

Møte mandag den 16. april 2007 kl. 12 President: *Thorbjørn Jagland*

Dagsorden (nr. 68):

1. Innstilling frå kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen om ... og ingen sto igjen. Tidlig innsats for livslang læring (Innst. S. nr. 164 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 16 (2006-2007))
2. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av EUs sjuende rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter (Innst. S. nr. 162 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 48 (2006-2007))
3. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om eit informasjonssamfunn for alle (Innst. S. nr. 158 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 17 (2006-2007))
4. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om dekning av kostnader knyttet til oljeforurensning fra fartøyet MS «Server» (Innst. S. nr. 160 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 52 (2006-2007))
5. Referat

Presidenten: Representantene Morten *Høglund*, Jan *Petersen*, Heidi *Sørensen*, Saera *Khan*, Gunn Karin *Gjul*, Per Ove *Width* og Silvia K. *Kosmo*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Finnmark fylke, Kirsti *Saxi*, har tatt sete.

Det foreligger en rekke permisjonssøknader:

- fra Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamlings 2007-sesjon, 2. del, i Strasbourg, foreligger søknad, undertegnet av delegasjonens leder, stortingsrepresentant Per-Kristian *Foss*. Søknaden gjelder permisjon i tiden fra og med 16. april til og med 18. april for representantene Jorodd *Asphjell*, Vidar *Bjørnstad*, Lise *Christoffersen*, Åse Gunhild *Woie Duesund*, Bjørn *Jacobsen*, Øyvind *Vaksdal*, Karin S. *Woldseth* og Per-Kristian *Foss*
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om fødselspermisjon for representanten Marianne *Marthinsen* fra og med 16. april til og med utløpet av Stortingets vårsesjon
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om fødselspermisjon for representanten Arild *Stokkan-Grande* i tiden fra og med 16. april til og med 23. april
- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om fødselspermisjon for representanten Per *Sandberg* i tiden fra og med 16. april til og med 27. april
- fra Senterpartiets stortingsgruppe om fødselspermisjon for representanten Ola Borten *Moe* i tiden fra og med 16. april til og med 24. april

Disse søknadene foreslås behandlet straks og innvilget.

– Det anses vedtatt.

Første vararepresentant for Akershus fylke Gorm *Kjernli* oppholder seg for tiden i utlandet og er av den grunn forhindret fra å møte i Stortinget i tiden fra og med 16. april til og med 18. april, under representanten Bjørnstads permisjon.

Første vararepresentant for Sør-Trøndelag fylke Knut *Gravråk* oppholder seg for tiden i utlandet og er av den grunn forhindret fra å møte i Stortinget i dagene 16. og 17. april, under representanten Jorodd *Asphjells* permisjon.

Fra første vararepresentant for Sør-Trøndelag fylke Trond Nylende *Jære* foreligger søknad om å bli fritatt for å møte i Stortinget i tiden fra og med 16. april til og med 24. april, under representanten Ola Borten Moes permisjon, på grunn av sykdom.

Fra henholdsvis første vararepresentant for Oslo Heidi *Larssen* og fra andre vararepresentant for Sør-Trøndelag fylke Randi Sollie *Denstad* foreligger søknader om å bli fritatt for å møte i Stortinget i tiden fra og med 16. april til og med 18. april, under henholdsvis representantene Per-Kristian *Foss* og Ola Borten Moes permisjoner, av velferdsgrunner.

Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget.
– Det anses vedtatt.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Aust-Agder fylke: Kjell Ingolf *Ropstad*

For Akershus fylke: Anita *Orlund*

For Buskerud fylke: Nina *Mjøberg*

For Hordaland fylke: Georg *Indrevik*

For Møre og Romsdal fylke: Ingrid I. *Opedal*

For Oslo: Afshan *Rafiq* og Karin *Yrvin*

For Rogaland fylke: Bente *Thorsen*

For Nord-Trøndelag fylke: Ingvild *Kjerkol*

For Sør-Trøndelag fylke: Knut *Gravråk*, Oddlaug *Børseth Brekken*, Hanne *Dyveke Søttar*, Randi Sollie *Denstad* og Beate Marie Dahl *Eide*.

2. Anita *Orlund*, Ingrid I. *Opedal*, Karin *Yrvin*, Bente *Thorsen*, Knut *Gravråk*, Oddlaug *Børseth Brekken*, Randi Sollie *Denstad* og Beate Marie Dahl *Eide* innvelges i Lagtinget for den tid de møter for henholdsvis representantene Vidar *Bjørnstad*, Bjørn *Jacobsen*, Marianne *Marthinsen*, Øyvind *Vaksdal*, Jorodd *Asphjell* og Ola Borten *Moe*.

Presidenten: Kjell Ingolf *Ropstad*, Anita *Orlund*, Nina *Mjøberg*, Georg *Indrevik*, Ingrid I. *Opedal*, Afshan *Rafiq*, Bente *Thorsen*, Ingvild *Kjerkol*, Oddlaug *Børseth Brekken*, Hanne *Dyveke Søttar* og Beate Marie Dahl *Eide* er til stede og vil ta sete.

Fra Statsministerens kontor foreligger følgende brev til Stortinget, datert 30. mars 2007:

«I statsråd for H.M. Kongen holdt på Oslo slott 30. mars 2007 kl. 11.00 er bestemt:

Fra tirsdag 10. april 2007 gjeninntretr statsråd Helga *Pedersen* i bestyrelsen av Fiskeri- og kystdepartementet.»

Presidenten foreslår at dette brevet vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Valg av settepresidenter

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Stortingets møter i dag og for resten av innværende uke – og anser det som vedtatt.

Presidenten foreslår Sigvald Oppebøen Hansen og Gunn Olsen.

– Andre forslag foreligger ikke, og Sigvald Oppebøen Hansen og Gunn Olsen anses enstemmig valgt som settepresidenter for innværende ukens møter.

Statsråd Øystein Djupedal overbrakte 4 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Gunnar Kvassheim vil framsette et representantforslag.

Gunnar Kvassheim (V) [12:05:59]: På vegne av representantene Vera Lysklætt, Leif Helge Kongshaug, Anne Margrethe Larsen og meg selv har jeg gleden av å fremme et forslag om satsing på vindkraftproduksjon basert på havmøller.

Presidenten: Representanten Odd Einar Dørum vil framsette et representantforslag.

Odd Einar Dørum (V) [12:06:31]: På vegne av representantene Lars Sponheim, Trine Skei Grande og meg selv har jeg den ære å framlegge forslag om å utarbeide forpliktende nasjonale rekrutteringsplaner for å sikre tilstrekkelig antall kvalifiserte lærere i grunn- og videregående skole.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Innstilling frå kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen om ... og ingen sto igjen. Tidlig innsats for livslang læring (Innst. S. nr. 164 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 16 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 2 timer, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 40 minutter, Fremskrittspartiet 25 minutter, Høyre 15 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 10 minutter og Venstre 10 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen – innenfor den fordelte taletid.

Videre foreslår presidenten at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter. – Det anses vedtatt.

Åsa Elvik (SV) [12:08:27] (ordfører for saka): I dag skal Stortinget diskutere problemstillingar knytte til utdanning og sosial utjamning. Regjeringa har lagt fram ei sak som viser at sosiale ulikskapar i læring blir reproduerte i staden for utjamna.

Trass i formell lik rett til å delta i utdanningssystemet og trass i at det «alltid» har vore eit mål å bruke utdanningssystemet til å utjamne sosiale forskjellar, er det framleis store sosiale skilnader i det norske samfunnet, og utdanningssystemet klarer ikkje godt nok vere med og motverke desse forskjellane. Vi ser at blant dei som tek høgare utdanning, har det store fleirtalet sjølv høgt utdanna foreldre. Og vi ser det i utfallet av læringa: Av avgangselevane i grunnskolen får dei med høgt utdanna foreldre gjennomsnittleg over ein heil karakter betre resultat i kvart fag enn elevar som har foreldre med grunnskoleutdanning.

Det varierer frå land til land i kor stor grad familiebakgrunnen er med på å avgjere utfallet av læringa. Det er mogleg å lukkast betre med sosial utjamning enn det vi gjer i Noreg i dag. Spørsmålet er ikkje korfor ikkje alle lærer like mykje eller like godt, men korfor systemet ikkje klarer å utlikne forskjellar i læringsutbyttet mellom sosiale grupper.

Som saksordfører har eg hatt ei lang rekkje møte om denne meldinga. Eg vil gjerne takke alle som har komme med innspel til innstillinga til komiteen. Sjølv om ulike organisasjonar naturleg nok er opptekne av ulike ting i ei så omfattande melding, har den unisone tilbakemeldinga vore at det er bra at problematikken igjen – må vi dessverre seie – blir sett på dagsordenen.

Eg klarer ikkje å ta for meg alle problemstillingane i dette innlegget, men innstillinga er såpass omfattande at det eg ikkje omtaler her, skulle vere omtalt i innstillinga. Eg vil gjerne takke komiteen for eit godt samarbeid om utforminga av innstillinga. Der vi skil lag, føreset eg at dei ulike partia sjølve gjer greie for sine standpunkt og eventuelle forslag.

Lat meg konsentrere meg om nokre sentrale poeng i meldinga, og lat meg begynne med tidleg innsats. Tidleg innsats må bli eit gjennomgåande prinsipp i lærings-samanheng i heile læringsløpet. Systemet er nøydd til å omstille seg frå ei vente og sjå-haldning – det går nok over – til at innsats blir sett inn så tidleg som mogleg.

Forskning viser at språkutviklinga i førskolealder er eit avgjerande utgangspunkt for seinare læring. God språkutvikling i småbarnsalderen er utgangspunktet for gode leseferdigheter og tileigning av andre grunnleggjande ferdigheter, som igjen er grunnlaget for god fagleg læring i grunnskolen. Det viser at dei med eit godt læringsutbytte frå grunnskolen i større grad fullfører vidaregåande opplæring. Det er i seg sjølv eit godt utgangspunkt for å ta høgare utdanning og dermed få dei jobbane ein då er kvalifisert til å ta. På den andre sida vil forseinka språkopplæring medføre lesevanskar, og av det følgjer ei svak

fagleg utvikling seinare i grunnskolen. Det er i sin tur ei av dei viktigaste årsakene til fråfall i vidaregåande opplæring. Same kor forenkla dette måtte vere framstilt, er det politiske og pedagogiske poenget at når vi veit noko om slike samanhengar, må vi jobbe for å sikre eit system som fangar opp dette så tidleg som mogleg. Det er ein samla komite som støttertaka til Regjeringa i forhold til tidleg innsats.

Eg skal ærleg innrømme at det var ei lita a-ha oppleving for meg å setje meg inn i kor viktig utviklinga i småbarnsalderen er for seinare læringsutbytte. I Dagsavisen den 3. april kunne vi lese: «Barnehagen redder de svakeste barnas språk». Vi kunne òg lese at ei ny kanadisk undersøking viser: «Jo tidligere barn fra familier med lav inntekt og lav utdanning får barnehageplass, jo bedre blir språkferdighetene deres.» Så fortel meldinga oss kva tidleg språkutvikling har å seie for seinare læringsutbytte. Er det rart at SV har eit stort engasjement for barnehagar? Er det rart at vi set inn så mykje for å få til full barnehagedekking? Dette handlar om kunnskap, det handlar om læring, og det handlar om eit system som må bli betre i stand til å utjamne sosiale forskjellar.

Det skjer eit stort reformarbeid i den norske skolen i dag gjennom Kunnskapsløftet. Denne reforma skal bl.a. styrkje opplæringa i grunnleggjande ferdigheiter og vil gjere at fleire får eit betre læringsutbytte. Skoleleiing har vore vektlagt frå oppstarten av reforma.

Forskning viser at skolar som lukkast i opplæringa av elevar som tradisjonelt ville ha fått dårlegare karakterar, kan ha ulik pedagogisk praksis, men har likevel til felles at dei legg vekt på tydeleg, synleg og fagleg sterk skoleleiing. Skoleleiing er sentralt i pedagogisk utviklingsarbeid. Det er avgjerande for om vi skal lukkast betre i norsk skole. Det er ein samla komite som gir departementet støtte for å gjennomgå korleis skoleleiinga blir vareteken, og om skoleleiinga er godt nok vareteken i lovverket i dag.

Forskning viser også at skolar som lukkast, har lagt vekt bl.a. på tilpassa opplæring og verdsetjing av ressursane til elevane. Prinsippet om tilpassa opplæring har sterk støtte i den norske skolen. Det er eit gjennomgåande prinsipp i heile grunnopplæringa, men det har fått så stor grad av politisk honnørord at innhaldet kanskje er uklart for nokon. Fagleg sett handlar det enkelt og greitt om pedagogisk differensiering – variasjon i bruken av arbeidsoppgåver, lærestoff, arbeidsmåtar, læremiddel osv. for at elevane skal møte ein skole som tek utgangspunkt i evnene, interesse og bakgrunnen deira, innafor fellesskapet.

Trass i at tilpassa opplæring har støtte i Skole-Noreg, fortalde evalueringa av Reform 97 oss at det er langt mellom ideal og praksis. Vi er nøydde til å komme dit at tilpassa opplæring i større grad er ein realitet enn berre honnørord. Det krev forbetringar i heile systemet.

Lat meg komme kritikken i forkjøpet. Komiteen meiner ikkje at det kan skrivast ut ein fasit for kva som er ein korrekt læringssituasjon. Tvert imot er heile poenget at god læring handlar om variasjon i konkrete læringssituasjonar. Det betyr at lærarane som profesjonsutøvarar har eit enormt ansvar.

Det er ein samla komite som legg vekt på kompetansen til lærarane for at utdanningssystemet skal lukkast betre med sosial utjamning. Lærarutdanninga er sjølvstøtt sentral og noko som Stortinget vil få anledning til å komme tilbake til når Regjeringa har gått gjennom NOKUT si evaluering av lærarutdanninga.

Men spørsmålet om det er rimeleg å krevje at lærarane skal ha kompetanse til å takle alle utfordringane i skolen, er blitt meir og meir aktuelt. Omfanget av elevar med samansette problem aukar. Vi har ein fellesskole med tradisjonar som vi skal vere veldig stolte av. Men innafor denne skolen lever også mange elevar med problem av ulike slag som verkar inn på deira evne til å ta til seg læring. Nokre tal viser f.eks. at 3 pst. av elevane har alvorlege åtferdsproblem.

Vi treng ei større drøfting av om det å sleppe til andre yrkesgrupper med ein annan type kompetanse i skolen i dag – i større grad enn det vi har gjort til no – kan gi større rom for å la pedagogar få lov til å vere pedagogar, slik at alle lærer meir. Det er ein samla komite som seier dette i innstillinga.

Eg er i grunnen litt overraska over at komiteen skil lag i spørsmålet om utviding av skoledagen.

Norske elevar har på barnetrinnet – dei lågaste trinna – ein kortare skoledag samanlikna med elevar i andre land. Ei gradvis utviding av skoledagen frå 21 til 28 timar pr. uke på dei lågaste trinna er eit sentralt punkt i Soria Moria-erklæringa. Det vil føre oss til OECD-gjennomsnittet.

Korfor skal vi gjere det? Jo, fordi det kan bidra til ein meir heilskapleg og variert dag for elevane, meir tid til lesing, matte og engelsk, som gir trening i grunnleggjande ferdigheiter, og betre tilrettelegging for måltid – det er nemleg ein samheng mellom læring og ernæring. Det vil gi større rom for fysisk aktivitet – det gir ikkje berre gladare og sunnare elevar, men også elevar som er meir konsentrerte og betre i stand til å ta til seg læring etterpå. Rom for leksehjelp og andre former for læringsstøtte for alle innafor ein utvida skoledag kan det vel ikkje vere tvil om bidreg til meir og betre læring.

Det meiner altså ikkje opposisjonen. Eg reknar med at dei talar for seg sjøve. For regjeringspartia er dette eit viktig punkt.

Eg har behov for ei lita avklaring. Utviding av skoledagen kan sannsynlegvis ha aller størst effekt for dei elevane som har minst støtte utafor skoletida. Det betyr ikkje at ikkje alle foreldre kan vere ein ressurs for barna sine – tvert imot. Alle foreldre kan bidra i barna si læring – uavhengig av om dei har høg eller lav utdanning. Interesse, støtte og oppmuntring frå foreldra er ein viktig faktor i elevane si læring. Engasjement frå foreldra kan i seg sjølv bidra til sosial utjamning.

Fråfallsprosenten i vidaregåande opplæring er veldig høg. Ein av tre fullfører ikkje vidaregåande opplæring i yrkesfag. Det er, kanskje ikkje overraskande, også her sterk samheng mellom sosial bakgrunn og gjennomføringsgrad.

Eg vil åtvare alle som meiner at dette har enkle løysingar. Det er ei samansett utfordring fordi det er samansette

årsaker til at ungdom ikkje fullfører vidaregåande opplæring.

– Klokka går, og det lyser raudt. Men eg har det privilegiet at eg kan seie at det er andre representantar frå regjeringspartia som kjem til å komme nøyare inn på problematikken med fråfall i vidaregåande opplæring. Eg vil berre gi statsråden honnør for at han har sett saka så kraftig på dagsordenen, sånn at vi får ein offentleg debatt om dette.

Eg er glad for at meldinga har vekt debatt. Eg er glad for at vi kan leggje fram ei god innstilling som eg vil anbefale Stortinget å vedta – med eitt lite unntak. Eg vil gjerne – utafør taletida – få lov til å korrigere ein feil i innstillinga. På side 22, første spalte, er, trass i mange gjennomlesingar og korrekturlesingar, Sosialistisk Venstreparti erstatta med Venstre – det veit eg ikkje om korkje Sosialistisk Venstreparti eller Venstre er spesielt fornøgd med. I den merknaden på side 22, første spalte, skal altså «Venstre» bytast ut med «Sosialistisk Venstreparti». Eg ber om at det blir korrigert.

Presidenten: Det er jo greitt at det blir gjort – etter Venstres landsmøte i helgen.

Det blir replikkordskifte.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [12:19:32]: Departementet foreslår å fjerne regelen om at bare voksne som er født før 1978, har rett til videregående opplæring, og erstatte den med en 25-årsregel. Under behandlingen i komiteen har samtlige opposisjonspartier gått inn for å fjerne begrensningene i rett til videregående opplæring, noe som også LO har gitt uttrykk for at de vil støtte.

Er regjeringspartiene på kollisjonskurs med LO? Og hvorfor ønsker regjeringspartiene fortsatt å ha slike begrensninger som hindrer bl.a. tidligere rusmisbrukere i å få en ny start på livet og en sjanse til å skaffe seg utdanning og arbeid?

Åsa Elvik (SV) [12:20:05]: Regjeringspartia deler absolutt spørjaren sitt engasjement for at også dei som har komme i ein livssituasjon som har gjort at dei ikkje har vore i stand til å gjere seg nytte av eit tilbod om vidaregåande opplæring, skal ha anledning til det. Dette forslaget som Regjeringa signaliserer, vil vi få anledning til å komme tilbake til når det kjem eit lovforslag frå Regjeringa.

Det som regjeringspartia skriv i innstillinga, og som er ein realitet, er at det å framleis ha eit skilje mellom ein ungdomsrett og ein vaksenrett, også kan vere ein fordel for desse – kanskje vaksne elevar – fordi ein vaksenrett er ein særskild rett i loven, at du som vaksen f.eks. har rett til at opplæringa skal ta omsyn til din realkompetanse eller din livssituasjon. Så det vil også vere ein fordel for dei. Så er vi klar over at det kan gjerast mykje i forhold til å gi informasjon om at dei faktisk har denne typen rett i dag, og det er vi interesserte i å diskutere vidare.

Elisabeth Aspaker (H) [12:21:20]: Det er i grunnen litt vanskelig å få tak i SVs logikk i utdanningspolitikken.

Hvis vi ser på reformen Kunnskapsløftet, hadde vi der en sjanse til å åpne flere vinduer mot verden, mens Regjeringen i stedet i stor grad trekker ned en ideologisk rullegardin.

Kunnskap er makt, sies det. Da trenger vi en faglig fokusert skole som den beste forsikring for at elevene senere skal kunne stå best mulig rustet i møte med en stadig mer krevende omverden.

I stedet ser vi at SV velger en minste motstands vei-skole, der man skal beskytte norske elever mot kunnskap som elever i andre europeiske land skal tilegne seg.

Jeg har i grunnen lyst til å spørre representanten Elvik om i hva slags miljøer eller i hva slags forskning SV finner støtte for sin strategi, at mindre krav skal kunne gi en bedre skole og mer kompetente norske elever.

Åsa Elvik (SV) [12:22:12]: Eg har litt vanskeleg for å skjønne spørsmålet som representanten stiller.

Denne meldinga peiker på at vi ikkje klarer å bruke utdanningssystemet til å jamne ut sosiale forskjellar, trass i at det lenge har vore eit politisk mål som, så vidt eg har oppfatta det, også Høgre har vore einig i. Så peiker meldinga bl.a. på at det at ein har diffuse og uavklarerte mål i norsk opplæring, faktisk er den største ulempa for dei svakaste elevane, for dei er ikkje i stand til å forstå intuitivt kva det eigentleg er læraren er oppteken av og ute etter.

Når eg brukte ganske mykje av innlegget mitt til å snakke om tilpassa opplæring, er det nettopp det dette handlar om. Det handlar ikkje om å senke krava, det handlar om at vi skal ha tillit til at lærarane som profesjonsutøvarar er i stand til å variere den konkrete læringssituasjonen, ta utgangspunkt i elevane – evnene deira, interessene deira, føresetnadene deira – sånn at alle saman kan lære meir. Korleis det kan handle om å senke krava, forstår eg ikkje. Dette skal vere ein krevjande kunnskapsskole, det skal vere ein skole som i større grad lukkast i å jamne ut sosiale forskjellar.

Odd Einar Dørum (V) [12:23:21]: Stortingsmeldingen heter «...og ingen sto igjen». Regjeringen viser med positiv tydelighet at den vil ha en videreføring av den tverrpolitiske linjen som innebærer at innsatte i fengsler skal få skole og utdanning for å klare seg. Rusede i kollektiv, derimot, er nå i følgende situasjon: Ved Dokka videregående skole går man fra 5 til 1,4 lærerstillinger tilknyttet rusbehandling, ved Solliakollektivet fra 2,5 til 1. Dette betyr i praksis at hvis en er rusavhengig og har gått glipp av utdanning tidligere i livet – eller gikk glipp av utdanningen selv om man var fysisk til stede – vil man faktisk stå igjen. Det står i en ganske rystende kontrast til at utdanningskomiteen i fjor sommer enstemmig slo fast at det ikke skulle være slik. Deretter hadde vi en budsjettbehandling hvor regjeringspartiene ikke kunne være med på å gjenta det de sa enstemmig i sommer. Så har vi denne komiteinnstillingen hvor de heller ikke kan si det. Synes representanten Elvik at dette er en verdig behandling av rusede mennesker?

Åsa Elvik (SV) [12:24:34]: SV og regjeringspartia deler absolutt det sterke engasjementet som representanten her gir uttrykk for når det gjeld rusa som har vore i ein livssituasjon som ikkje har gjort det mogleg for dei å gjere seg nytte av tilbodet om vidaregåande opplæring.

Men eg trur kanskje at vi har litt ulik oppfatning av skiljet mellom ein ungdomsrett og ein vaksenrett. Eg er nok blitt meir og meir overtydd om at ein vaksenrett gir f.eks. tidlegare rusavhengige retten til vidaregåande opplæring, men på ein annan måte enn ein ungdomsrett gjer. Men det gjer også ein utvida rett, for det gir den vaksne rett til at utdanninga skal ta utgangspunkt i evnene deira, i livssituasjonen deira, i realkompetansen deira, noko som ikkje følgjer av ein ungdomsrett.

I alle fall SV har representantar på dette stortinget som har lagt ned ganske mykje innsats når det gjeld opplæring i rusinstitusjonar. Det skal vi sjølvsagt ikkje sleppe, men denne saka får vi høve til å diskutere når lovforslaget kjem frå Regjeringa.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Anniken Huitfeldt (A) [12:26:03]: Forskeren Robert Rosenthal gjorde for mange år siden et viktig eksperiment. Han besøkte en skole, gjennomførte en test blant elevene og sa at 20 pst. av elevene hadde bedre mulighet til å utvikle sin IQ enn de andre. I virkeligheten hadde han plukket ut disse elevene helt tilfeldig, og den såkalte IQ-testen hadde ingen betydning for de 20 pst. som ble plukket ut. Da forskeren kom tilbake etter halvannet år, hadde de elevene han hadde plukket ut, ganske riktig utviklet sin intelligens bedre enn de andre elevene. Det var altså positive forventninger som i seg selv skapte gode resultater.

Norske lærere har lavere forventninger til elevene enn lærere i andre nordiske land. En 19 år gammel gutt som ikke har jobb, sa til A-magasinet forrige helg:

«Etter hvert ga lærerne opp. I norsktimene fikk jeg være hos vaktmesteren i stedet, og hjalp til med å feie og gjøre praktiske ting. Der og da syntes jeg det var greit. Jeg hadde det jo så mye bedre hos vaktmesteren.»

Han sa også at han egentlig hadde en drøm om å jobbe på lager, men at ingen vil ha en lagerarbeider som ikke kan lese hva som står utenpå kassene.

Skolens sosiale mål forutsetter større vekt på kunnskap. De som sier at det ikke gjør så mye hva elevene lærer på skolen, bare de deltar i fellesskapet, lager hvit saus på skolekjøkkenet og er gode i ballspill, snakker ikke sant til norske skoleelever. I vårt samfunn holder det nemlig ikke å si at man bare kan skru bil hvis man er lei av skolen. Bilmekanikk krever teoretiske ferdigheter – matte for å kunne bilelektronikk, engelsk for å lese instruksjonsbøkene. Det å skru bil i våre dager er ikke lenger bare bare.

Det er mange som ikke har fått med seg det mest grunnleggende fra barnetrinnet. De henger ikke med på ungdomsskolen. Ofte er det gutter som er bråkete og jenter som sitter helt stille uten å si et ord. Disse elevene har krav på å lære det mest grunnleggende før de går ut av fel-

lesskolen. Alle skal ikke kunne alt, men alle skal kunne det mest grunnleggende etter ti års skolegang.

Vi har nok trodd at norsk skole er bedre til å utjevne sosiale forskjeller enn det skolen i virkeligheten er. Det er også en svakhet ved norsk skolesystem at når det gjelder ferdigheter i f.eks. matematikk, er det viktigere enn i Finland og på Island hva slags utdanning foreldrene dine har.

Vel så ille er det å få informasjon om forskningen fra Pedagogisk forskningsinstitutt på Blindern som viser at elever som har foreldre med lav utdanning og lav inntekt, men som selv har toppkarakterer, i mindre grad tar høyere utdanning enn de nest beste akademikerbarna. Altså holder det ikke bare å være flink.

Det å forandre sosiale strukturer og forventninger er tyngre enn det vi hadde trodd. Det holder ikke å gi alle de samme mulighetene rent formelt. Hvis vi skal gi alle de samme reelle mulighetene, krever det en felles innsats i utdanningssystemet, og det krever bevissthet i skolen.

Det er ikke mangel på IQ som stopper elever med foreldre uten utdanning, det er mangel på forventninger og gode læringsmetoder som ikke bare fremmer dem som er vokst opp med mange bøker i bokhylla. Derfor vil vi gi barnehager til alle, som er godt finansiert og med gode førskolelærere. Det krever kvalitet og er noe mer enn bare barnepass, som Fremskrittspartiet skriver i sine merknader.

Det forundrer meg at høyresiden så samlet holder fast ved og opprettholder disse mytene om at barnehagene ikke skal ha så positiv effekt på barna. Professor Anne Inger Helmen Borge ved Psykologisk institutt sier at språkgevinsten ved en barnehageplass er enorm allerede fra første året.

Det er viktig ikke å forsere barnets naturlige utvikling, skriver Høyre og Fremskrittspartiet. Vel! Det er jo underlig at begge partiene gikk inn for skolestart for seksåringer, men at de ikke skulle gå ti år på skolen, kun ni – lære mer på kortere tid når de er yngre. Snakk om å forsere et barns naturlige utvikling!

I denne meldingen legger vi opp til tidlig innsats. Vi vet både fra Sverige og fra Finland at de setter i verk tiltak tidligere overfor barn som ikke kan lese og skrive. Vi bruker mest penger på spesialundervisning på ungdomstrinnet. Vi er nok for sent ute med tiltak overfor dem som sliter.

Og vi vil ha heldagsskole, som et samlet storting gikk inn for i forrige periode. Nå trekker høyresiden seg fra reformen, og sier at kvalitet er viktigere enn timetall. Men alle vet at høyresiden aldri var interessert i å betale for kvalitet i skolen.

Høyreskolen er spareskolen. Hva er årsaken til at de plutselig ikke ønsker flere skoletimer nå? Er det forskningsrapporter? Underveisevalueringer? Eller er det rett og slett at man ikke støtter gode reformer i skolen så lenge de rød-grønne sitter i posisjon? Vi vil innføre heldagsskolen fordi vi vil ha flere timer, tidlig innsats og tid til lek og fysisk aktivitet i løpet av skoledagen.

I dag er Anita Orlund inne som vararepresentant for Akershus fylke. Hun er ordfører i Skedsmo kommune, der Arbeiderpartiet har tatt initiativ til innføring av heldags-

skolen ved Sten-Tærud skole. Interessen er enorm. Foreldrene er fornøyde. Ungene går på skolen seks timer hver dag, med tid til lek, fysisk aktivitet og måltid i løpet av skoledagen. Foreldrene der ber oss ikke vente. De roper at vi skal fortsette denne reformen og få innført dette ved alle skoler i Skedsmo kommune og i hele landet.

Vi er opptatt av lese- og skriveferdigheter, for vi vet at det er stort frafall på videregående. 25 pst. av elevene på videregående fullfører ikke i løpet av fem år etter at de har startet. Derfor må vi sette i verk tiltak overfor de elevene som ikke har fullført utdanningen sin, for å få tettere oppfølging av den enkelte elev. Ett viktig tiltak er delt rådgivningstjeneste, slik at vi får en mer profesjonell yrkesrettleiding, fordi veldig mange ungdomsskoleelever velger feil.

I tillegg er vi godt i gang med utprøving av praksisbrev, der elever som avslutter ungdomsskolen, skal kunne søke seg til et planlagt toårig løp, hvor hoveddelen av opplæringen vil være praksisrettet og foregå i bedrift. Kompetansemålene skal være delmål på vei til fullt fagbrev, slik at praksisbrevet kan inngå i et fagbrev.

Rosenthal viste hvordan høye forventninger ga høye prestasjoner. Regjeringen har høye forventninger til norsk skole. For det er de aller svakeste elevene som taper mest på mangel på kunnskapsfokus i skolen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [12:33:33]: Jeg synes det hadde vært hyggelig om representanten Huitfeldt hadde forholdt seg til det som var riktig, og ikke insinuerte at Fremskrittspartiet var for skolestart for seksåringer, for det medfører ikke riktighet, så vidt jeg kan erindre.

Men jeg vil inn på noe annet. Kunnskapsløftet har lagt opp til betydelige summer til nødvendig etter- og videreutdanning av lærerne. Oversiktene viser at midlene i stor grad har blitt brukt på rektorer og i liten grad på lærernes etterutdanning. Samtidig slår Regjeringen seg på brystet med at det bevilges store summer til kommuneøkonomien, og vi ser at det blir flere elever pr. lærer i kommunesektoren.

I Romerikes Blad 5. mai i fjor sa Anniken Huitfeldt:

«Det er avgjørende at pengene går til skole, helse og eldre. Vi får stadige oversikter over hva pengene blir brukt til. Går de ikke til det vi har tenkt, må regjeringen komme med regler.»

Mitt spørsmål er om vi nå har kommet dit at regjeringspartiene vil komme med regler og gå inn for øremerking, slik at vi sikrer nødvendig etterutdanning av norske lærere og bedrer kvaliteten på tjenestene som det offentlige leverer i forhold til livslang læring.

Anniken Huitfeldt (A) [12:34:32]: Dette var flere spørsmål, men la meg gå til lærertetthet først. Vi har foretatt et milliardløft for skolen etter at vi tok over. Det har ført til bedre kvalitet i skolen lokalt. Mange kommuner hadde planlagt å kutte i skolen. Isteden kan de øke overføringene. Men når det gjelder lærertetthet, har vi ikke

nådd så langt som vi skulle ønske at vi hadde gjort. Derfor kommer vi til å følge utviklingen nøye.

Arbeiderpartiet var i sin tid veldig skeptisk til å avskaffe delingstallet, fordi vi fryktet at det skulle bli færre lærere pr. elev. Men vi har store forventninger til at kommunene klarer dette. For vi er avhengig av å få flere lærere inn i skolen dersom vi skal øke kvaliteten for den enkelte elev.

Gunnar Gundersen (H) [12:35:28]: Positive forventninger skaper resultater, sa Anniken Huitfeldt. Det er jeg veldig enig i. Da synes jeg det er rart at meldingen stort sett problematiserer ressursvake foreldre, og at man først nå snakker om at alle foreldre kan være ressurser for sine barn. Det har opposisjonen til de grader lagt vekt på ved behandlingen av meldingen.

Samtidig forundrer det meg at Arbeiderpartiets representanter også er opptatt av å dra fokus over til SFO. Det er som saksordføreren sa: Meldingen peker på at vi ikke klarer å bruke utdanningssystemet slik at det utjamner sosiale forskjeller. Det er faktisk hovedutfordringen med dagens debatt. Er ikke da representanten Huitfeldt redd for å dra fokus bort fra skolen med sitt SFO-fokus? Og har hun i det hele tatt reflektert over hvor dramatisk utsagnet om at lærerne møter forskjellige elever med forskjellige forventninger, er? Det er egentlig et ganske dramatisk utsagn i forhold til å nå resultater.

Anniken Huitfeldt (A) [12:36:31]: SFO er en viktig sosial arena, som Høyre burde innse har kommet for å bli. Derfor er vi grunnleggende uenig i det høyrepartiene skriver i innstillingen, at det kun er i skolen og hjemmet og ikke i skolefritidsordningen at innsatsen for sosial utjamning skal settes inn. Jeg og Regjeringen mener at vi skal se sammenhengen mellom SFO og skolen. Drømmen er å kunne få en time SFO midt på dagen for alle skoleelever, slik de har på Sten-Tærud skole i Skedsmo kommune. For sosial utvikling og sosial samhandling, som foregår på SFO, som altså er en viktig sosial arena, er god språktrening og god sosial trening. Så denne motsetningen mellom SFO-satsing og skolesatsing kan ikke Regjeringen se.

Dagrun Eriksen (KrF) [12:37:33]: Det er en gruppe som ofte må kjempe sin egen kamp, og det er de funksjonshemmede og deres familier. For de funksjonshemmede er det jo slik at man ikke i utgangspunktet kan si at det er en sammenheng mellom det sosiale utgangspunktet i hjemmet og hvor man havner. Men utfordringen med hensyn til sosial utjevning er jo på hvilket nivå, og hvor, man havner også etter endt utdanning, og da forundrer det meg at denne gruppen overhodet ikke blir nevnt i en melding som har overskriften «... og ingen sto igjen». Etter Kristelig Folkepartis mening viser det at det blir noen som atter en gang vil stå igjen. Vi har fått klare meldinger fra de funksjonshemmedes foreninger, som er skuffet over at denne gruppen ikke blir sett på i denne sammenheng.

Anniken Huitfeldt (A) [12:38:24]: Denne meldingen tar for seg sosiale ulikheter i utdanningssystemet. Vårt overordnede mål om lik rett til utdanning handler jo om noe mer. Lik rett til utdanning handler om likestilling, at man skal ha like rettigheter uavhengig av geografi, funksjonsnivå, etnisitet, men dette brede spekteret er ikke behandlet i denne meldingen i så omfattende grad som det sosiale aspektet er. Derfor er jeg glad for representanten Eriksens engasjement for de funksjonshemmede, men vi har ikke lagt hovedvekt på denne delen i meldingen om sosial utjamning. Her er det det sosiale perspektivet vi har lagt vekt på å få belyst.

Presidenten: Replikkordskiftet er slutt.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [12:39:28]: Det er ikke vanskelig å slutte seg til intensjonen, at ethvert individ skal kunne ha mulighet til å utvikle sine evner og sitt talent. Et ubenyttet talent er til skade både for den det gjelder, og for samfunnet. Det er derfor viktig at utdanningssystemet er i stand til å stimulere og veilede den enkelte til å strekke seg lengst mulig for å realisere sitt læringspotensial, uavhengig av den bakgrunnen den enkelte har.

Fremskrittspartiet har merket seg at meldingen legger opp til å drøfte hva som hindrer gode læringsprosesser, og konsekvenser for deltakelse og læringsutbytte. Meldingen er etter vår vurdering ikke god nok til å følge opp dette og trekker i liten grad opp virkemidler for at skolen skal være et sted å lære og ikke bare et sted å være.

Et hovedpoeng med meldingen er tidlig innsats for livslang læring. Det er viktig å understreke at tidlig innsats dreier seg om innsats på et tidlig tidspunkt i barns liv, altså tidlig inngripen når problemer oppstår eller avdekkes, enten det er i førskolealder, i løpet av grunnskoleopplæringen eller i voksen alder. De resultatene som finnes oppnår i PISA- og TIMMS-undersøkelsene, viser klart at tidlig innsats nytter.

Det har vært et sentralt mål for en rekke utdanningsreformer å utjevne sosiale forskjeller. Til tross for en rekke tiltak har det ikke skjedd noen utvikling eller utjevning fra 1983 til 2004. Det er fortsatt slik at ulikhetene reproduseres. Årsaken er ifølge forskere at tiltakene er rettet mot skoleprestasjoner. Selv om karakterforskjellene utjevnes, vil en få vesentlig forskjell på andel som begynner på universitet. Elever med «høy bakgrunn» velger i langt større grad universitet enn de med «lav bakgrunn». De med «lav bakgrunn» går i større grad til høyskoler. Dette problemet med preferanseforskjeller tas i liten grad opp i meldingen. Det er kun ett tiltak som er rettet mot dette, nemlig i forhold til rådgivning.

Fremskrittspartiet er meget fornøyd med at det legges opp til en styrking av kvalitet og kompetanse i rådgivningstjenesten for å redusere risikoen for feilvalg og frafall. Det er etter vår oppfatning viktig med skolerte rådgivere, og at næringslivet trekkes mer inn i forhold til karriereveiledning.

Fremskrittspartiets tilnærming til problemstillingen om sosial utjevning vil være at alle individer skal ha samme mulighet, og vi vil motsette oss forsøk på å redusere

avstanden mellom høyt utdannede og lavt utdannede ved å iverksette tiltak som begrenser den enkeltes mulighet til å utnytte sine evner eller sitt talent.

Sentrale elementer i dette bildet er for oss også valgfrihet og valgmuligheter. Regjeringens angrep på friskolene blir for oss derfor et skritt i gal retning.

Vi ser at de store forskjellene i norsk skole ikke går mellom skolene, men mellom klasserommene. Lærernes bruk av undervisningsverktøy er tilfeldig og lite målrettet. Det legges opp til høy elevaktivitet, og det er høy toleranse for elevinnspill i norsk skole, men dette er i liten grad forankret i læringsmål. Kun 20 pst. av lærerne gir uttrykk for at de har forstått læringsmålene. En slik metodefrihet nærmest uten mål og mening gir ikke grunnlag for en god skole. Det er større behov for kompetanse i forhold til læringstrykk. Det relasjonelle har i dag fått fortrinn framfor læringsutbytte. Gode undervisningsmetoder er knyttet til variasjon og bruk av undervisningsverktøyene. Vi ser at det er stor avstand mellom forskningsfront og pedagogisk front. Lærerutdanningen har lite fokus på dette, og her må det etter Fremskrittspartiets syn settes inn en innsats raskt, fordi det tar tid å få resultater av slike forandringer. Det er viktig at undervisning og læring kobles sammen, og forskning kan bidra til å forbedre dette, men enda viktigere blir det å implementere forståelsen for forskningsresultatene ut i skolene og til den enkelte lærer. Det synes derfor feilslått at Regjeringen legger opp til å legge dette ansvaret lokalt når det er et nasjonalt problem. Fremskrittspartiet vil også understreke viktigheten av at lærerne får en individuell etterutdanningsplan, og at denne følges opp.

Dagens skole er etter vårt syn preget av at en har svekket de faglige kravene i skolen for å «få flere med», noe som har ført til at skolen ikke har blitt så tydelig. Vi ser store skjevheter i læringsutbyttet, og dette brer seg oppover i systemet. I økende grad legges det mindre vekt på lærernes faglige kompetanse. Språkutvikling i ungdomstiden er også viktig i forhold til videre utdanning.

Vi har merket oss at det fra lærerhold hevdes at skolen i dag stiller lavere forventninger til elever som kommer fra hjem med svakere stilte foreldre. En slik misforstått «snillisme» går ut over eleven og bidrar til reproduksjon av forskjeller. Her må det en holdningsendring og en bevisstgjøring til blant lærerstanden – også hos skoleeier. Jeg vil i denne sammenheng få vise til Fremskrittspartiets forslag om å bedre allmennlærerutdanningen ved at den legges inn i en ordinær gradsstruktur, med bachelorgrad og mastergrad. Videre viser jeg til vårt forslag om en forpliktende etterutdanningsplan for lærere som også har fokus på moderne ledelse og klasseledelse.

Fremskrittspartiet er positive til at Regjeringen vil videreføre gratisprinsippet i høyere utdanning, selv om OECD og EU-kommisjonen har argumentert for innføring av studieavgifter i forhold til likhet i europeiske utdanningssystemer.

Et utdanningsvalg er et valg foretatt i usikkerhet. Når ungdom fra høyere sosiale lag velger høyere utdanning, har de større ressurser til å kunne gjennomføre. Det er også viktig å få høyere utdanning for å «opprettholde sin

klasseposisjon». Forsøk med å få personer med gode karakterer fra «høy bakgrunn» til å velge yrkesfag har vært lite vellykket.

Vi har også merket oss at Lånekassen ikke fungerer utjevne. Lån tas opp av dem med best økonomi. Tiltaket Regjeringen kommer med, er å innføre mulighet for å binde renten på utdanningslån i ti år. Det er for så vidt en grei valgmulighet, men det vil på ingen måte løse problemet. Fremskrittspartiet vil derfor vise til vårt forslag hvor vi sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre ber om at det legges fram en egen sak om studiefinansiering som sikrer alle, uavhengig av egen eller familiens økonomi, finansieringshjelp til høyere utdanning, og at summen av lån og stipend sikrer studenten kjøpekraft nok til å kunne studere på heltid.

En av hovedintensjonene med meldingen er å peke på tiltak for å få mindre sosiale forskjeller. Samarbeid mellom skole og hjem vil etter Fremskrittspartiets syn være av vesentlig betydning for å motvirke reproduksjon av sosiale ulikheter. Det er derfor oppsiktsvekkende at dette aspektet kun omtales på en snau side i meldingen. Etter vår oppfatning er det særdeles viktig å få en forventningsavklaring mellom hjem og skole, og at skolevesenets kompetanse på denne samhandlingen bedres.

Vi har merket oss at Regjeringen vil innføre foreldrekontrakter. Foreldreutvalget for grunnskolen gav under komitehøringen uttrykk for at de ikke var tilfreds med begrepet «kontrakt», da de mente at en kontrakt i denne sammenheng kan oppfattes som noe ensidig og ovenfra og ned. FUG foreslo at det isteden ble utarbeidet samarbeidsavtaler. Fremskrittspartiet deler det synet Foreldreutvalget for grunnskolen gav uttrykk for, og vi foreslår derfor at det utarbeides samarbeidsavtaler som kan klargjøre ansvarsdelingen mellom hjem og skole, samtidig som det klargjøres for foreldrene hvordan opplæringen legges opp, og hvilke arbeidsmetoder som benyttes. Etter Fremskrittspartiets oppfatning vil en samarbeidsavtale lettere kunne oppfattes som et framforhandlet produkt mellom to likeverdige parter enn en kontrakt. Fremskrittspartiet vil også understreke at det er viktig å trekke barnet, altså eleven, med i denne dialogen og utformingen av avtalen. Etter hvert som barnet utvikles og modnes, vil det være naturlig å legge økende vekt på barnets synspunkter. Når barnet er fylt 12 år, skal det etter Fremskrittspartiets oppfatning få lov til å si sin mening ved utarbeidelse av en slik samarbeidsavtale mellom skole og hjem.

Fremskrittspartiet mener brukerne og deres foresatte må trekkes inn i drift og organisering av skolen i betydelig større grad. Vi ønsker etablert driftsstyrer på de enkelte skolene hvor de foresatte bør ha flertall. Vi vil også peke på muligheten som kommuner og fylkeskommuner har i dag til å iverksette en ordning med samarbeidsutvalg på den enkelte skole med utvidet myndighet. Slike tiltak kan gjennomføres innenfor eksisterende lovverk og gi foreldrene vesentlig større innflytelse enn tilfellet er i de fleste grunn- og videregående skoler i dag.

Fremskrittspartiet har merket seg at det legges opp til å vurdere forenkling av saksbehandlingskravene for spesialundervisning. Vi forutsetter at en slik forenkling i saks-

behandlingen ikke medfører frislipp i forhold til innvilgelse av spesialundervisning i den hensikt å utløse mer midler til den enkelte skole, og forutsetter at kravet til faglig forsvarlig vurdering ikke svekkes i forhold til den enkelte elev. Målet for spesialundervisningen skal være å få eleven tilbake i ordinært tilpasset skoleløp så snart som mulig.

Regjeringen legger til grunn at en slik omorganisering kan frigjøre saksbehandlingsressurser som kan overføres til tidlig innsats for den enkelte elev. Etter vår oppfatning trenger ikke målet være å spare ressurser, men å forkorte saksbehandlingstiden vesentlig og forbedre klagebehandlingen, slik at en unngår situasjoner hvor hele skoleåret går med til klagebehandling og -håndtering.

Når det gjelder minoritetsspråklige, mener vi målet må være at elevene så snart som mulig skal bli i stand til å følge den ordinære læreplanen i norsk. Vi vil gi vår tilslutning til at de aldersbaserte læreplanene erstattes med nivåbaserte læreplaner. En forutsetning for en vellykket integrering i det norske samfunn er at de som kommer til landet, tilegner seg tilfredsstillende kunnskaper i norsk språk og samfunnsforståelse. Dette er også viktige forutsetninger for å kunne lykkes i utdanning og arbeidsliv. Vi kan ikke støtte Regjeringens forslag om en egen lovformulering i forhold til minoritetsspråklige elevers rett til særskilt norskopplæring, og vi mener at behovet til den enkelte vil bli bedre ivaretatt gjennom tilpasset opplæring/spesialundervisning og nivåbaserte opplæringsplaner.

Fremskrittspartiet mener opplæring i foreldrenes morsmål ikke skal være et offentlig ansvar, og vi har merket oss at morsmålsopplæringen i mindre grad fungerer som sekundære hjelpemidler i norskopplæringen, slik intensjonen var. Når minoritets elever får opplæring i norsk som andrespråk gjennom hele skoleløpet, selv om de kunne mestret opplæringen i den ordinære læreplanen i norsk, mener vi at skoleledelsen gjør seg skyldig i brudd på lovens intensjon og gjennom dette påfører elevene et problem med å mestre videre utdanning og arbeidsliv.

Det er positivt at Regjeringen nå vil fjerne 1978-regelen i forhold til rett til videregående opplæring. Imidlertid ser vi det som lite ønskelig å erstatte dette med en 25-årsregel. Vi vil at alle som ønsker det, skal få mulighet til å fullføre videregående opplæring og tenker da bl.a. på voksne innen rusomsorgen som har et ønske om å få seg en utdanning og et arbeid. Vi vil understreke viktigheten av å kvalitetssikre den voksenopplæringen som mottar offentlig tilskudd, slik at læringsutbyttet måles og kan vurderes i forhold til ressursinnsatsen.

Ellers er vi positive til at det offentlige tilbudet om grunnskoleopplæring og grunnleggende ferdigheter hos voksne styrkes.

Med dette vil jeg få lov til å ta opp Fremskrittspartiets egne forslag samt de forslag hvor Fremskrittspartiet er medforlagsstiller.

Presidenten: Representanten Jon Jæger Gåsvatn har tatt opp de forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Freddy de Ruiter (A) [12:49:26]: Jeg registrerer i merknadene fra Fremskrittspartiet at en ønsker en fleksibel skolestart. En vil tilbake til en niårig skole, og en ønsker en fleksibel skolestart hvor barna kan begynne når de er sju år. Det er jo litt spennende sett i sammenheng med det forslaget som nå ser ut til å være under utarbeidelse av Høyre, hvor barn helt ned til fire og et halvt-årsalderen skal kunne få lov til å begynne på skolen. Det kan jo bli en spennende miks med førsteklasinger fra fire og et halvt til sju år. Jeg tror neppe det er å anbefale i forhold til sosial utjevning. Ser Fremskrittspartiet for seg slike ordninger med sin fleksible skolestart, at førsteklasinger kan være i alderen fra fire og et halvt til sju år?

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [12:50:22]: Fremskrittspartiet er krystallklare på det punktet. Vi ønsker en fleksibel skolestart, men senest ved syvårsalder. Vi har antydnet seks- eller syvårsalder i vårt program. Vi ønsker å ha et skoleløp på ni år, og vi vil kutte ut det tiende året. De ressursene som vi frigjør ved å kutte ut det tiende året, vil vi bruke til å styrke undervisningen i det niårige løpet. Det er Fremskrittspartiets politikk, og det er det vi har gått til valg på.

Lena Jensen (SV) [12:50:57]: Fremskrittspartiet er for at elevene i småskoletrinnet fra første til fjerde trinn skal ha en lærer som har kun treårig utdanning. Fremskrittspartiet vil gi elevene i barnetrinnet lærere med kortere utdanning enn i dag. Dette vil Fremskrittspartiet selv om vi vet at det er de første årene innsatsen må styrkes. Vi vet at elever da får sin start på lese- og skrivetrening. De får innføring i matematikk. De lærer å uttrykke seg både skriftlig og muntlig. Fremskrittspartiet foreslår også å kutte skolegangen med ett år, fra ti- til niårig grunnskole. Dette gir enda mindre rom for læring i skolen. Fremskrittspartiet er skeptisk til Regjeringens forslag om å utvide skoledagen for småskoletrinnet fra 21 til 28 timer. Dette vil gi enda mindre rom for tilpasset opplæring og mindre rom for læring.

Hvordan kan Fremskrittspartiet forklare at partiets skolepolitikk ikke vil føre til større sosiale skiller og en skole der det blir mindre tid og rom for læring?

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [12:51:58]: For det første: Det med skoleløpet og lengden på skoleløpet reddegjorde jeg for i forrige replikkvar.

Når det gjelder lærerutdanningen, har vi sagt at det er vesentlig å få styrket den. Det er også noe som meldingen peker på, at vi må ha en bedre lærerutdanning. Vi har skissert at vi skal ha dette inn i en gradsstruktur, med bachelor- og mastergrad som elementer. Tilsvarende ser vi i Finland, hvor de har lyktes, og der de kjører med et femårig løp. PISA- og TIMMS-undersøkelsene viser jo akkurat at ved å styrke lærerutdanningen får man en helt annen effekt enn det vi har i den norske skolen i dag. Jeg mener at Fremskrittspartiets politikk på dette området er god – den vil ikke være med på å øke de sosiale forskjellene, men vil gi en bedre skole enn den vi har i dag.

Inger S. Enger (Sp) [12:52:54]: Mitt spørsmål til Gåsvatn går på særmerknaden til Fremskrittspartiet når det gjelder skolefritidsordninga. Der sier Fremskrittspartiet at foreldrene bør betale kostnadene ved ordninga sjøl. De fleste elever fra 1. til 4. klasse går i SFO. Vi vet at mange vil være avhengige av pris, og at de som trenger det mest, kanskje – hvis den modellen som Fremskrittspartiet ønsker, blir gjennomført – ikke vil få muligheten til å gå der.

Vi har fått foreløpige KOSTRA-tall for 2006, og de viser at kommunene bidrar med 451 kr i måneden i snitt. Hvis dette skulle overlates til foreldrene sjøl, ville det bli vel 5 000 kr mer i året å betale. Fremskrittspartiet uttaler at de er for folk flest, men jeg synes at dette eksempelet faktisk underbygger det motsatte, at det ikke er for folk flest, men for dem som har mest.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [12:53:57]: Det er hyggelig å se at man har lest våre merknader. Men man har kanskje ikke lest dem grundig nok, for det vi også sier i forhold til skole- og fritidsordningen, er at det finnes andre måter å organisere skole- og fritidsordningen på enn slik det gjøres i mange kommuner i dag. Det kan bidra til å få kostnadene ned, og det kan etter vår oppfatning medvirke til at man treffer dem som har spesielle behov, noe nærmere.

Vi ser på skole- og fritidsordningen som barnepass. Det er noe som har tvunget seg fram. Fordi vi i flere og flere tilfeller får to utarbeidende foreldre, har denne formen for barnepass tvunget seg fram. Vi er motstandere av å legge inn det som en formell del av skoledagen. Derfor mener vi at det må ha den statusen det har som barnepass, og da vil det være opp til foreldrene også å kunne organisere denne på en annen måte.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Gunnar Gundersen (H) [12:55:02]: Jeg vil få takke saksordføreren for et greit gjennomført arbeid i komiteen. Temaet for dagen er St.meld. nr. 16 om sosial utjevning i skolen. Meldingen fortjener ros for å ta opp en av de viktigste utfordringene norsk skolevesen står overfor, nemlig at ingen elever skal være avhengige av sine foreldres bakgrunn for å få en god skolegang. Dette er en helt sentral oppgave for et velferds- og kunnskapssamfunn, både på vegne av enkeltmennesket og på vegne av samfunnet.

Rød-grønne politikere har tidligere framført som sitt viktigste svar for å bevare status quo i norsk skole at den har skapt likhet og rettferdighet for alle elever. Viljen fra disse politikere til å se om tesen ville være riktig i møte med virkeligheten, var heller mangelfull.

Virkeligheten kom ikke på banen før under den forrige regjering, regjeringen Bondevik II, hvor Høyre sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre tok på seg jobben med å finne ut hvordan tilstanden faktisk var i norsk skole. Nasjonale og internasjonale undersøkelser bekreftet da at sosialistenes enhetsskole i virkeligheten var en minste motstands vei-skole, som gjennom manglende ambisjo-

ner og uklare og til dels manglende mål for elevene dekket over og forsterket forskjeller i stedet for å utjevne dem.

Statsråd Djupedal har uttalt at det, da han ble statsråd, kom som en overraskelse på ham hvor dårlig det norske skolesystemet er med hensyn til å utjevne sosiale forskjeller. Med det avslørte han at han hadde gått fullstendig glipp av en av de grunnleggende problemstillingene bak Kunnskapsløftet og St.meld. nr. 30 for 2003-2004, Kultur for læring. Det er kanskje derfor vi nå har fått en stortingsmelding full av ting vi visste fra før, og som nærmest alle er enige i, men uten tiltaksplan, forpliktelser, kostnadsoverslag og forslag til finansiering.

St.meld. nr. 16 gir ikke nye svar på allerede kjente utfordringer. Den staker ikke ut noen ny kurs, men fortsetter i en løype som allerede er gått opp av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre i den forrige regjeringen. Jeg har derfor ikke tenkt å dvele noe særlig mer ved meldingen, men heller gå over til å snakke om det den burde ha tatt opp, nemlig hvordan Kunnskapsløftet skal bli en virkelighet for alle elever.

Norsk skole har mye kompetanse, store ressurser og mange lærere som ivrer etter at skolen skal bli den utvikler av enkeltmennesker som den skal være. Å skape forutsetninger for en videreutvikling av et velferdssamfunn på toppen av verden og for framtidens kunnskapssamfunn er en stor utfordring. Mange forutsetninger er til stede, men en kontinuerlig fokusering på videreutvikling er en grunnleggende forutsetning for suksess.

Vi har lokalt skoleeierskap i Norge. Det er kommuner og fylker som skal gi elevene et godt skoletilbud. Å analysere arbeidsdelingen i ansvarsrekken stat – lokalt eierskap – skoleledelse – klasseledelse er helt sentralt for den utviklingen av skolen Kunnskapsløftet forutsetter.

Det lokale eierskap må løftes fram og settes i fokus. Hvordan en skal få et aktivt, lokalt eierskap til resultatene og utviklingen av skolen, blir knapt nevnt i meldingen. Det er en grunnleggende svakhet. Skolen angår oss alle, slik det lokale demokratiet angår oss alle. Det er dette lokaldemokratiet som må bli seg sitt ansvar og sine muligheter bevisst. Åpenhet om resultatene i skolen er avgjørende for å få opp denne bevisstheten. Lokalt må en vite mest mulig om skolen for å kunne gjøre noe med skolen. En vil også ha behov for å vite noe om utviklingen andre steder for å utvikle egen skole. Det var internasjonale sammenligninger som sørget for oppvåkningen i norsk skole. Dette er ikke rangering, men kritisk informasjon for et godt eierskap.

Et offensivt og bevisst skoleeierskap vil sette krav til ledelse av skolen. God, sterk og tydelig ledelse har avgjørende betydning for elevens læring. Det er dokumentert store variasjoner i resultater mellom skoler og mellom klasser på samme skole. Det er skoleledelsens ansvar å sørge for at forutsetningene for at lærerne skal kunne gjøre en god jobb, er til stede. Når det er store variasjoner i læringsutbytte ved samme skole, forteller det om en uakseptabelt stor forskjell på den undervisningen lærerne gir elevene. Det er en systemfeil som skoleledelsen har ansvaret for å rette opp. Lærerens kompetanse må være grundig kartlagt av skoleledelsen, slik at man vet hva som

må forsterkes og kan ha en planmessig etter- og videreutdanning for å ivareta dette. Det er skoleeier og skoleledelsens ansvar at skolen fungerer godt i alle ledd og ikke er overlatt til tilfeldighetene. Høyre viser til de utdannings tilbud innen skoleledelse som kom i forrige regjeringssperiode, men det ligger fortsatt store utfordringer og muligheter på dette området som må løses gjennom et aktivt lokalt eierskap.

Lærerens rolle i skolen er formidabel; det er læreren som formidler Kunnskapsløftets innhold til elevene, og læreren er den viktigste enkeltfaktoren for elevenes læring. Lærerens pedagogiske og faglige kunnskaper samt evne til å forstå som en tydelig og klar klasseleder er derfor avgjørende for det læringsutbyttet elevene får. En god skoleeier og en god skoleledelse må fokusere på etter- og videreutdanning av lærere. Gjennom Kunnskapsløftet har også staten tatt en klar pådriverrolle i denne oppgaven. Det er dokumentert at norske lærere har en sterk interesse for etter- og videreutdanning, men at denne innsatsen ikke er systematisk nok eller målrettet mot de fag læreren underviser i. Høyre vil påpeke at det ligger store utfordringer i å sørge for at de midlene som er avsatt til etter- og videreutdanning i Kunnskapsløftet, faktisk kommer fram til læreren. Det synes å være godt dokumentert at det er behov for mer systematikk på dette området.

Det er ettertrykkelig dokumentert at foreldrenes bakgrunn er utslagsgivende for hvor vellykket barnas skolegang blir. Det er resultatet av at skolen ikke har hatt ambisjoner nok på vegne av alle elevene, og at man har møtt ulike elever med samme opplegg uten tydelige krav til hva elevene skal lære. Dette har Kunnskapsløftet allerede tatt tak i. Det betyr ikke at foreldrene skal bli mindre engasjert i sine barns skolegang – tvert imot. Det betyr at vi må ha et positivt syn på foreldrene og se at alle foreldre kan være ressurspersoner i forhold til sine barns læring, uansett utdanningsbakgrunn og etnisk tilhørighet. Det avgjørende er at de blir invitert inn i et godt skole-hjem-samarbeid, og at alle foreldregrupper får den hjelpen de trenger for å bidra positivt. Dessverre mangler St.meld. nr. 16 dette perspektivet i sin ensidige påpeking av den ulempen ressurssvake foreldre innebærer for barns skolegang.

Det store frafallet i videregående opplæring er svært alvorlig. Problemet er åpenbart svært sammensatt og en grunnleggende utfordring som må løses dersom ikke en stor gruppe unge mennesker skal falle utenfor arbeidslivet. Jeg viser i denne forbindelse til representantforslaget Høyre har levert inn om dette temaet, hvor det går fram at selv om vi er enig i de tiltakene meldingen beskriver, mener vi de ikke er omfattende nok.

St.meld. nr. 16 bruker mye plass på å bekrefte behovet for Kunnskapsløftet; den kommer med lite nytt og er derfor ukontroversiell. I sin mangel på forpliktende og konsekvensutredede tiltak demonstrerer den at Regjeringen står på stedet hvil i det viktige arbeidet for å sørge for at norske skolebarn faktisk får en bedre skole. I den grad komiteen har fått kostnadsberegninger, har disse kommet fra høringsinstansene. Det lover ikke godt for det videre arbeidet. Et djupedalsk hvileskjær også på dette området er for kostbart for dem det gjelder, for samfunnet og for sko-

len. Et av de få poengene med meldingen er at også den rød-grønne regjeringen nå virkelig innser at deres mantra om enhetsskolen viste seg ikke å tåle møtet med virkeligheten. Det skal sterke forbedringer til for at St.meld. nr. 16 skal få et bedre ettermæle.

Jeg tar med dette opp forslagene nr. 17 og 22 i innstillingen.

S i g v a l d O p p e b ø e n H a n s e n hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Representanten Gunnar Gundersen har teke opp dei forslaga han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Anniken Huitfeldt (A) [13:04:11]: Høyres bidrag i den skolepolitiske debatten i denne perioden, når de snakker om Kunnskapsløftet, minner mest om erta, berta, vi fant på det først! Det medfører ikke riktighet. Det var Hernes som satte i gang en enorm følgeforskning av reformene på 1990-tallet. Det var Hernes som meldte oss på store internasjonale undersøkelser, og det var Stoltenberg I-regjeringen som satte ned Kvalitetsutvalget. Men Høyre bruker jo alle disse internasjonale undersøkelsene til å undergrave enhetsskolen.

Mitt spørsmål er: Equity-rapporten fra OECD som denne meldingen i stor grad bygger på, sier følgende om den norske skolen:

«Hjertet i det norske utdanningssystemet er enhets-skolen (...). Dette fungerer utmerket for likeverdet.»

Dette sitatet har vi aldri hørt noe om fra Høyre. Har Høyre tenkt å ta også disse anbefalingene inn i sin skolepolitikk?

Gunnar Gundersen (H) [13:05:11]: Grunnen til at hun ikke har hørt dette fra Høyre, er antageligvis at vi forholder oss til resultatene og ikke til ideologien. Det å skape en skole som gir like muligheter for alle, er det som framstår som viktigst for oss, ikke om det heter enhets-skole eller noe annet.

I en replikk i stad gikk Anniken Huitfeldt sterkt inn for at SFO skal overta en god del av ansvaret når det gjelder sosial utjamning. Det framstår for meg som om man ikke legger særlig vekt på hvilke utfordringer skolen faktisk står overfor. Å dra SFO inn i dette vil koste 1,5 milliarder kr, og da kan det ikke være sånn at man først skal bruke de pengene og så begynne å se på hva skolen trenger. Vi er opptatt av å skape en skole med gode resultater, en skole som skaper like muligheter for alle. Om det heter enhetsskole eller noe annet, er vi ikke så opptatt av.

Lena Jensen (SV) [13:06:19]: Regjeringen mener det er viktig å utvide skoledagen for småskoletrinnet. Det er nødvendig å skape rom for en mer helhetlig og variert dag for elevene våre. En utvidelse av skoledagen er nødvendig for å skape tid og rom for lesing, skriving, matematikk, engelsk, fysisk aktivitet, måltider, leksehjelp osv. Det er viktig å bruke praktiske arbeidsmåter på småskoletrinnet.

Dette er noe som gjelder spesielt realfagsatsingen, som denne regjeringen har prioritert høyt.

Det tar tid å oppdage nye fjell. Det tar tid å bestige tinder. En utvidelse av timetallet vil være viktig for å gi rom for mer læring og være et viktig bidrag for å utjevne de sosiale forskjellene vi har. Høyre er skeptisk til dette, og en av begrunnelsene er at det vil koste for mye. Mitt spørsmål til Høyre er: Har Høyre ennå ikke oppdaget at kvalitet koster?

Gunnar Gundersen (H) [13:07:19]: Jo da, Høyre har oppdaget at kvalitet koster, og nettopp derfor er vi opptatt av at dette må bli et målrettet og riktig tiltak. Vi har ikke avvist diskusjonen om utvidelse av antall skoletimer. Det vi har sagt, er at vi ønsker å få dette konsekvensutredet bl.a. i forhold til hvor mange lærere som skal inn. Her er det kommet innspill fra høringsinstanser om at dette vil kreve 4 000–5 000 nye lærerårsverk. Da vil vi gjerne se at det kommer inn lærere med de riktige kvalifikasjonene, og at det er riktig bruk av ressurser i forhold til å møte de utfordringene som meldingen skisserer. Og det går på sosial utjamning. Da er det en rekke problemstillinger som må belyses. Vi vet at det er demotiverte elever som i stor grad faller fra, og om det da er riktig med et sterkt utvidet timetall, vil vi se en dokumentasjon på. Vi vil i hvert fall ha en klargjøring av både kostnader og konsekvenser før vi sier ja. Det er det vi har sagt i vår merknad.

Inger S. Enger (Sp) [13:08:29]: Jeg merket meg at representanten Gundersen er svært opptatt av aktivt lokalt eierskap og vektlegger etter- og videreutdanning. Det er bra. Jeg har også fått med meg at Høyre er enig med oss i at lærerne er den viktigste ressursen. Alt dette er jo vel og bra, men hvordan kan Høyre forklare at de vil satse på skole nå som de er i opposisjon, mens de i posisjon kjørte kommuneøkonomien og skolen på sparebluss? Vi overtok et kommunebudsjett der mange lærere faktisk stod i fare for å bli oppsagt. Det var kuttet hardt i kommunebudsjettene, det veit vi, men de er nå, etter at den rød-grønne regjeringa kom til makta, økt med 18 milliarder kr. Blir det ikke litt langt mellom liv og lære? Og hva mener egentlig Høyre – også i posisjon?

Gunnar Gundersen (H) [13:09:29]: Hvis kommuneøkonomiargumentet hadde vært riktig, hadde vi vel også sett, ut fra de rød-grønnes argumentasjon, at det hadde blitt et økt antall lærere i kommunene. Det dokumenteres ikke. Det er det motsatte som dokumenteres. Utdanningsforbundet sier at det er færre. Men det grunnleggende her er at hvis ressurstilgangen i norsk skole hadde vært problemet, hadde ikke norsk skole hatt noe problem. For vi bruker mer penger på skole enn noe annet land i Vesten – i hvert fall ligger vi helt i ledersjiktet. Så det dreier seg om å bruke midlene mer effektivt, sett opp mot de utfordringer man har.

Høyre har hele tiden villet bruke mye ressurser på skolen, men man har kombinert det med et fokus på kvaliteten. Det viser ikke minst den reformen som Kristin Cle-

met gjennomførte i forrige periode, under regjeringen Bondevik II. Man fikk fokus på kunnskap, krav og kvalitet i skolen. Det begynner vi allerede å se resultater av.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Dagrun Eriksen (KrF) [13:10:54]: Denne meldingen hadde jeg og mange andre store forventninger til, for hver gang jeg eller andre tok opp f.eks. frafallsutfordringene i skolen, ble det vist – med forventning – til denne meldingen. Jeg tror at Regjeringen selv også hadde denne som en av sine påler i utdanningspolitikken. Men da jeg satt og forberedte meg til denne debatten, stilte jeg meg selv spørsmålet: Hva er egentlig de rød-grønnes store grep for å oppnå sosial utjevning og for å gjøre noe med den skremmende høye drop-out-en som er i skolen i dag? Det er ikke så lett å finne noen hovedprofil. Kanskje er inntrykket heller at man vil mye, men får lite konkret til. Meldingen er veldig god på beskriving og analyser, men når det kommer til konkrete tiltak, blir det dessverre ganske overordnet og generelt.

Nå har opposisjonen kommet med ganske mange hjelpende forslag, og da synes jeg det er trist at flertallet avfeier de aller fleste – for ikke å si alle – forslagene som opposisjonen kommer med. Jeg tror at det å lytte til andre av og til kan skape enda bedre løsninger enn de man selv har kommet på.

Jeg vil gå nærmere inn på noen av de områdene der jeg synes meldingen ikke gir gode nok svar.

Meldingens tittel er «... og ingen sto igjen». Men meldingen har overhodet ikke berørt de funksjonshemmede utfordringer i utdanningsløpet, og da er jeg redd for at noen fortsatt vil stå igjen. Her mener jeg at det er en ideologisk forskjell mellom mitt parti, Kristelig Folkeparti, og denne litt mer sosialistisk dominerte regjeringen. For Kristelig Folkeparti er ikke hovedmålet først og fremst en sosial utjevning i seg selv, men å skape en skole hvor alle typer elever mestrer og blir vinnere, og det fører til sosial utjevning.

Det aner meg at hovedgrunnen til at funksjonshemmede ikke er tatt med, er at de kommer fra forskjellige typer hjem, og at deres situasjon ikke er en reproduksjon av hjemmets utgangspunkt, og dermed bryter med Regjeringens hovedtese. Men her er det grunn til kritikk, for etter endt utdanningsløp finner vi mennesker med funksjonshemming i de nedre deler av de sosioøkonomiske tabellene. Det kan tyde på at denne gruppen ikke blir mestrene og vinnere gjennom sitt utdanningsløp, og da er det virkelig trist at de rød-grønne ikke vil ta denne gruppen med i denne sammenhengen. Læringsutbyttet for denne gruppen elever blir tilfældig. Bare de praktiske utfordringene krever mye tid og krefter for barn med funksjonshemming og familien. Så spørsmålet for oss i Kristelig Folkeparti er ikke først og fremst hvor du kommer fra, men hvor du havner etter endt skolegang. Derfor vil det være viktig å ha tiltak som utjevner også for denne gruppen. Funksjonshemmede barn trenger også et utvidet SFO-tilbud. Selv om regjeringspartiene ikke ville være med på et vedtak i omsorgsmeldingen om et utvidet tilbud om dette, er vi i

Kristelig Folkeparti veldig glad for at de i det minste vil foreta en vurdering av behovet og komme tilbake til saken.

Regjeringen og Stortinget har en felles og stor bekymring: at så mange ikke fullfører videregående. Én av tre fullfører ikke yrkesrettet utdanning. For mange av disse har utfordringene startet mye tidligere i skoleløpet. Og jeg er helt enig i det som står i meldingen, at tidlig innsats er viktig.

Vi må også ha tiltak som settes inn for dem som allerede er i videregående. På de skolene som nå gjør undersøkelser om slutteårsak, viser det seg at umotivert/skolelei er en årsak for mange av elevene.

For mange av elevene har det teoretiske løftet i skolen etter Reform 94 ført til følelse av manglende mestring i skolen. Elever som er sterke praktisk, må få muligheter til mer praksisrettet teori. Det handler om læremetoder, og det handler om lærerkandidatordninger. Flere må få mulighet til å snu læreløpet med praksis først og skolen etterpå. Det handler om bedret rådgivningstjeneste. Vi i Kristelig Folkeparti mener at det absolutt vil være en fordel å få en egen utdanning for rådgivere i skolen.

Men det er slik at selv om vi skulle klare å få til en bedre skole, er det elever som av forskjellige årsaker vil droppe ut etter å ha brukt sine rettigheter til omvalg. For ei jente med ny start som nå kan ta sin utdanning, er det et veldig trist signal at de rød-grønne ikke vil gi henne mulighet til å starte på nytt før hun har fylt 25 år. Jeg mener at denne 25-årsgrensen må bort. Jeg er redd for at de rød-grønne her er blitt skremt bort av kommersiell skole-spøkelset. For alle vil det være en vintersituasjon hvis voksne uavhengig av alder kan få utdanning istedenfor å havne utenfor et arbeidsmarked. Livslang læring høres hult ut når de ikke får mulighet til utdanning.

I Vest-Agder har vi Øvrebø videregående skole, drevet av Blå Kors, som i samarbeid med en rehabiliteringsinstitusjon tilbyr videregående opplæring. De vil etter denne regelen ikke få mulighet til å gi mange av sine klienter et tilbud om videregående utdanning og en ny start, fordi disse ikke er gamle nok. Vi må jo være takknemlige og glade for at noen kommer ut av rusmisbruk også før de er 25 år. For å si som LO: Det er et skritt i riktig retning, men regelen bør helt bort. Det viktigste må være at mennesker som ønsker det, får en utdanning.

Skolen reproducerer de ulikhetene som finnes i hjemmet. Det er meldingen og Regjeringen tydelige på. Overskriften for kapittel 5 er «Endring er mulig». Men det som under meg, er at Regjeringens konklusjon er at det kun er i utdanningssystemet at tiltak må settes inn.

Jeg mener at for å gi elever med lavt utdanningsnivå hjemme et bedre læringsnivå, må man satse på et hjem-skole-samarbeid, hvor man styrker hjemmets forståelse av skolen og av at hver eneste forelder, uansett bakgrunn, er en av de viktigste ressursene for barnets læring. Hjem-skole-samarbeid er viktig, viktig, sier regjeringspartiene, men de setter ikke i gang tiltak som systematiserer og styrker et hjem-skole-samarbeid. Etter meldingens beskrivende kapitler burde dette faktisk vært et hovedsatsingsområde.

Vårt fellesprosjekt burde vært å sette i gang tiltak som gjorde at vi kom dit at alle foreldre så at de kunne være ressurser for sine barn. Dette er lærerne opptatt av, dette er foreldreutvalgene opptatt av, og forskningen viser det klart. Derfor er det leit at Regjeringen er passiv på dette feltet. Jeg aner en ideologisk forskjell. Thomas Nordahl har forsket på hjem-skole-samarbeid, og fire år etter hans rapport «Makt og avmakt» konkluderer han i bladet Utdanning i mars i år med at det fortsatt er langt mellom idealer og realiteter.

Sinsen skole i Oslo har gjort det Kristelig Folkeparti foreslo i statsbudsjettet. De har ansatt en foreldrerepresentant som skal bedre hjem-skole-samarbeidet på deres skole. Representantens kompetanse er at hun har barn i skolen. Kristelig Folkeparti vil ha mer enn gode ord om aksept på dette området. Her utfordrer jeg Regjeringen og statsråden til handling. Foreldreutvalget for grunnskolen burde få mulighet til sammen med Utdanningsforbundet å være med og utarbeide en handlingsplan for virkelig å få dette til å fungere. Vi kan ikke gi de samme svarene vi har gitt i 30 år på hvorfor skolen ikke utjevner sosiale forskjeller. Vi må begynne å gi nye svar, og her tror jeg ett av svarene ligger.

Det er lite av de tiltakene som ligger i meldingen, som vi er uenig i – bortsett fra timetallet – men så er de også veldig generelle. Vi mener at her må det mer handling til. Tenk om vi så et like stort engasjement i denne saken som vi så da det gjaldt innstramningen i friskoleloven!

Min konklusjon er at etter denne meldingen vet vi mye mer. Jeg har lyst til å takke statsråden og Regjeringen for både analysene og kunnskapen om hva vi kunne sette i gang. Men vi endrer kanskje lite av det som til nå har vært utfordringen for de elevene som står igjen. Og kanskje må overskriften «... og ingen sto igjen» etterfølges av et aldri så lite spørsmålsteget.

Vi vil støtte forslag nr. 13, som står i innstillingen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torfinn Opheim (A) [13:21:01]: Alle er opptatt av at ingen foreldre skal måtte ta barna ut av SFO av økonomiske grunner. Samtidig understreker Kristelig Folkeparti at det er på skolen og i hjemmet og ikke på SFO at innsatsen for sosial utjevning må settes inn. Det var representanten Eriksen også innom i innlegget sitt. Hun henviste bl.a. til behandlingen av omsorgsmeldingen og de funksjonshemmedes plass i SFO. Hva mener Kristelig Folkeparti? Kan SFO være med på å utjevne sosiale skiller eller ikke?

Dagrun Eriksen (KrF) [13:21:41]: Det er en del ting som har vært underlig i den prosessen vi har hatt. Jeg synes at meldingen gjennom sin beskrivelse sier mye om hvor svaret ligger. Det ligger i en samhandling mellom hjem og skole. Da mener Kristelig Folkeparti at det er viktig nå å sette inn tiltak for å styrke samarbeidet mellom skolen og hjemmet. Mange elever – på noen alderstrinn de aller fleste – går i SFO. Men det er i møtet mellom skolen og hjemmet vi må klare å få til de utjevningstiltakene. For Kristelig Folkeparti er SFO viktig. SFO er viktig som

et frivillig og godt alternativ, og ikke slik Arbeiderpartiet antyder i en del av de sakene de har kommet med, at SFO skal være en del av et ufrivillig tilbud og en del av en hel-dagsskole. Kristelig Folkeparti mener at vi må sette i gang tiltak i skolen slik at vi får til utjamning der hvor alle elever er, og ikke legge opp til mer tvang.

Åsa Elvik (SV) [13:23:01]: Eg oppfattar det slik at ein hovudkritikk i innlegget frå Dagrun Eriksen er at Regjeringa legg ideologi og ikkje realitetar til grunn. Det er eg grunnleggjande ueinig i. Eg meiner at Regjeringa legg både ideologi og realitetar til grunn. Men eg må seie at når eg les opposisjonen sine merknader og høyrer innlegga her i dag, så har eg egentleg litt lyst til å returnere det spørsmålet: Er det ikkje sånn at ein er motstandar av dei tiltaka som Regjeringa foreslår, utelukkande av ideologiske grunnar? Tidleg innsats er altså eit sentralt verkemiddel i denne meldinga.

No har vi fått forskning som seier at barnehagen er heilt sentral for – som det heitte i Dagsavisen 3. april – å redde språket til dei svakaste barna, noko som kanskje kan høyrast litt krakilsk ut, men som i alle fall er eit ganske tydeleg teikn. Er dette forskning som Kristeleg Folkeparti er oppteken av å ta inn over seg? Dei er jo med på ein merknad der ein er veldig skeptisk til om barnehagen i det heile har noko å seie for utjamning av sosiale forskjellar og barns læring. Er Kristeleg Folkeparti interessert i å ta inn over seg denne nye forskinga?

Dagrun Eriksen (KrF) [13:24:10]: Kristelig Folkeparti er tilhenger av mye og god forskning. Derfor satte Kristelig Folkeparti da vi innførte kontantstøtten, i gang forskning og undersøkelser på utfordringene i forhold til språk og integrering for minoritetsbarn spesielt.

Vi har en utfordring, fordi det er ikke sikkert at alle barn – hvis ikke SV nå vil gå for en obligatorisk barnehage – vil være i barnehage uansett hva slags ordning man har. Derfor er det viktig for oss i Kristelig Folkeparti at kommunene får frihet til å lage gode integreringstiltak ikke bare knyttet til barnehage, slik at barnets språkutvikling blir god uansett hvor barnet er. Jeg tror at regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti har et felles mål om at barn skal få en best mulig start. Men vi har nok noe forskjellig ideologi når det gjelder hvordan dette kan løses.

Anna Ljunggren (A) [13:25:24]: Jeg ønsker å følge opp representanten Åsa Elviks spørsmål. I merknadene fra opposisjonen slår bl.a. Kristelig Folkeparti fast at kontantstøtten er et viktig tiltak fordi forskning viser at de tre første årene er særlig viktige når det gjelder barns utvikling. En professor som heter Anne Inger Helmen, slår fast at gevinsten ved en barnehageplass allerede i de første av barnas leveår er enorm for familier med lav inntekt og lav utdanning. Språkmessige konsekvenser blir store og langvarige hvis barna ikke får barnehageplass på et tidlig stadium.

Representanten Eriksen mener at en fjerning av kontantstøtten vil føre til at de med dårlig økonomi mister sin valgfrihet, ifølge merknaden. Barn som er hjemme, lærer

språk bare halvparten så bra som barnehagebarn. Er dette konsekvenser som Kristelig Folkeparti mener vi kan leve med? Og er Kristelig Folkeparti uenig med denne professoren?

Dagrun Eriksen (KrF) [13:26:18]: Jeg vil gjenta litt av det jeg sa i mitt svar til representanten Åsa Elvik. Jeg regner med at heller ikke representanten fra Arbeiderpartiet er for at det skal være obligatorisk barnehage for alle. Det betyr at det er noen som vil velge annerledes, uansett hvilken ordning man har. Da blir det aller viktigste for Kristelig Folkeparti at vi setter i gang tiltak i forhold til språk og stimulering for barn ikke bare knyttet til barnehage. Barnehage er et godt tiltak, og Kristelig Folkeparti har vært pådriverer for å få nok barnehageplasser og gode nok barnehageplasser. I innstillingen i dag ber vi om at det skal komme en kvalitetsmelding, noe som regjeringspartiene er imot. Men det viktige blir jo at vi også setter i gang tiltak hvor man styrker arenaer hvor familier som ikke bruker barnehageplass, også har en mulighet. Der skulle jeg ønske en større innsats fra regjeringspartiene.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Inger S. Enger (Sp) [13:27:38]: Denne meldinga er interessant lesning. Den er faglig godt underbygd både med internasjonale og norske undersøkelser.

I dag går for mange unge ut av grunnskolen med utilstrekkelige ferdigheter og utilstrekkelig kompetanse. Vi kan ikke godta at så mange faller utenfor. Når forskjell i læring følger sosiale mønstre så tydelig som meldinga viser, er dette et samfunnsansvar som vi må ta inn over oss.

Svaret på de utfordringer og svakheter som avdekkes i meldinga, er ikke en ny stor reform. Det var og er brei politisk oppslutning om Kunnskapsløftet. Gjennom Kunnskapsløftet er det definert hva og hvor mye elevene skal tilegne seg av kunnskap og ferdigheter gjennom opplæringsløpet.

Det denne meldinga dreier seg om, er en sjekk på hva som kommer ut i den andre enden av opplæringsløpet – altså læringseffekten for den enkelte elev. Og dessverre må vi si at meldinga bekrefter en av strofene i Aasmund Olavsson Vinjes sang «At far min kunde gjer»: «Stor arv det er for mannen av godtfolk vera fødd». Skolesystemet greier dessverre ikke å utjamne de sosiale ulikhetene til tross for at alle formelt sett har like rettigheter.

Kort oppsummert kan en si at de forhold som meldinga identifiserer som et hinder for god læring, i hovedsak skyldes svikt i de læringsprosesser som foregår i det enkelte klasserom. Så må jeg skynde meg å legge til at det selvfølgelig foregår mye positivt utviklingsarbeid og positiv undervisning i norsk skole. Meldinga viser da også til gode eksempler på det. Men det er viktig å påpeke det ansvaret som skoleeierne her faktisk har.

I en rapport om likeverd i norsk utdanning peker OECD på at norsk skole mangler strategier for å følge opp elever når man ser at de henger etter. Statistikk viser at vi setter inn spesialundervisning veldig seint i norsk skole, altså stikk i strid med prinsippet om tidlig innsats. I Fin-

land gjør de motsatt, og de har også mye bedre resultater enn vi har. OECD setter dette i sammenheng med at det før Kunnskapsløftet var utbredt mangel på informasjon om elevenes progresjon og utydelige og lite operative beskrivelser av hva som kan forventes av elevene på ulike trinn, og at en heller ikke har utviklet kartleggingsverktøy for å identifisere elever som trenger ekstra hjelp.

Dette er viktig kunnskap for å kunne sette inn ressurser på rett sted og på riktig måte.

Til sist litt om problemet med frafall i skolen – det har vært nevnt også tidligere i dag. Dette er svært alvorlig for enkeltpersoner – eleven sjøl og pårørende. Samtidig som det er et samfunnsøkonomisk tap, vil jeg si at det er et stort nederlag for et rikt samfunn som vårt. Bedre rådgiving blir vektlagt, og det er et helt nødvendig virkemiddel. Senterpartiet har lenge ment at det er riktig med todelt rådgiving, en som går på det sosiale, og en som går på det yrkesmessige – altså en kvalitativ og mer profesjonell rådgiving i hele utdanningsløpet.

Frafallsprosenten i videregående skole er oppgitt å være ca. 25. Jeg tror det er viktig at vi går dypere inn i dette tallmaterialet, for det viser seg at det er store variasjoner fra fylke til fylke – ja faktisk fra skole til skole. I Oppland var f.eks. frafallsprosenten for 2005 i gjennomsnitt 5.

Ett element som har ført til en såpass lav frafallsprosent i Oppland, er at fylket er med på et prosjekt der en arbeider med et helhetlig vurderingssystem i skole og lærebedrift. I samarbeidsprosessen mellom skole og bedrift er ett viktig tiltak etableringen av et såkalt lærings- og utviklingsteam, der lærer, faglig leder for bedriften og eleven/læreren sitter sammen. Der sitter også prøvenemndsrepresentanten, som har ansvar for sluttvurderinga av hele den yrkesfaglige opplæringa. Dette er viktig. Dette er et godt eksempel på et vellykket prosjekt – det fins mange av dem. Disse prosjektene må gjøres kjent, slik at de sammen med andre tiltak kan gi bedre resultater for videregående skole, og slik at frafallsprosenten reduseres betydelig.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Åse M. Schmidt (FrP) [13:32:42]: I St.meld. nr. 16 fokuseres det på sosiale forskjeller i skoleverket. Representanten refererte selv til bl.a. Oppland fylke, hvor en har ulike erfaringer.

Hvordan ser representanten på muligheten for at sosial utjevning er lettere å få til på f.eks. grendeskoler og andre småskoler i utkanten, når vi også ser at Senterpartiet ønsker seg en begrensning av nyetablering av grendeskoler og friskoler?

Inger S. Enger (Sp) [13:33:14]: Jeg ser godt at dette med sosial utjevning kan være et problem, spesielt når det er få mennesker vi snakker om. Så her er det mange virkemidler som skal til.

Det som også er viktig hvis skolene er små, er at man kan ha team som reiser rundt og sjekker opp de ulike forholdene, og som kan hjelpe til med spesialpedagogiske tiltak over hele linja, for å si det slik. At det skal bli enkle-

re å få spesialundervisning enn det har vært tidligere, er jo noe det legges opp til i denne meldinga. Vi skal avbyråkratisere det – det burde forresten interessere Fremskrittspartiet – gjøre det enklere, slik at hjelpa kommer dit den skal, og ikke bruke penger på unødvendig byråkrati.

Elisabeth Aspaker (H) [13:34:10]: Senterpartiet er jo et parti som er opptatt av å være distriktenes beste venn. Likevel har partiet heiet fram og gått god for en stortingsmelding der man helt unnlater å svare på det absolutt avgjørende spørsmålet for norsk skole: Hvordan sikre at man har nok kvalifiserte lærere? Og da mener jeg ikke bare til byskolene, men også til skolene ute i distriktet, som allerede sliter med å få nok kvalifiserte lærere.

Siden statsråden – og meldingen – helt unnlater å svare på dette spørsmålet, kunne det være interessant å høre hvilke tiltak representanten Enger mener skal til for å kunne greie å skaffe alle de lærerne som trengs for å dekke de timene som foreslås i meldingen.

Inger S. Enger (Sp) [13:34:58]: Jeg føler at jeg svarer litt på dette i stad, dette at man f.eks. skal avbyråkratisere spesialundervisningen for å kunne sette inn støtet der det faktisk trengs.

Representanten er opptatt av dette med lærerutdanning og kvalifiserte lærere. Det er selvfølgelig vi også. Det er tross alt ikke så lenge siden Høyre var i regjering, og man kunne jo ha gått dypere inn den gangen også og sett på kvalifikasjonene når det gjelder lærere. Vi vet at NOKUT har kommet med en ganske nedslående rapport når det gjelder lærerutdanninga, og også den regjeringa hvor representanten Aspakers parti var representert, kunne ha satt inn et støt for å få til mer lærerutdanning enn det de faktisk gjorde.

Dagrun Eriksen (KrF) [13:35:52]: I dag er teori viktigere enn noensinne. Vi har fått en skole hvor man også i de praksisrettede fagene trenger en mye større andel teori. Det har også gitt praksissterke elever større utfordringer enn det de hadde før.

For Kristelig Folkeparti har det vært viktig å se på om det går an å finne noen ordninger som gjør at man kan samarbeide bedre når det gjelder praksis og teori. Derfor foreslo Lilletun lære kandidatordningen, hvor man kunne få lov til å ha praksis først og så koble på teori. Mitt spørsmål er: Hvorfor er Senterpartiet imot forslag nr. 10 i innstillingen, der man ber om at flere ungdommer skal få mulighet til å snu løpet – få mer praksis først, og så koble på teorien?

Inger S. Enger (Sp) [13:36:55]: Vi har riktignok ikke gått inn på det spørsmålet, men en må være klar over at veldig mange av de forslagene som er blitt fremmet, på en måte bare er for at en vil – skal vi si – markere seg.

Det er ikke så stor forskjell mellom det posisjonen mener, og det opposisjonen mener. I og med at en utvikler en lærlingordning med bedre rådgiving – todelt rådgiving osv. – vil en faktisk være med og legge et godt løp også for teorisvake elever.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Odd Einar Dørum (V) [13:37:42]: Det er ingen tvil om, som flere har vært inne på, at denne meldingen, som alle stortingsmeldinger, er en svært god oppsummering av det vi kan. Den er også rik på kloke tanker om hva vi bør gjøre. Men når det kommer til det som handler om å gå fra hva en *bør* gjøre, til det en *vil* gjøre, blir det et stort sprang. Alle de forslagene som opposisjonen har fremmet, handler om å gå noen små og viktige skritt for å skape en forpliktelse.

La meg tillate meg å bruke et bilde – man kan gjerne kalle det for politikkens forpliktende babystepping. Bit for bit omsettes generelle holdninger og kloke tanker til forpliktende handlinger. Da blir det en ganske underlig opplevelse å se at det nesten ikke er mulig i forbindelse med et eneste forslag å være med på små og forpliktende skritt, som burde hatt den karakter at de ville vært fornuftige uansett, gitt at vi alle sammen – og det gjelder også Venstre – tar stortingsmeldingens beskrivelser og formulerte hensikter på alvor. Da må man nesten si at opposisjonen – Venstre inkludert – på en rekke punkter tar stortingsmeldingens hensikt på alvor og fremmer forpliktende forslag, mens regjeringspartiene nøyer seg med å avvente og se hva som i praksis kommer til å skje.

La meg være helt konkret på et punkt som er grunnleggende for denne meldingen. Meldingen kunne kanskje vært klarere og tydeligere når det gjelder hva skolen ikke kan gjøre for å skape sosial utjamning, men meldingens hovedhensikt er tross alt å si hva skolen kan gjøre, og det er et redelig utgangspunkt.

Med et slikt utgangspunkt og med den kunnskapen vi har gjennom Kunnskapsløftet – som alle partier nå sier at de er forpliktet til å gjennomføre i praksis – burde man ikke gjort det til et problem å vente med å endre forskriften til opplæringsloven, som sier at for å undervise i et fag, må kompetansen være knyttet til det å undervise, ikke til det å være tilsatt. Det ville i praksis betydd at man ville satt seg under det press at lærerne enten gjennom en god reform av lærerutdanningen, som jeg kommer tilbake til, eller gjennom en systematisk etter- og videreutdanning bit for bit skulle fått den kompetanse man trengte for å være god i den situasjonen, hvor alle er enige om at kvaliteten på undervisningen er viktig for å sørge for at de som ikke har noe med seg hjemmefra, i hvert fall gis en ny sjanse, men det er noe Regjeringen skal vurdere.

Når denne meldingen helt riktig sier at det er mye man kan se utrolig tidlig, skulle man tro at man hadde laget noe helt generelt og forpliktende om hvordan f.eks. godt utdannede lærere og spesialpedagoger bør plasseres ut tidlig blant dem det gjelder. Jeg vandrer mye i norsk skole, og bruker mye tid på det, og jeg har til gode å treffe noen lærere som ikke ønsker at f.eks. en spesialpedagog fra PP-tjenesten var praktisk og konkret i undervisningssituasjonen. Det ønsker alle. Som flere har pekt på, har finnene det slik. Men her skal vi først ha et lite prosjekt før det skjer noe. Det er ikke rart med den språkformen at det fremmes et forslag der man ber om at man gjør noe med den spesialpedagogiske innsatsen.

Vi trenger ikke gå lenger enn til vårt naboland Sverige, hvor den praktiske debatten om det å bruke mennesker med god pedagogisk kompetanse, inkludert spesialpedagogisk kompetanse, var et sentralt og viktig virkemiddel i den valgkampen som nylig var i Sverige. Men i Norge skal vi sitte og vente. Det er bakgrunnen for at det også fremmes et forslag om dette.

Hvis det er slik at ingen skal stå igjen, kan vel alle være enig om, spesielt når vi ser på frafallet og kunnskapen om frafallet i skolen – vi har fått en utmerket utredning som statsråden har initiert – at sjenerende mange av dem har en minoritetsspråklig bakgrunn. Vi vet også at veldig mange av dem som gjør det særdeles bra i Norge, har en minoritetsspråklig bakgrunn. Da skulle en jo tro at det å få de kloke livserfaringene om hva som gjør at det går bra, og de gode erfaringene om at det som ikke går så bra, kan snus, burde være en enkel sak å være med på. Men selv det er en utfordrende sak for regjeringspartiene.

Nå ble vi til slutt enige om en beskrivelse av det positive og kloke som skjer flere steder i landet, bl.a. i Oslo-skolen. Det er positivt. Men da er det ganske forunderlig at man ikke kan sørge for at så praktiske skritt kan gjøres til et debatttema. Alle vet jo at noe av det som setter en politisk dagsorden, er at ting løftes opp til debatt. Da kan man velge en debatt som er sur, eller en debatt som er konkret, positiv og energiskapende – et møtepunkt – som burde fått en tiljublende støtte fra regjeringspartiene, men det skjer ikke i denne komiteinnstillingen.

Det er to måter å se dette på. Den ene er at man mener at dokumentet er såpass forbilledlig klart når det gjelder det som kommer til å skje, at vi alle sammen kan slappe av. Den andre er at man synes at statsråden er så hjertelig blakk at vi ikke tør å forplikte ham på noe punkt, selv ikke på små kroner. Jeg overlater fortolkningen til dem som lytter og hører på, for det er ingen grunn for meg til å trekke den konklusjonen.

Så er det et punkt hvor jeg faktisk er skikkelig indignert, for dette har denne utdanningskomiteen behandlet tre ganger, senest i en sak sist sommer, hvor vi var så høflige mot hverandre at vi ikke tok replikk på statsråden. Vi var enige om at de som er under behandling på grunn av rusavhengighet, i hvert fall skal få en god utdanning. Det var en enstemmig komite. Så får vi en forunderlig vandrings, som får oss til å bli usikre – i hvert fall jeg. Da vi tok det samme opp i budsjettbehandlingen, kunne ikke regjeringspartiene være med, og i denne omgangen kan de heller ikke være med. Men så faller det på plass for meg, for jeg er kjent med de rundskrivene som skolemyndighetene sender ut, og der står det at i kollektivene og andre steder skal skoletilbudet i grunnen ikke være så viktig, det skal bare være en liten del, i tillegg til den rent medisinske behandlingen.

Hvis vi ser på virkeligheten: Dokka videregående skole f.eks., som hadde fem – tror jeg det var – lærerstillinger, går nå ned til 1,4, og Sollia-kollektivet går fra to og en halv stilling til én. Dette er livsviktige lærerstillinger, som gjør at mennesker som enten mistet utdanningen fordi de ikke var nok «sosialt» til stede, eller som mistet den fordi de i det hele tatt ikke var til stede, nå ikke får sjansen. Det

te står i en rystende kontrast til det som Regjeringen sier, som er rosverdig og positivt, nemlig at de som er innsatt i norske fengsler, skal sannelig få med seg en utdanning. Og det er riktig, for vi har solide stortingsdokumenter som sier at det er riktig. Vi vet at mange av dem som sitter i norske fengsler, sliter med rus. Det har vi Fafo-rapporter på. Men når vi kommer til disse behandlingskollektivene, er det altså «små» kroner på livsviktige lærerressurser som bare blir borte i hele systemet. Så kan man kanskje si at statsråd Djupedal ikke er alene om ansvaret. Nei, helse- og omsorgsministeren blir også sittende med et ansvar. Men summen blir da at de som er rusmiddelavhengige, skal i hvert fall få lov til å stå igjen – om jeg får lov til å formulere det så direkte. For det er det som er summen: først å ha en erklært vilje, så trekkes det på viljen til regjeringspartiene i budsjettbehandlingen, så trekkes det ytterligere ut når det gjelder denne saken, og så måles det mot virkeligheten. Som Venstre-representant er jeg i hvert fall forpliktet på en parole. Det er å gi røst til den som liten eller ingen stemme har, fordi de byråkratiske lagene rundt dem er så omfattende at det er vanskelig å trenge igjennom. Og det gjør jeg ved å benytte noe av taletiden på dette.

Så er det også slik – jeg skal ta opp det til slutt – at i denne saken understreker opposisjonen noe som jeg synes det er forunderlig at regjeringspartiene ikke kan være med på, nemlig det nasjonale ansvaret – i tillegg til at vi har lokale skoleeiere – for å sørge for at skolen har verktøy til å vurdere alt det de får av tilbud i konsulentrapporter og fra annet hold. Vi har f.eks. hatt en bred offentlig debatt om Læringslaben. Jeg skal ikke gå inn på hvem som har rett, og hvem som har feil, men er det noe den illustrerer, er det skolens behov for å ha verktøy til å vurdere hva de mottar som er godt, eller hva de mottar som er dårlig. Det sier altså Venstre, sammen med de andre opposisjonspartiene, er viktig. Man skulle tro at det var viktig også for regjeringspartiene å si det, for med det lokale ansvaret må vi i hvert fall være sikre på at de som skal ha det, er gode nok, ikke bare til å måle hvordan lærerne får effekt ut av kronene de får, og hvordan elevene kan gjøre det, slik som vi får gjennom en fornyet utgave av nasjonale prøver, men til også å sørge for at skolene har en mulighet til å vite hva de får av tilbud, enten de kommer fra private firmaer eller fra høyskoler og universiteter, slik at man faktisk har kvalitets-sikringsverktøy for å vurdere hva man mottar. På det punktet blir stortingsmeldingen nok et eksempel på en oppsamling av en god beskrivelse og mange gode hensikter. Men på de punktene hvor en skritt for skritt kunne gått videre, skjer det ikke. Og jeg tror at det ikke skjer fordi det nå enten mangler vilje til å være så konkret og forpliktende, eller fordi man står i den situasjonen at man har disponert så mange penger på den kvantitative barnehageutbyggingen at man heller ikke kan bruke penger på dette. På toppen av det hele kan man heller ikke være med på å formulere et dokument om kvaliteten i barnehagen, som er ett av regjeringspartienes viktigste satsingsområder. Det kan man heller ikke være med på.

Da blir konklusjonen at opposisjonens forslag burde hatt tilslutning på mange punkter. Kanskje ville man hatt

(Dørum)

det under andre politiske situasjoner. I dag kan vi konstatere at avstanden er slik den er.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Gerd Janne Kristoffersen (A) [13:48:00]: Venstre er et parti som jeg har oppfattet å være en forsvarende av den offentlige enhetsskolen, med plass til alle, uansett sosial bakgrunn. Dette har jeg tidligere oppfattet at vi har stått sammen om og hatt en felles lang tradisjon for. Nå registrerer jeg at Venstre skriver seg sammen med Fremskrittspartiet og Høyre i vesentlige skolepolitiske spørsmål i forbindelse med den saken som vi behandler i dag, og også i andre saker.

Kan representanten Dørum forklare meg hva som etter hvert skiller Venstres skolepolitikk fra Fremskrittspartiets?

Odd Einar Dørum (V) [13:48:42]: På samtlige punkter vi står på her, har vi skrevet oss inn i merknader som forsterker den offentlige fellesskolens dominerende plass i samfunnet. Og det som er forunderlig, er jo ikke at alle de partiene som står bak det, står bak det. Det som er forunderlig, er at Arbeiderpartiet ikke kan være med på det. Hvordan er det mulig ikke å være med på å ha kvalitetskrav til at lærere skal undervise – det er jo å styrke skolen? Hvordan er det mulig å la være å ha en skikkelig holdning til å reformere allmennlærerutdanningen slik at den blir god?

Venstre skiller seg fra Fremskrittspartiet. Vi vil ikke bare ha tre år for de minste årstrinnene. Vi vil ha fem års profesjons- og yrkesrettet utdanning – mastergrad. Vi skiller oss også på punkter som vi skal komme til senere, i andre saker. Vi skiller oss også på det punktet som gjelder hele det grunnleggende syn at den offentlige skolen ikke skal styres ved en alminnelig stykkprisfinansiering. Den skal ha den tilliten som gjør at en satser på lærerne, en satser på kompetansen. Mitt spørsmål er heller hvordan det har vært mulig for Arbeiderpartiet å unnlate å være med på så mange positive «tilrop» til den offentlige fellesskolen. Men den debatten får vi fortsette med etter denne replikken.

Lena Jensen (SV) [13:49:51]: Fra bl.a. evalueringen av Reform 97 vet vi at læringen i norsk skole er for lite systematisk. Vi vet at læringen i for liten grad blir systematisert, og at elevene i for liten grad får konkret tilbakemelding på det arbeidet som de gjør, på hva som forventes av eleven, på hva de kan gjøre bedre, og på hvordan eleven selv kan evaluere sitt eget arbeid. Å styrke evalueringen av elevens arbeid er viktig for SV. Dette vil skape motivasjon for læring for eleven og også for at foreldrene bedre følger opp elevens skolearbeid. Det vil være viktig for å bidra til å utjevne sosiale forskjeller.

For å styrke vurderingen av elevens arbeid må dette inn i lærerutdanningen. Vi må sette i gang med å utarbeide nasjonale retningslinjer, systematisere det som skjer i skolen i dag, og sette i gang lokale forsøk.

Jeg blir litt forvirret når jeg leser Venstres merknader om elevvurdering, der de begynner å trekke fram at de ønsker eksterne vurderinger og eksterne sensorer. Dette vil byråkratisere og gjøre elevvurderingen mye vanskeligere.

Jeg vil utfordre Venstre til å klargjøre sitt syn på elevvurdering.

Odd Einar Dørum (V) [13:51:07]: Skolen baserer seg på at vi har gode lærere. Den baserer seg på hukommelsesdrill, den baserer seg pedagogisk på gode opplevelser, og den baserer seg på mye elevmedvirkning. Og den gode elevmedvirkningen som jeg har hatt den glede å observere i skole etter skole ved f.eks. mappeevaluering, fungerer jo nettopp på en forpliktende måte, både for lærer/elev og for foresatte/foreldre. Jeg har sett både små og store mennesker rusle med mappa si – som er en annen mappe enn den vi hørte om for noen år siden. En ser gleden som kommer ut av det; en kan se at folk mestrer noe. Dette tror Venstre på. Men Venstre har aldri satt det i motsetning til at vi skal ha et eksternt kvalitetssikringssystem – på rett tidspunkt. Nå er ikke vi av dem som ønsker karakterer tidlig. Vi er heller ikke av dem som ønsker å jage folk inn i skolen tidlig. Så de partiene som går inn for det, har et syn vi ikke deler. Men summen av nettopp disse mappene, som jeg har sett i bruk, som fungerer, og som er forpliktende, det å ha nasjonale prøver og det å ha eksterne vurderinger når vi kommer så langt, er i korthet vårt syn. Og vi er for mer forsøk med mappeevalueringer, for jeg tror virkelig på det, og ser at det virker bra.

Anniken Huitfeldt (A) [13:52:16]: Representanten Dørum's indignasjon over de rusmiddelavhengiges situasjon virker noe underlig all den tid dette er et område som har vært styrket under denne regjering, på lik linje med at vi har styrket fengselsutdanningen. Det hadde kanskje vært en fordel om representanten Dørum hadde vært like indignert den gangen han satt i posisjon og hadde muligheten til å gjøre noe med det. Vi kommer tilbake til Stortinget med en styrking av dette området.

Men det som kanskje forunderer meg aller mest, er at Venstre sakte, men sikkert kryper mot Høyre og Fremskrittspartiet i skolepolitikken. Venstre har en stolt skolepolitisk historie. Det var jo Arbeiderpartiet og Venstre som bygde enhetsskolen. Det er den som har gitt folk fra alle samfunnslag like muligheter, og vi har fått til et samfunn i Norge preget av større grad av likhet. Hvorfor forsvarer ikke lenger Venstre den offentlige fellesskolen som skal gi like muligheter og lik rett til utdanning for alle?

Odd Einar Dørum (V) [13:53:17]: La meg gjøre det veldig tydelig: Der Arbeiderpartiets Anniken Huitfeldt er mer opptatt av å bruke penger på en gratis midttid på SFO, er Venstre opptatt av å bruke pengene på et kompetanseår for lærere og på å reformere lærerutdanningen. Der Arbeiderpartiets Anniken Huitfeldt vil utvide timene ved begynnelsen av skoleåret, er vi opptatt – f.eks. gjennom et forslag fremmet i dag – av at vi har nok lærere med gode nok kvaliteter. Vi må ta det grunnleggende først.

Min oppfatning er at Arbeiderpartiet på mange måter prioriterer den delen av skolen som er velferdspolitisk. Det er aktverdige formål – på bekostning av det som er skolens kjerneområder, kunnskap og læring på en god måte. Å sørge for at den offentlige skolen er god til dette, er faktisk å gjøre den konkurransedyktig. Det gjenstår å se om Arbeiderpartiet og den rød-grønne regjeringen har evnen til å ville den prioriteringen når vi kommer til de praktiske kronene. Venstre har den viljen fordi vi vil den offentlige fellesskolen alt vel.

Når det gjelder de rusede, har jeg dyp innsikt i det. Poenget er at det som skjer her, er at Arbeiderpartiet og regjeringens partiene prøver å bortforklare at disse blir hjertelig satt igjen på perrongen mens toget rusler av gårde, fordi man ikke klarer å få på plass systemer som sørger for at det undervisningstilbudet de har, skal bli som det er, og styrkes. Men det er flott om Anikken Huitfeldt kan rydde opp i det. Hun bør helst gjøre det snart.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Statsråd Øystein Djupedal [13:54:45]: Like før jul la Regjeringen fram stortingsmeldingen om sosial utjevning, «... og ingen sto igjen. Tidlig innsats for livslang læring». Meldingen tar tak i en av de største utfordringene vi har i det norske utdanningssystemet – at vi ikke lykkes godt nok med å bekjempe sosial ulikhet i skolen. La meg også si at jeg er glad for den brede støtten som meldingen har fått i behandlingen i Stortinget, og at dette nå oppfattes tverrpolitisk som en av de største utfordringene vi har, der vi sammen skal løfte for å finne løsningen.

Til tross for at vi har et meget godt utbygd utdanningssystem med god tilgang på skoleplasser, formelle rettigheter, dyktige fagfolk og ingen vesentlige økonomiske barrierer, viser det seg altså at norsk skole ikke er i stand til å utjevne sosiale forskjeller. Utfordringene er åpenbare. Slik jeg ser det, er kanskje den aller største utfordringen å sørge for at alle barn, unge og voksne faktisk lærer. Det vi vet gjennom forskning, er at alle kan lære. Det er alarmerende når hver fjerde femtenåring går ut av grunnskolen uten tilstrekkelige grunnleggende ferdigheter. Det er alarmerende når mer enn én av fire avbryter den videregående opplæringen. Det er alarmerende at så mye som over 400 000 voksne har svake lese- og regneferdigheter. I dag faller noen av gruppene systematisk utenfor når det gjelder å tilegne seg disse ferdighetene. Problemerkene oppstår tidlig, bl.a. i form av svak språkutvikling allerede i førskolealder. Det fortsetter i grunnskolen, og konsekvensene er tydelige i den videregående opplæring i form av stort frafall. Det er i stor grad de samme ungdommene vi møter som frafallskandidater i den videregående skole som vi ser har slitt gjennom hele utdanningsløpet.

For å løse disse utfordringene må søkelyset rettes mot utdanningssystemet vårt. Det er der vi finner svakhetene som skal angripes. I stedet for å utjevne sosiale forskjeller ser vi at systemet i mange sammenhenger forsterker ulikhet. Det må vi gripe tak i gjennom konkrete forslag og konkrete endringer. Det gjør vi gjennom denne stortingsmeldingen og meldingens hovedtittel, « ... og ingen sto

igjen», uttrykker hovedmålet for norsk skole og norsk utdanning.

Vi skal ha et skolesystem som lærer alle barn det de trenger for å gi dem et godt grunnlag for å skape sitt eget liv. Det betyr ikke at alle kan eller skal nå de samme målene, og heller ikke at alle skal inn i høyere utdanning. Men ingen skal miste muligheten til livslang læring, ingen skal miste muligheten til å lykkes. Dagens arbeidsliv krever både grunnleggende ferdigheter og bred kompetanse. Det er det grunnlaget vi skal bidra til å sikre. Vi vil altså arbeide for et godt offentlig utdanningssystem, en god fellesskole med høye læringsforventninger til alle. Dette er viktig: Vi må ha høye læringsforventninger til alle barn og et utdanningssystem som inkluderer alle barn og unge i gode læringsprosesser. Vi vil arbeide for et utdanningssystem som ser til at barn og unge lærer, og når de målene de skal.

Stortingsmeldingen har ambisjoner på flere områder. Men det viktigste budskapet handler om tidlig innsats. Tidlig innsats betyr at vi tar inn over oss det forskning har vist oss – at småbarnsalderen og de første skoleårene er svært viktige for læring og utvikling og for senere muligheter for å lykkes i skolen og i livet. La meg understreke at tidlig innsats ikke bare betyr innsats i begynnelsen av opplæringsløpet. Det betyr også at problemer den enkelte måtte møte underveis, skal gripes tak i så tidlig som mulig. Vi skal altså ikke nøle med å gi hjelp og støtte straks det er nødvendig, uansett alder.

Flere undersøkelser tyder på at vi i Norge for ofte har hatt en vente og se-holdning overfor barn og unge som har strevet med utviklingen av læringen sin. Dette har helt sikkert vært i beste mening, men har ofte resultert i at problemene har blitt større for den enkelte. Dette kjenner vi igjen, og det har vært velment: «Ting går over.» Det vi i dag ser, er at ting forsterkes. Det betyr at å ta tak i problemene umiddelbart kanskje er det viktigste forskningsmessige svaret vi har. Den store utfordringen vår i skolen nå vil være at vi lykkes med dette hovedgrepet.

Fra forskning vet vi også at gode barnehagetilbud er særlig gunstig for barna med høyest risiko for å oppleve mestringsproblemer i skolen. Dette er også noe av bakgrunnen for Regjeringens historiske barnehagesatsing. I meldingen har vi også foreslått å utrede en kommunal plikt til språkstimulering for alle barn – også de som ikke går i barnehage. Det er nødvendig for å sørge for at alle barn behersker norsk godt nok når de begynner i skolen. Språk – norsk – er selve nøkkelen til å beherske skolens kodeks og til å lykkes.

Et annet viktig konkret tiltak i meldingen er forslaget om utvidelse av skoledagen. Dette tiltaket vil også komme de mest utsatte gruppene til gode. En utvidet og mer helhetlig skoledag med leksehjelp, frukt og grønt, mer fysisk aktivitet som balanse og ikke minst mer fokus på basisfagene i skolen er viktig for å oppnå bedre rammevilkår for alle.

Jeg er noe overrasket over den debatten som har vært i salen i dag, og det som også framkommer i innstillingen, der noen mener at utviding av skoledagen ikke er et viktig tiltak. Det vi med stor grad av sikkerhet kan si, er at det er

det. Vi har bruk for mer tid, og vi har bruk for mer fokusering på de viktigste læringsarenaene, innenfor norsk, engelsk og alle viktige fag i skolen. Samtidig har vi bruk for mer tid til å få en helhetlig ramme rundt skolens virke.

Det vi også ser, er at norske barn gjennomsnittlig har ett år mindre utdanning, eller skolegang, enn gjennomsnittet i mange andre land. Det er klart at det har betydning for det læringsutbyttet barna våre måtte lykkes med å få, at de har så mye mindre undervisning. Dette står ikke i motsetning til å ha lærere med høy kvalitet og høye kvalifikasjoner, la meg understreke det. Som det framgår av regjeringens partiene merknader i innstillingen, og av meldingen, er vi meget opptatt av det, og vi har mange prosesser i gang for å styrke lærerutdanningen. Men å ha flere timer i skolen er et av de aller viktigste tiltakene for å sørge for at alle barn gis mulighet for å lykkes. Jeg er glad for at flertallet veldig tydelig understreker det, men jeg er noe overrasket over dem som ikke mener at dette er et prioritert tiltak.

Vi er få her i landet. Det betyr at vi trenger alle som kan og er godt rustet til å delta i arbeidslivet. Derfor er det en utfordring at så mange faller fra i videregående skole. Jeg er glad for at mange har trukket fram dette i debatten. Særlig kritisk er det for yrkesfagene – og nesten halvparten av ungdommene våre starter på yrkesfag. Her må vi tenke nytt, særlig for å få ned frafallet, og for å styrke kvaliteten i fag- og yrkesopplæringen.

La meg trekke fram fem viktige tiltak for fag- og yrkesopplæringen som vi nå vil fokusere på. I tillegg vil vi starte et mer grunnleggende arbeid for å oppgradere statusen til yrkesfagene og se på hvordan yrkesfagenes plass skal bli framover. Mine fem første tiltak, som vi vil gå i gang med umiddelbart for å styrke yrkesfagene, ligger også i innstillingen:

Det å gi ungdom bedre mulighet til å velge rett betyr å styrke rådgivnings-, yrkes- og utdanningsveiledningen. Dette er meget viktig.

Elevene er ulike og lærer på ulike måter. Vi må ha mer varierte arbeidsmåter og gjøre opplæringen i fellesfag mer yrkesrettet. Det vil jeg ta initiativet til – altså at fellesfagene får et større islett av det som er yrkesfagenes referanseramme.

Så må vi styrke kompetansen til lærere og instruktører. Det betyr at vi bl.a. må få til hospitering og etablere praksisplasser og utveksling mellom skole og arbeidsliv, for å styrke lærernes kompetanse i lærefagene. Det betyr også at norsk- og mattelærerne må besøke arbeidsplasser og bedrifter der elevene deres senere skal bli lærlinger. Dette er også en veldig viktig bit av referanserammen for de teoretiske fagene i skolen, nemlig at man i større grad får referanserammer også mot yrkesfagene.

Det å gi flere muligheten til å ta praksisrettet opplæring i bedrift er nevnt. Til høsten setter vi altså i gang et forsøk med videreutvikling av lærekandidatordningen gjennom å etablere en ordning med praksisbrev. Det er jo dette som er hovedforslaget til arbeidsgruppen som så på frafall i videregående opplæring, og vi har nå gått inn i samarbeid med tre fylkeskommuner om å starte prosjekter rundt dette.

Det siste er å sikre flere elever lære plass, og at det offentlige skal bli bedre. Her har jeg en meget god dialog med partene i arbeidslivet. I år er det opprettet mer enn 1 000 flere nye lærlingsplasser enn i fjor. Det henger bl.a. sammen med et initiativ til en felles dugnad som vi har tatt overfor partene i arbeidslivet. Vi håper at dette skal resultere i enda flere lærlinger i årene framover.

Mange tidligere regjeringer har forsømt yrkesfagene, la meg understreke det. Det betyr at å løfte yrkesfagene er en felles politisk utfordring vi nå står foran.

Det er også viktig å understreke at det allerede foregår mye godt arbeid rundt i Skole-Norge. Derfor er det i stortingsmeldingen også trukket fram mange eksempler som viser at mange skoler, mange skoleeiere, mange skoleledere og mange pedagoger selv har gjort et prisverdig arbeid. Når jeg sier det, er det for å understreke at vi ikke startet på bar bakke i alt det vi gjør. Det er mye erfaring å bygge videre på, og det er viktig. Det er kanskje en grunn til at noen i debatten later som om dette er en ny reform, men det er det altså ikke. Dette er ikke en stortingsmelding om en ny utdanningsreform. Dette er en stortingsmelding som bygger videre på det vi allerede kan, det vi har skaffet av ny kunnskap, og ikke minst de omfattende reformer som har vært i utdanningen før denne regjeringens tid. Kunnskapsløftet og barnehageløftet er bare to av dem, det er også andre reformer. Når jeg sier det, er det fordi det dette må oppfattes som, er en utdyping og forsterking av det som har vært tverrpolitiske målsettinger her i Stortinget, nemlig det å løfte barnas muligheter til å lykkes i livet. Her har vi nå enda et verktøy, enda en stortingsmelding, som understreker dette.

Jeg er glad for at det i den politiske behandlingen av dette er bred tilslutning til de hovedgrep Regjeringen gjør. Så er det selvfølgelig opposisjonens rolle å gå noe lenger på enkelte felt. Men vi vil sammen invitere Stortinget til et samarbeid om dette, simpelthen fordi dette er, som det også understrekes av Høyres representant i dagens debatt, den største utfordringen vi har for norsk skole.

G u n n O l s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anders Anundsen (FrP) [14:05:06]: Både nasjonale og internasjonale undersøkelser viser at det er mye uro i norske klasserom. Fremskrittspartiet har i mange år vært veldig opptatt av at vi skal styrke lærerens rolle som klasseleder. Til vår store glede ser vi i Verdens Gang den 10. april at statsråden også er opptatt av dette problemet. Han lover til og med Verdens Gang at det skal gjennomføres konkrete tiltak for å bedre klasseledelsesutfordringene som vi faktisk står overfor. Den enkleste måten å gjøre det på ville være å anbefale regjeringens partienes representanter i denne sal å stemme for Fremskrittspartiets forslag, nr. 20, i dag. Det vil være konkret å ivareta de interessene som er nødvendig for å forsterke lederopplæringen for lærere som allerede er i yrket.

Derfor er spørsmålet, helt konkret: Vil statsråden i dag oppfordre regjeringspartienes representanter i Stortinget til å stemme for Fremskrittspartiets forslag, nr. 20, eller blir det bare med prat denne gangen også?

Statsråd Øystein Djupedal [14:06:09]: Både elevundersøkelsen og andre undersøkelser viser at vi har for mye uro i norske klasser. Elevene selv rapporterer at det er den største utfordringen de opplever i sin skolesituasjon. Det er klart at vi skal ta dette veldig alvorlig, for det betyr at elevene også mister verdifull tid til undervisning. På den måten er dette et flerleddet problem, som det må gjøres mye med.

Jeg ønsker lærere som har autoritet uten å være autoritære. Jeg ønsker en klasseledelse hvor det er tydelig hvem som er sjefen i klasserommet, samtidig som de er i stand til å se hver enkelt elev og ta i bruk det potensialet eleven har. Det krever mye. Det krever selvfølgelig dyktige voksenpersoner i klasserommet, det krever en dyktig skoleledelse som er i stand til å oppmuntre til det å være klasseleder, som er en veldig viktig bit. Det er da også en del av lærerutdanningen som sådan. Vi ser jo i NOKUTs evaluering av lærerutdanningen at mange studenter får praksis sjøkk når de kommer ut i skolen og møter elevene i det virkelige livet. Det betyr at det ikke finnes noe enkelt svar på hvordan vi skal sørge for at lærerne våre i enda større grad er i stand til å lede ungene og unngå uro og unødvendig bråk. Men vi har mange ulike tiltak som vil ha effekt over en periode. Men når du jobber med barn og unge, er det ikke slik at du kan gjøre et knips med fingeren, og så har du et resultat dagen etter. Ting tar tid.

Gunnar Gundersen (H) [14:07:39]: Dette er ingen ny reform, sa statsråden. Det er vi helt enig i. Men det er jo statsråden som har fløyet rundt i diverse fora og sagt at Høyre-skolen er død. Vi opplever jo mer at Høyre-skolen er adoptert på de aller fleste felt, bortsett fra der man har dradd ned en ideologisk rullegardin som skal skygge for verden. Vi opplever at det på mange måter kunne ha vært stor enighet om veldig mye – og det er det også med hensyn til den talen som Djupedal holdt.

Men jeg skjønner ikke helt at man vektlegger en liten merknad om utvidet skoledag. Jeg kan sitere det som Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre har skrevet der:

«Disse medlemmer er åpne for å starte en diskusjon om heldagsskole og få utredet mulig innhold og organisering av et slikt tiltak.»

Det vi etterlyser, er konkretisering, kostnadssetting og analysering av konsekvensene. Da blir spørsmålet: Hvorfor er ikke statsråden innstilt på å kostnadssette dette og analysere konsekvensene bedre, før man går til et slikt tiltak?

Statsråd Øystein Djupedal [14:08:44]: Som representanten Gundersen vet, er dette en stortingsmelding. En melding er ikke en proposisjon. Her anviser man tiltak som man vil komme tilbake til i den konkrete oppfølging. I så måte er denne meldingen i form og innhold akkurat som andre stortingsmeldinger av denne karakter.

Vi vet godt hva dette vil koste. Hva én time ekstra i skolen koster, vet vi godt. Det har også komiteen spurt om og fått svar på. Dette er noe vi vil komme tilbake til. Vi vet også roughly hvor mange nye lærerårsverk dette vil medføre. Det kan være 3 000–4 000, litt avhengig av hvordan man løser en del av utfordringene i skolen. Det er klart at en utvidelse av timetallet koster penger, men vi mener at dette er helt avgjørende for å oppnå bedre resultat for barna våre. Det er derfor en utvidelse av timetallet også har et innhold, nemlig matematikk, engelsk, norsk, som er basisfagene i skolen, fysisk aktivitet, som er helt avgjørende for at barna skal få balanse i dette, samt frukt og grønt og leksehjelp. Totalt sett vil dette være et knippe av tiltak som vil gjøre at barna våre lykkes bedre. Denne meldingen viser veldig entydig sammenhengen mellom barns utvikling de første årene i skolen, også før de begynner på skolen, og det at svært mange dessverre ramler fra når de kommer til videregående skole, fordi de ikke har tilegnet seg grunnleggende ferdigheter.

Vår invitasjon til samarbeid, også med Høyre, om disse viktige tiltak er reell.

Dagrun Eriksen (KrF) [14:10:05]: Både i Kunnskapsløftet, i menneskerettighetene og i opplæringsloven understrekes foreldrenes rolle og deres ansvar for opplæring av egne barn.

Når meldingen beskriver så tydelig at man reproduserer ulikheter i hjemmet gjennom skolen, og vi i alle år har hatt et felles mål om å prøve å utjevne det, og ikke har fått det til, burde ikke da et hovedsvar, etter all den kunnskapen som vi har fått, ha vært at innsats i hjem og skole og samarbeid mellom hjem og skole ville gitt det resultatet som vi etterlyser?

Vi har også hørt i dag at høye forventninger skaper bedre resultater. Jeg tror at mange foreldre ikke opplever noen forventninger om deres tilstedeværelse, fordi samfunnet har overtatt flere og flere av de oppdragene som foreldrene hadde før. Jeg etterlyser: Kan vi klare å få til en handlingsplan hvor dette blir systematisert og satt mye bedre ut i livet, og hvor vi kunne gitt det hovedsvaret som jeg synes er svaret på meldingen vi behandler i dag?

Statsråd Øystein Djupedal [14:11:15]: Jeg er svært enig i mye av det representanten Eriksen nå sier, for foreldrenes og hjemmets rolle er veldig viktig for barns utvikling i skolen. Det at barna også på hjemmebane møter voksne som er interessert i det de gjør på skolen, som kan bistå med leksehjelp eller på annen måte være aktive deltakere i barnas liv i skolen, er veldig viktig. Det er også riktig at skolens rolle historisk har vært at foreldrenes deltakelse skulle stoppe ved skoleporten. Det har heldigvis gjennom mange år nå vært et betydelig fokus på dette. Og som representanten vet, er dette mye omtalt i stortingsmeldingen, nettopp fordi vi understreker hvor viktig foreldrenes deltakelse er for barnas utvikling og utdanning.

Hvilke samarbeidsformer kan dette få? Det kan være ulike. Ett svar i denne meldingen er foreldrekontrakt, men det finnes jo mange andre svar også. Å styrke FUG gjør vi også, ikke minst ved at FUG også får et ansvar for de før-

ste årene på videregående. Det vi ser, er at det er mange som sliter og ramler fra i overgangen mellom skoleslagene. Men så må vi heller ikke underslå følgende: Det er ikke alt foreldrene kan hjelpe til med. Men at foreldrene hele tiden skal støtte og være deltakende, og at skolen skal legge til rette for foreldrenes deltakelse, er jeg hjertens enig i.

Odd Einar Dørum (V) [14:12:32]: Statsråden har akkurat som jeg vært i Finland og hentet inspirasjon. Der har vi delt noen gode opplevelser, bl.a. når det gjelder lærerutdanningen, og når det gjelder det å kunne se noe som er viktig å se tidlig.

I denne stortingsmeldingen beskrives det hvor god og viktig skolen kan være for å få til en fair sjanse for alle, uansett forhold i hjemmet. Noe man vektlegger, og som det er full enighet om, er at den offentlige skolen må være god, og lærerne må være gode.

Det er noen av disse forholdene som er dyre. Venstres kompetanseår er dyrt. Det handler om prioriteringer. Det å endre en lærerutdanning koster også en del. Det handler også om økonomiske prioriteringer.

Et tiltak som ikke burde kostet så mye, hadde vært å endre forskriften til opplæringsloven slik at kompetansekravene knyttes til undervisning og ikke bare til ansettelse. Når vil statsråden fremme et slikt forslag?

Statsråd Øystein Djupedal [14:13:29]: Jeg er litt overrasket over at representanten Dørum sier at det ikke koster penger. Det vil bety at ca. 25 pst. av lærerne i norsk skole ikke kan ha jobb i norsk skole, fordi de i dag ikke har den kompetansen som vil etterspørres hvis man skal ha krav knyttet til undervisning. Det ville da faktisk ha vært mange tusen lærere som ikke hadde noen arbeidsplass, så jeg antar at det ikke var det representanten Dørum tenkte på.

Vi vil nå før sommeren sende på høring forslag om at det hvis man er førskolelærer, eller hvis man skal undervise i ungdomsskolen, skal være krav om fordypning i norsk og matematikk, eventuelt engelsk. Så vil vi over tid, sammen med utdanningsorganisasjonene og KS, ha en prosess der vi skal endre forskriften permanent, til undervisning. Det vil vi i så fall måtte gjøre over noen år, for vi har de lærerne vi har i skolen, og det betyr at det vil ta tid å gi lærerne ny kunnskap som gjør at de får den fordypning som vi ønsker.

Det forslaget som representanten Dørum fremmer, oppfatter jeg mer som at han har en villighetserklæring til at de skal ha det. Den villighetserklæringen er jeg enig i. I den praktiske virkeligheten, hvis dette skulle ha vært innført fra neste skoleår, ville det altså ha vært mange titusen lærere som ikke hadde noen arbeidsplass. Jeg antar at det ikke er det representanten mener.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [14:14:49]: Stortingsmeldingen legger opp til å innføre en mal for foreldrekontrakter. Jeg kom i mitt innlegg inn på Foreldreutvalget for grunnskolen syn på dette, og jeg trakk fram at Frem-

skrittspartiet støtter forslaget om at begrepet samarbeidsavtaler benyttes isteden.

Fremskrittspartiet ønsker også at eleven trekkes inn i arbeidet med forventningsavklaring mellom hjem og skole, og fremmer et eget forslag, nr. 21, som vi trolig blir stående alene om her i dag. Vi har imidlertid et håp om at statsråden, som sa han ønsket et samarbeid med opposisjonen, allikevel vil ta med seg Fremskrittspartiets synspunkter videre. Den medbestemmelsen vi legger opp til for eleven i forholdet mellom hjem og skole, er etter mal fra norsk helselovgivning, hvor barn sikres en lovfestet uttalerett i forhold til samtykke fra fylte 12 år.

Vil statsråden bidra til at eleven også blir hørt i samarbeidet mellom hjem og skole, eller er det slik at det er viktigere å ivareta syke barns interesser enn norske skolebarns interesser?

Statsråd Øystein Djupedal [14:15:43]: La meg som en alminnelig betraktning si: Ja, jeg hører bestandig på opposisjonen. I mange spørsmål, også når det gjelder utdanningspolitikk, synes jeg det er slik at det ikke fins ett parti som besitter alle svar på hva som er riktig eller galt.

I samarbeidet mellom foreldre og skole – som jeg understreket i svaret på representanten Eriksens replikk – er jeg veldig positiv til at vi kan finne nye samarbeidsarenaer, og at det skal skje for alle barn. Alle barn har godt av at foreldre, eller voksne, engasjerer seg i skolens virksomhet, at skolen åpner seg mot foreldrene, mot verden der ute, og at skolen ikke er en lukket virksomhet som holder på med sine ting i hemmelighet.

Hvordan man gjør dette, kan være litt forskjellig, og jeg mener at det må være helt åpent hvordan man faktisk organiserer ting. I Norge har vi valgt å organisere det nasjonale gjennom FUG, som er en organisasjon som får støtte fra departementet. Så løses dette lokalt gjennom samarbeidsorganer i skolen. Vi har nå foreslått en foreldrekontrakt. Dette trenger ikke å være et tidløst svar. Det kan finnes andre arenaer og andre måter å gjøre dette på. Derfor oppfatter jeg vel også Fremskrittspartiets sterke engasjement som en del av et viktig innspill til hvordan vi skal sørge for at foreldrene har en rolle i skolen. Og som grunnholdning er jeg positiv til det.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Anna Ljunggren (A) [14:17:10]: Påsken tilbrakte jeg i Zambia – et land der 67 pst. av befolkningen lever på under 1 dollar pr. dag.

Jeg besøkte en førskole i en by som heter Kitwe. På den skolen går det ca. 140 unger i alderen tre–seks år, fordelt på fire lærere. For fattige land er interessen for og viktigheten av å utdanne sine barn stor. De er framtiden. I hvert enkelt barns øyne ser en håp. Barna kan være med på å få land ut av fattigdom og utvikle land i riktig retning.

På førskolen hadde de klasseromsundervisning, men tilgangen på ark og blyanter var minimal og selvfølgelig kostbar. Ungene lærte alfabetet fra de var tre år, og de lærte å telle fra første år. Men forståelsen for hva tall egentlig var, var fraværende. Da læreren ved slutten av skoleåret

skulle teste elevene og se hva de satt igjen med, bad han dem hente fem steiner fra lekeområdet. De fleste kom tilbake med totalt feil antall, gjerne en hel håndfull.

Stortingsmeldingen vi i dag debatterer, heter «... og ingen sto igjen. Tidlig innsats for livslang læring». Stoltenberg II-regjeringen slo barnehagene sammen med forskning og utdanning i et eget kunnskapsdepartement – dette for å vise at barnehagene er viktige i et livslangt utdanningsløp. Men vi må vite hvordan ungene lærer på best mulig måte, og på dette området trengs det forskning. Foreldrene i Zambia stiller enorme krav til skolene. Det er deres håp ut av fattigdommen. Hver dag vil disse foreldrene ha bevis og se resultater av hva ungene deres konkret har lært. Norske foreldre stiller også høyere og høyere krav.

Arbeiderpartiet ser positivt på at departementet vil videreføre praksisrettet forskning i regi av Norges forskningsråd, spesielt forskning med vekt på innhold og kvalitet i barnehagen. Barnehagen skal legge grunnlaget for livslang læring og aktiv deltakelse i et demokratisk samfunn. Regjeringen har lagt til rette for å nå målet om full barnehagedekning i løpet av 2007.

Ett av målene framover bør være å få flere minoritetsspråklige familier til å velge barnehage. Kun 54 pst. av de minoritetsspråklige barna benytter seg i dag av det tilbudet. Variasjonene mellom barnehagene er store, og barn møter skolehverdagen med veldig ulike utgangspunkt. Elever som ikke har tilegnet seg tilstrekkelig grunnleggende ferdigheter fra grunnskolen, får ofte problemer med å følge undervisningen i videregående. Det samme kan sies om overgangen fra barnehage til grunnskole. For barn i barnehage vil overgangen til grunnskole bli lettere, spesielt for barn i familier med et annet morsmål enn norsk.

Jeg mener at en av de største utfordringene vi har i dag, er å redusere den økonomiske skjevfordelingen og utrydde fattigdom. I verdens rikeste land kan vi ikke være bekjent av at innbyggerne i enkelte tilfeller forskjellsbehandles og skjevfordelles på grunn av bakgrunn, hudfarge, legning, økonomi, utdanning, jobb og helsetilstand. Alle skal ha like muligheter til å utvikle seg selv og gjøre drømmen sin til virkelighet. Skolen er det stedet der alle møtes, uavhengig av disse faktorene. Direktørdatteren møter sønnen til en renholder. Derfor er skolen sentral som sosial utjevner, og dette bør utnyttes i mye større grad enn det gjøres i dag. Internasjonale undersøkelser viser at det er en rekke land som i større grad lykkes med sosial utjevning i skolen enn det vi gjør i Norge. Svakheter i system og praksis bidrar til at det i Norge er en relativt sterk sammenheng mellom familiebakgrunn og kjønn på den ene siden og læringsutbytte på den andre siden. Jeg vil gi honnør til kunnskapsministeren for å ha satt sosial utjevning i skolen på dagsordenen med denne stortingsmeldingen, og gi honnør til Regjeringen for å ha satt sosial utjevning på dagsordenen innen utdanningssektoren, men også ved stortingsmeldingen om ulikheter i helse og ved stortingsmeldingen om arbeid, velferd og inkludering.

En av de største utfordringene vi står overfor i den videregående opplæringen i dag, er drop-out. 25 pst. av

dem som begynte opplæring på grunnkurs for første gang i 2000, avbrøt i løpet av fem år. Om en fullfører videregående opplæring eller ikke, henger sammen med familiebakgrunnen. Foreldre med kun grunnskoleopplæring har større sannsynlighet for å få barn som dropper ut av videregående opplæring enn foreldre med kort eller lang høyere utdanning. Det er generelt høyere fullføringsgrad på normert tid på studieforberedende retninger enn på yrkesfaglige retninger. Blant de elever som startet med videregående opplæring i 2000, avbrøt 38 pst. på yrkesfaglig retning, mot 15 pst. på studieforberedende.

Elever fra de tre nordligste fylkene – Finnmark, Troms og Nordland – har høyere frafall enn elever fra de andre fylkene. Manglende grunnleggende ferdigheter er åpenbart en grunn til frafallet. Det finnes mange ulike utdanningsløp innenfor den videregående opplæringen, men få elever benytter seg av de ulike løpene, og få vet hva som er mulig. 2+2-modellen er den vanligste innenfor yrkesfag. For noen elever vil en praksisbrevordning være den rette, og ved en formalisering av denne ordningen vil flere velge annerledes utdanningsløp.

Mange faller også fra fordi det i dag ikke finnes tilstrekkelige lærlingplasser. I fjor fikk vi på plass 2 500 nye lærlingplasser, men fortsatt er det mange som er kvalifisert, som ikke får plass. Både statlige bedrifter, privat næringsliv og kommunene må arbeide for å ta inn flere lærlinger. Et nært samarbeid med fagbevegelsen for å opprette flere lære-plasser rundt om i kommunene er på plass. Uten et vitnemål eller fagbrev står man som 17-åring eller 18-åring på bar bakke. Det vil være vanskelig å skaffe seg jobb, og en videre høyere utdanning vil være langt fram i tid. Uten jobb og uten en skole og en klasse å søke tilhørighet til kan hverdagen bli heller tøff.

Målet må være at alle skal utvikle seg i takt med egne forventninger og egne mål. Da må elevene hjelpes på vei og guides i riktig retning av kontaktlærer og av rådgivere. En god rådgivningstjeneste vil redusere sannsynligheten for både omvalg og frafall. Dette er viktig på ungdomsskolen og videregående, men også i valg av høyere utdanning. Det er dyrt for samfunnet, men også for en selv, å velge feil utdanning. Det er ikke tilfredsstillende at mange tar første året på en rekke studier før de finner ut hva de egentlig ønsker å bli.

I dag har vi én rådgiver som tar seg av både yrkesveiledningen og den sosialpedagogiske rådgivningen. Den sosialpedagogiske rådgivningen bør skje i tett samarbeid med PPT, skolehelsetjenesten, oppfølgingstjenesten, kontaktlærer m.fl. I Nordland, Akershus og Telemark fylker er det prøvd ut regionale partnerskap for karriereveiledning. Etter besøk i to av disse fylkene er jeg ikke i tvil om at viljen til å dele rådgivningstjenesten er til stede, og at behovet er stort.

Disse tre tiltakene er et samarbeid mellom kommuner, fylkeskommuner, NAV, universitet og høyskoler og partene i arbeidslivet lokalt. Prosjektene har fått mye positiv tilbakemelding, og en landsdekkende ordning bør være neste skritt. Arbeiderpartiet ønsker at rådgivningstjenesten fortsatt skal være tilknyttet skolen, i mest mulig nærhet til brukerne.

Norge har en av verdens beste skoler, men over 400 000 voksne i Norge har så svak leseferdighet og tallforståelse at de kan ha problemer med å fungere i dagliglivet. Elevene trives generelt godt på skolen, og et klart flertall sier at de aldri mobber, og heller aldri har blitt mobbet. Skoleledelsen har høye faglige forventninger til elevene, og elevene får løpende oppfølging og belønnes for godt arbeid. Den yngre delen av befolkningen har et høyere utdanningsnivå enn sine foreldre ut fra deres forutsetninger. Norsk skole er gratis og skal fortsette å være det. Dette sikrer høyest mulig deltakelse fra alle samfunnsgrupper. Likevel er faktisk motivasjonen i skolen i dag lav, og undervisningsmiljøet preges av bråk og uro. Vi har store utfordringer bl.a. når det gjelder drop-out og en god rådgivningstjeneste.

Jeg tror at skolen tidligere har blitt kraftig undervurdert som en arena for sosial utjevning, men den skolen vi har i Norge i dag, har mange viktige sosialt utjevne verdier. Her går alle på en og samme skole, uavhengig av bakgrunn. Dette mener jeg fører til respekt og toleranse for andre mennesker. Til en viss grad reflekterer forskjellene i skolen forskjellene i samfunnet for øvrig.

Anders Anundsen (FrP) [14:26:10]: Vi er ulike, vi mennesker. I våre valg langs livets vandring er det én ting som er mer fremtredende enn alt annet, nemlig vår ulikhet. Årsakene til at vi er ulike, og hvorfor noen er mer like enn andre, er sannsynligvis mangeartede. Uansett hvor mye forskning som vil foreligge, vil det alltid være forhold som vi ikke kan forklare. Ulikhet er noe positivt. Det bidrar til mangfold, til kreativitet og utvikling. Ingen kan forestille seg et land, og langt mindre en verden, hvor mennesker skal være like. Dersom det hadde vært menneskets naturtilstand å være lik andre mennesker, ville vi ikke vært mennesker, men noe helt annet.

Så har vi dessverre en del politiske idealister som mener at verdens mangeartede mennesker skal gjøres så like som mulig. De vil styre menneskenes naturlige atferd og utvikling, slik at de passer inn i den politiske rammen som disse politikerne ønsker å trenge dem inn i. Alle slike forsøk oppgjennom tiden har vært katastrofale. Kun rå maktbruk kan holde menneskets ulikhet nede. Det er derfor med en viss skepsis jeg ser på utgangspunktet for St.meld. nr. 16, og ikke minst mange av de innleggene som er kommet fra regjeringspartiene pr. i dag. I det ligger det ikke at jeg ser på stortingsmeldingen som totalitær eller et forsøk på å holde noen nede med makt, men på enkelte områder synes jeg tydelig å se sporene av den tenkningen som ligger til grunn for en del av det totalitære: Vi skal alle være like.

Egentlig er utgangspunktet for St.meld. nr. 16 litt underlig for en melding om utdanningspolitikk, for den presenterer altså Regjeringens politikk for hvordan utdanningssystemet i større grad skal bidra til sosial utjevning. Meldingen har ikke som motivasjon og utgangspunkt hvordan vi best kan legge til rette for større individualisering i utdanningsopplegget, med fokus på den enkelte elevs evner og utvikling. Dette er naturligvis et av perspektivene på tiltakssiden, men det er ikke motivet for

meldingen. Motivet er å gjøre folk likere. Regjeringen kaller det å utjevne forskjeller. Det kan gjøres ved å tvinge de flinke til å bli dårligere. Da vil avstanden mellom elever med såkalt lav bakgrunn og elever med såkalt høy bakgrunn bli redusert. Eller en kan tvinge elever til å velge utdanningsløp som de selv ikke ønsker. Hvor stort problem er det egentlig at sønnen til en rørlegger har lyst til å bli rørlegger? Er det egentlig en offentlig oppgave å legge seg opp i det?

Fra før er vi kjent med at norske elever har dårligere faglige resultater enn elever i land vi kan sammenlikne oss med. Det er tilfellet til tross for at ingen bruker mer penger og ressurser på utdanning enn Norge gjør. I årtier har norsk utdanningspolitikk vært tuftet på ideen om likhet. Vi skulle alle lære like mye på like lang eller kort tid. Resultatet er nedslående. Likevel er det skjedd en rekke positive endringer de siste årene, og Kunnskapsløftet er ett av flere steg i retning av at fokus skal bort fra likhet og over til likeverd og individuelle ferdigheter. Det er bra.

Flere av tiltakene i stortingsmeldingen følger opp en slik retningsendring. Utdanningsforbundet har slående sagt at meldingens hovedinnhold burde vært oppsummert slik: tidlig innsats hele tiden. Fremskrittspartiet mener målet da vil være at man skal løfte alle. For det er viktig å legge til rette for individuell opplæring og oppfølging så tidlig som mulig. Ikke bare ved skolestart, men også i løpet av et skoleliv kan det oppstå forhold som påvirker skoleprestasjonene, f.eks. oppløsning av familien, sykdom, venneendring, vennebytte, osv.

Det er mange faktorer som påvirker den enkeltes valg, men poenget er at det uansett vil være den enkeltes valg som er avgjørende for resultatet. Oppgaven for skoleverket bør derfor ikke først og fremst være sosial utjevning, men tilrettelegging, slik at alle får en reell mulighet til å ta opplyste valg. Det er ikke et mål at en som ønsker å bli rørlegger, skal bli overbevist om at han skal bli sykepleier eller advokat. Det er ikke et mål at elever med foreldre som har universitetsbakgrunn, skal overbevises om at de bør bli elektrikere. Målet i utdanningspolitikken må være at den skal bygge opp individer basert på deres egne forutsetninger, evner og valg til å bli de beste av de beste på det feltet de selv ønsker. Samtidig er det mange elever som blir hemmet av at deres foreldre ikke setter utdanning og kunnskap særlig høyt i livet. Mange dyktige talenter risikerer å bli demotivert av sine foreldre fremfor å bli motivert. Ofte skyldes foreldrenes holdninger deres egen bakgrunn og at de selv ikke har prioritert gjennom livet, og at det derfor ikke er nødvendig for avkommet å prioritere det samme.

Stortingsmeldingen setter derfor lys på flere problemstillinger som det er viktig å forfølge, nemlig å legge grunnlaget for det Fremskrittspartiet kaller opplyste valg. Men de som tror at det bare kan gjøres via skolen, tar nok grundig feil. Dersom hjemmet ikke involveres mer i barnas forhold til skolen, vil det oppbyggelige informasjons- og opplysningsarbeidet i skolen risikere å bli slått til grunnen så fort elevene kommer hjem for å fortelle om det. Tiltak i forhold til foreldrene og foreldrerollen må derfor gjennomføres i betydelig større grad enn det meldingen

legger opp til. Og de beste til å bidra i en slik prosess er naturligvis foreldrene selv, både gjennom Foreldreutvalget for grunnskolen og ikke minst gjennom en mer direkte deltakelse i styringen av skolen. Fremskrittspartiet vil som kjent åpne for foreldrestyrte skoler, hvor foreldrene bidrar direkte til styringen i skolen og legger enda bedre til rette for involvering av foreldrene, også de foreldrene som i dag utviser et begrenset engasjement.

En rekke av de tiltakene som blir foreslått i meldingen, får full tilslutning i Stortinget i dag, men antallet mindretallsforslag er en indikasjon på at det står mye ugjort i forhold til innspillene fra Regjeringen. En rekke tiltak vil bli stående uprøvd dersom regjeringspartiene ikke snur og støtter noen av mindretallsforslagene i dag. At regjeringspartiene f.eks. ikke støtter forslagene nr. 1–6 og forslagene nr. 8–11, er utrolig vanskelig å forstå, for alle disse forslagene – som samtlige opposisjonspartier står bak – er det fornuftig å følge opp, og det ville ha styrket meldingen vesentlig. Men jeg forstår, basert på representanten Inger Engers svar på en replikk her i dag, årsaken til at de ikke vurderer mindretallsforslagene. Hun sier at de har de ikke sett på. Hvis samarbeidssituasjonen er slik at regjeringspartiene ikke engang ser på mindretallsforslagene i forkant av voteringen i salen, da står både statsministerens og statsrådets ord her fra denne talerstolen om samarbeid med opposisjonen til skamme. Det synes jeg ikke er særlig verdig.

Jeg synes det er relevant i et slikt bilde å trekke inn en erfaring fra KUF-komiteens reise til India. Vi var på en nedslitt offentlig skole. I et lite klasserom på tre–fire ganger fem meter satt det 60 elever og fulgte læreren med argusøyne. Der så vi læringsgløden. Elevene så og visste hvor viktig utdanningen var for deres fremtidige liv. En jente i tiårsalderen reiste seg opp mens vi satt ute i skolegården og takket oss for at vi ville komme og se hvor fint de hadde det på skolen. Så så hun oss rett inn i øynene og sa: Vi skal bli mye bedre enn dere noen gang har trodd dere kan bli. Hun sa det med innlevelse, med engasjement, og hun så oss rett inn i øynene. Hun hadde drømmer. Hun hadde satt seg mål. Hun hadde individuell opplæringsplan. Og jeg tror hun kommer til å nå målet sitt, fordi skolen fokuserer på å få frem hennes egenskaper, styrker det hun er god i, følger henne opp som individ, og gir henne lov til å konkurrere.

Drømmer er en sterk drivkraft for mennesket. I drømmene setter vi ofte mål for oss selv. Dagdrømmer er omtalt fra denne talerstolen ved flere anledninger, og kanskje bør vi i litt overført betydning gjøre skolepersonalet bedre til å tolke elevenes drømmer og visjoner, hjelpe dem til å sette drømmen i system og vise dem veien til måloppnåelse. Var det ikke for drømmer, ville menneskeheten fortsatt levd i huler og spist rått kjøtt, i beste fall.

Elisabeth Aspaker (H) [14:35:25]: Arbeidslivets og samfunnets krav til oss er en daglig påminnelse om viktigheten av livslang læring. Et visdomsord sier jo at den som tror han er ferdig utlært, er ikke utlært, men ferdig! Dette er kloke ord vi alle bør legge oss på minne.

Men livslang læring krever livslange lærere, og her berører vi et meget kritisk punkt i forhold til innføringen av

Kunnskapsløftet. Fra Høyres side er vi ikke overbevist om at statsråden og meldingen fokuserer nok på lærerne.

Innenfor medisin er det en selvfølge at kirurgene til enhver tid er oppdatert på den nyeste operasjonsmetoden for at pasienten skal få den beste behandlingen. Hvorfor er det da ikke slik at det på utdanningsområdet er en like stor selvfølge at pedagogen er oppdatert på det siste innenfor sitt fagfelt av hensyn til elevene? Det finnes heldigvis unntak, men det er et betydelig problem at etter- og videreutdanning i skolen i altfor stor grad har vært lærerstyrt, og ikke skoleeierstyrt. Det har ikke vært noen effektiv kontroll med om den etter- og videreutdanningen som har skjedd, faktisk har dekket skolens og elevenes behov.

Fra stadig flere hold rapporteres det om lærere som ikke har fått tilbud om helt nødvendig innføring i kjernen i Kunnskapsløftet. Denne stortingsmeldingen legger vekt på betydningen av grunnleggende ferdigheter for å gi alle barn en mulighet til å lykkes bedre i opplæringen. Det er bra. Men synes ikke statsråden da at det er alarmerende at mange lærere, deriblant lærere i min hjemkommune, Harstad, som styres av de rød-grønne, ennå ikke har fått innføring i de grunnleggende ferdighetene som er helt sentrale byggesteiner uansett fag?

Da Bondevik II-regjeringen presenterte Kunnskapsløftet, ble læreren løftet fram som *den* viktigste enkeltfaktoren for å øke den enkelte elevs læringsutbytte og for å bidra til sosial mobilitet. Den forrige regjeringen varslet videre at den ville satse nærmere 3 milliarder kr for å sikre at lærerne fikk nødvendig påfyll av kunnskap om den nye skolereformen, om pedagogisk tilnærming og i forhold til nye fagområder. I dag spør lærere landet over: Hvor ble det av disse pengene? Jeg vil utfordre statsråden til å begynne med å fortelle Stortinget hvordan han vil sikre at de midlene som Stortinget har bevilget til reformrelatert kompetanseheving hos lærerne, faktisk går til dette formålet. Jeg har for øvrig observert at finansministeren nå har raslet med øremerkingssablene.

Kompetente lærere handler om kompetente arbeidsgivere. Spørsmålet er hva statsråden og Utdanningsdepartementet har foretatt seg i forhold til KS vedrørende kommunenes oppfølgingsansvar. Kjenner jeg KS rett, vil man der i gården ha seg frabedt nye øremerkinger. Men på den annen side må statsråden da bruke de pressmidler han har for at kommunene skal ta sitt arbeidsgiveransvar for lærerne og reformgjennomføringen på større alvor. Helt konkret betyr det at alle – og jeg understreker alle – kommuner bør avkreves en redegjørelse for hvilke kompetansehevingstiltak som er gjennomført i forbindelse med innføring av Kunnskapsløftet. Kommuner som blir svar skyldig, har et alvorlig problem. Til høsten starter elevene på sitt andre år med ny reform, og da er det fullstendig uakseptabelt om lærerne fortsatt stiller uforberedt i forhold til reformen.

Denne stortingsmeldingen legger stor vekt på betydningen av flere timer på barnetrinnet, men det er selvsagt ikke likegyldig hva utbyttet av disse timene blir. På dette punktet er meldingen farlig tynn. Den skisserer overhodet ingen løsning på hovedutfordringen: Hvordan skaffe nok kvalifiserte lærere til de nye timene? Høyre ser med be-

kymring på hvordan det har gått med barnehagereformen: Antall plasser har gått opp, og andelen kvalifiserte førskolelærere har gått ned. Det gir ikke et bedre tilbud til barn, og Høyre advarer nå mot at en tilsvarende utvikling kan skje i skolen. Vi oppnår ikke økt kvalitet i skolen med flere timer om ansvaret for timene overlates til ukvalifiserte.

Mye tyder på at skolen i Finnmark er på full fart inn i en ny lærerkrise fordi andelen lærere uten utdanning er på tur opp. Da bør både varsel- og skoleklokkene ringe i Utdanningsdepartementet. Jeg vil derfor be statsråden om også å svare på hvilke strategier han har for å møte den nye utfordringen vi ser i Finnmark, og hvilke tiltak han vil sette inn for i framtiden å skaffe nok lærere til den time-tallsøkningen Regjeringen foreslår. Det kunne også vært interessant å høre hvilket tidsperspektiv statsråden ser for seg når det gjelder timetallsutvidelsen, for det hørte jeg verken statsråden eller de representanter for regjeringspartiene som har hatt ordet her i dag, snakke noe om. Jeg spør fordi meldingen – overraskende nok – ikke sier noe om når det skal skje, til tross for at økt antall timer framheves som et av de aller viktigste tiltakene.

Torfinn Opheim (A) [14:40:41]: Jeg tror det er viktig å bruke anledningen i dag, hvor vi fokuserer på forskjellene i samfunnet og hvordan disse påvirker utdanningen av elevene i skolen, til også å vise at det er masse positivt som skjer både i førskolealder, i grunnskolen, på videregående skole og på høyskolene. Vi må for all del skryte av læreren som den viktige personen han er. Selv om vi i svært viktige fag kommer forholdsvis dårlig ut sammenlignet med andre land, har læreren og skolen høyt kompetansenivå i Norge. La oss ikke glemme det.

Innledningsvis vil jeg også si at jeg synes stortingsmeldingen som vi behandler i dag, er veldig god. Den er god i den forstand at den gir en god beskrivelse av utdanningssystemet, og den påpeker noen svært alvorlige konsekvenser som delvis ligger utenfor utdanningssystemet, og selvsagt mange som ligger innenfor. Vi ser altså at forskjellene i samfunnet ikke blir så utjamnet i skolen som vi skulle ønsket. Har et barn rike foreldre og disse samtidig er høyt utdannet, da er barnets framtid faktisk lysere enn for det barnet som ikke har det samme utgangspunktet. Det er ikke særlig greit å få dette bekräftet. Faktisk sier meldingen at forskjellene reproduseres. Men samtidig vet vi at utdanningsnivået har økt i alle samfunnsgrupper.

Opposisjonen peker på at meldingen i for liten grad kommer med konkrete forslag. Det er selvsagt opposisjonens privilegium. I noen tilfeller kan jeg ved første øyekast være tilbøyelig til å være enig. Samtidig er det ikke vanskelig å se at flere av de utfordringene vi har fått synliggjort, er svært kompliserte, og det kreves derfor at vi bruker tid og får trukket inn ytterligere fakta før vi setter inn tiltak. Men jeg vil presisere at tiltakene som er foreslått, er utmerkede, og de vil være med og utjamne forskjellene mellom elever.

Eierne av skolene må også være engasjerte og inkludert i arbeidet med å utforme den gode inkluderende skolen. Jeg er ikke sikker på at alle kommunene er så flinke

til å diskutere innholdet i skolen som de burde være. Eierne i dette tilfellet kan være kommunestyret.

De skolene som har gode rektorer eller god skoleledelse, gjør det bra. Men hvem følger opp når det ikke går så bra? For det er store forskjeller mellom skolene i Norge, og det skyldes altså ikke bare foreldrenes bakgrunn.

Jeg kommer i denne sammenheng ikke utenom at det betyr mye for en kommune at den har de økonomiske ressurser som trengs for å kunne fokusere på målet om mer kunnskap og at alle skal med. Da er det viktig at skoleeier har god økonomi. I dag ser vi at det er bedre økonomi i kommunene, og det i seg selv kan bidra til at utjamningen vil bli bedre både ved å kunne legge forholdene bedre til rette for samarbeidet skole-hjem og for å kunne skaffe og beholde kvalifisert personale.

Norsk utdanning – fra barnehage via grunnskole og høyere utdanning til livslang læring – er i konstant utvikling. Vi ser at utfordringene er mange og kompliserte. Vi har minoritetsutfordringer og fattigdomsproblematiske. Vi har frafallstall som er for store. Da blir tilpasset opplæring også viktig.

Spesialpedagogisk kompetanse er et virkemiddel som jeg vil løfte opp og fokusere på i den anledning, både fordi det er viktig for enkeltmennesker som trenger slik kompetanse for bl.a. å få riktig tilpasset opplæring, og også fordi det er viktig for å utjamne sosiale skiller. Det er mange som er utålmodig i denne sammenhengen. Statped er utålmodig, universitetene er utålmodige, opposisjonen er utålmodig, og jeg er utålmodig.

I stortingsmeldingen står det at departementet vil sette i gang en utredning av det statlige spesialpedagogiske støttesystemet og PP-tjenesten. Hensikten er å få en samlet vurdering av et framtidig, helhetlig tjenestetilbud og en klargjøring av hvilken rolle staten skal ha.

En del arbeid innenfor dette området er allerede gjort, og nå er tiden moden for å gå fra ord til handling. Jeg er trygg på at behandlingen av denne stortingsmeldingen legger til rette for dette.

Åse M. Schmidt (FrP) [14:45:41]: Som flere har vært inne på i debatten i dag, er St.meld. nr. 16 mye mer enn en melding om et tema som følger en fastlagt kurs. Selvfølgelig er ikke alt fryd og gammen. Det hadde vel vært i overkant av hva man kunne forvente etter så lang tid i skoleørkenen. Men den er et skritt i riktig retning, hvor det i langt større grad fokuseres på den enkelte elev og de evner og muligheter som det kan bygges videre på.

Min bekymring er at det tydelig framkommer en vilje til kun å vektlegge den kommende elevmassen, og ikke i samme grad de elevene som i dag går i grunnskolen. Det kan synes som om statsråden mener at dette er en tapt gruppe, da det både med ressurser og mangel på konkrete tiltak er elever som ikke vil nyte godt av godviljen barnehagebarna får. Mye vi må og lite vi skal, sier statsråden. Skolemat, individrettet fokusering, fritt skolemateriell, intensiv etterutdanning for lærerne og øremerkede tilskudd kan vi se langt etter foreløpig, selv om det i større og større grad er organisasjoner som tar til orde for f.eks. øremerking, slik Fremskrittspartiet ønsker, for å sikre et

likeverdig tilbud til elevene uansett om de bor i en rik eller fattig kommune.

Norge ligger på topp når det gjelder ressursbruk pr. elev, men på bunnen på de fleste andre målinger av kunnskap, sosial utjevning og nivå. Derfor er det helt tydelig å se at kursen må legges om. Vi må få økt fokusering på kunnskap, økt forståelse for viktigheten av å beherske basisfag som matte, norsk og engelsk, større vektlegging av lærernes ferdigheter ved etterutdanning og sist, men ikke minst, sikre en framtidig lærerutdanning som setter krav til den enkelte lærers evner og anlegg for å kunne lykkes i et av de viktigste yrkene vi har. For å få til en bedre sosial utjevning er en god lærer en av de viktigste faktorene.

Foreldrenes rolle og ansvar har tydeligvis ikke vært satsingsområde i stortingsmeldingen, noe vi beklager sterkt. Uten et bredere samarbeid med foreldrene og en tettere dialog mellom hjem og skole vil vi ikke kunne lykkes i framtiden med å skape en god skole for våre barn, samt utjevne de sosiale forskjellene bedre. FUG må fokuseres mer på og få en større ressurstilgang – noe denne meldingen ikke legger opp til.

Barna våre er like forskjellige som oss voksne, men den skolehverdagen som møter dem i dag, er ikke tilpasset dette. Mange barn kommer på skolen uten frokost i magen. Andre står opp alene og må starte dagen med ensomhet og usikkerhet. Mange lærere er derfor mer sosialarbeidere enn lærere.

Vi må tidligere inn og oppdage de barna som har problemer. Her mener vi at den forenklingen det legges opp til i meldingen, er bra. En evig runddans med reformer og uklare mål styrker heller ikke lærernes muligheter for å følge opp den enkelte elev. Det sier seg selv at skal lærerne klare å formidle kunnskap samt se den enkelte elev, så er det en del kriterier som må ligge i bunnen. I en skole hvor bortimot 70 pst. av lærerne bekrefter at støy og uro er et vesentlig problem, er det vanskelig å lykkes.

Videre er det viktig å få til en skolehverdag hvor også de flinke elevene får utfordringer og faglig påfyll. Det må bli slutt på at lærerne må bruke mye av sin tid på å få ro i klassen i stedet for å fokusere på det faglige. Når det gjelder viktigheten av bygningsmassen som kunnskap skal formidles i – hvor en ofte ser at store fellesrom, prøveprosjekter og uoversiktlige løsninger kan være til hinder for læring og ikke minst gi grunnlag for mobbing av de svakest – er lite berørt i St.meld. nr. 16.

Disiplin, arbeidsro og orden i klasserommet kan kun oppnås med en lærer som er trygg på seg selv og sin lederrolle. Derfor er etter- og videreutdanning av lærerne et av kriteriene for å klare dette.

Videre er det helt vesentlig at lærerutdanningen samt kravene vi stiller til den, må styrkes. De nye lærerstudentene vil måtte gå gjennom en lærerutdanning som setter langt større krav til egnethet og faglig kunnskap. Lærerne må få muligheten til å vise tydelig lederskap, grensesetting samt en mulighet for å gi den enkelte elev et faglig læringsutbytte – for det er slik at grensesetting faktisk betyr at noen bryr seg. Alle barn er best på noe, vi må bare finne området. Å gi barna våre selvtillit er nøkkelen til å lykkes, uansett sosial bakgrunn.

Her kommer foreldrenes ansvar mye tydeligere inn. I den moderne skolehverdagen er bl.a. dataverktøy og kunnskap om bruk av dette et must for foreldre for å kunne klare å følge opp barnet sitt i mange fag. Vi ser her en økt forskjell mellom barn som har foreldre som behersker data, og foreldre som ikke gjør det. Derfor er St.meld. nr. 16 en god begynnelse, men det er ennå langt fram til vi er der vi burde ha vært for lenge siden.

Gerd Janne Kristoffersen (A) [14:51:09]: Vi er i ferd med å gjennomføre Kunnskapsløftet i grunnskolen – en reform det er stor politisk enighet om. Men om Kunnskapsløftet skal gi det resultatet vi ønsker oss, må det legges til rette for at alle får et løft. Det gjør vi gjennom St.meld. nr. 16, som vi behandler i dag.

Tilpasset opplæring er et sentralt begrep ved gjennomføringen av Kunnskapsløftet, slik det også har vært ved gjennomføringen av L97. Men skolen mangler forskningsbaserte systemer for vurdering av enkeltelever, slik at undervisningen til den enkelte tar utgangspunkt i elevens sterke sider og det han eller hun er flink til.

Men skoleeiere og enkelte skoler driver forsøk med metoder for bedre å kunne gi den enkelte elev god undervisning, selv om vi i dag faktisk kan få inntrykk av noe annet. I min hjemkommune har alle skolene og barnehagene innført en metode som heter MILL, som står for Mange Intelligenser, Læringsstiler og Læringsstrategier. Dette er en metode både for å kunne vurdere den enkelte med hensyn til sterke sider og en metode for hvordan undervisning kan legges opp og evalueres.

Fredag i forrige uke besøkte jeg Stiklestad skole. De benytter MILL-programmet og har skaffet seg erfaringer med det. Jeg så også hvordan undervisningen fungerte ved å besøke to fjerdeklasser.

Metoden er til dels omstridt, da flere hevder at den er med på å sette elevene i bås. Det opplevde ikke virksomhetsleder, rektor, lærere og foreldre ved Stiklestad skole. Tvert imot syntes de at det var et godt verktøy for å kunne tilpasse undervisningen den enkelte elev. Foreldre gav uttrykk for at de var overrasket over hvor mye ungene deres var flinke i, og hva som kunne brukes som utgangspunkt for mer læring. Ungene selv var også mektig stolte over alt de var gode i.

Metoden hadde lærerne lært av kollegaer i en annen kommune, hvor de hadde hospitert. Det forteller meg at det som kom fram under NOKUTs evaluering av lærerutdanningen, også stemmer for min hjemkommunes vedkommende. FoU-arbeidet i dagens skole foregår i den enkelte kommune og i den enkelte skole uten at det er forankret i et aktivt forsknings- og utviklingsmiljø. Virksomhetsleder for oppvekstområdet der Stiklestad skole ligger, savner da også en nasjonal forankring for det utviklingsarbeidet som de driver.

Jeg er derfor glad for at vi i St.meld. nr. 16 og i den saken vi behandler i dag, sier at vi har behov for bedre lovformuleringer med hensyn til nasjonalt rammeverk for individvurdering, og at vi innser at vi må gjøre noe med vurderingskompetansen i skolen. At vi også foreslår et nasjonalt forskningsprogram for undervisningssektoren, er

med på å styrke dette arbeidet. Det tror jeg alle de som jeg møtte sist fredag, setter stor pris på. De er ekte opptatt av å skape kvalitet i undervisningen til den enkelte elev og ønsker seg et bedre rammeverk og mer kunnskap om hvilke metoder som skaper resultater.

Til slutt noen ord om lærerutdanningen som er under vurdering i kjølvannet av NOKUTs evalueringsrapport. Jeg tror vi alle er opptatt av at vi skal få en lærerutdanning som er mer tilpasset den skolevirkeligheten vi har i dag. Mer krav til kompetanse for det skoletrinnet man underviser på, og i de fagene man underviser i, er viktig. Derfor er det med glede jeg registrerer at kunnskapsministeren har gitt Høgskolen i Vestfold muligheten til å starte utdanning av lærere til ungdomsskolen. Jeg har også registrert at Høgskolen i Nord-Trøndelag fra høsten av tilbyr lærerutdanning i realfagene. Det finnes sikkert mange andre eksempler på at en innen lærerutdanningen tar på alvor de tilbakemeldingene NOKUT gav, og oppriktig ønsker å få til lærerutdanningen i tråd med det som samfunnet etter spør. Men det er enda langt igjen til at utdanningen og skoleeier/enkeltskoler samarbeider godt om skoleutvikling.

Jeg tror det blir helt avgjørende for utviklingen i skolen at vi får regionale forsknings- og utviklingsmiljø, knyttet til lærerutdanningsinstitusjonene, som har god kontakt med skolehverdagen i sin region, slik Regjeringen går inn for. I tillegg er det vesentlig for å trygge fremtiden at studentene aktivt blir dratt med i FoU-arbeidet, slik at det å drive skoleutvikling blir noe de er vant til helt fra første dag som lærer.

Jeg har stor tro på den norske skolen. Men St.meld. nr. 16 sier noe om utfordringene vi har for at alle skal bli deltakere i kunnskapssamfunnet. Jeg har tillitt til at kunnskapsministeren følger opp dagen i dag og bidrar til at vi kommer noen skritt videre på veien til verdens mest inkluderende samfunn. I det arbeidet spiller utdanning en vesentlig rolle.

Freddy de Ruiten (A) [14:56:19]: Først et par kommentarer til representanten Anundsen – det var vel kanskje ikke så overraskende.

Vi har ingen planer om å innføre verken Internasjonale eller Mao-drakter eller den slags. For oss er hvert enkelt menneske unikt. Jeg har lyst til å gå inn på litt av den problematikken som Fremskrittspartiets representant tar opp, for det er enda et eksempel på dobbelkommunikasjonen til Fremskrittspartiet. Problemet er jo at markedet også skaper en del økonomiske problemer, som igjen skaper en del forskjeller som gjør at det er en del elever som ikke får utnyttet sine evner og anlegg. Det er altså lov å ha flere tanker i hodet samtidig. Det er lov å ha en aktiv økonomisk fordelingspolitikk i et samfunn, slik at man forhindrer at elever ikke får utnyttet sine evner og anlegg på grunn av f.eks. en vanskelig familiesituasjon og vanskelig økonomi. Markedet kan ikke løse alle problemer.

Det vi i Arbeiderpartiet kaller rettferdighet, har Fremskrittspartiet tradisjon for å kalle misunnelse. Men det å dele på godene, det at den sterke ryggen skal bære de tyngste bøkene økonomisk, er god sosialdemokratisk po-

litikk. Det er rettferdighet og ikke misunnelse. Derfor synes jeg det er merkelig at representanten også trekker fram India som et lutfattig samfunn, der nettopp fattigdom er problemet. Og det er nettopp fattigdom som gjør at ungene ikke får den utdannelsen de burde ha. Det er fordi det er stor forskjell mellom fattig og rik. Markedet rår, og man har ikke noen fordelingsmekanismer.

Et rettferdig samfunn har alltid vært et viktig prinsipp for oss i Arbeiderpartiet. Et samfunn med store sosiale og økonomiske forskjeller er en trussel mot den velferdsstaten arbeiderbevegelsen i Norge har vært arkitekten bak.

I det nye kunnskapssamfunnet ser vi hvordan nye klasseskiller kommer til syne. Det er klasseskiller vi verken kan eller vil akseptere. Et av de viktigste virkemidlene for å få til sosial utjevning blir derfor å bruke skolen som verktøy for å redusere sosiale og økonomiske forskjeller i samfunnet. Jeg er glad for at vi i dag behandler St.meld. nr. 16 som nettopp tar tak i dette. Jeg er glad for at vi ikke bare snakker, men faktisk gjør noe, i motsetning til den forrige regjeringen og støttepartiet deres, Fremskrittspartiet.

I motsetning til den forrige regjeringen prioriterer vi et rettferdig samfunn. Det betyr bl.a. i praksis en historisk satsing på barnehager, kraftig økning av overføringene til fylkeskommunene og kommunene, gratis læremidler og satsing på fellesskolen framfor kommersialisering og privatisering av skolen. Hvis ikke dette er med på å utjevne forskjeller, så vet ikke jeg.

Selv om vi legger til rette ressursmessig, er vi ydmyke, men samtidig offensive, stilt overfor de utfordringene det moderne kunnskapssamfunnet byr på. Vi skal satse mer på kunnskap i alle aldersgrupper, barn, ungdom og voksne. Ikke minst skal vi legge til rette, slik at man kan gå inn tidlig med tiltak for å hjelpe den enkelte, istedenfor å vente og se.

«Kunnskap» er et vanskelig begrep. Noen ser ut til å legge en snev av forståelse av begrepet til grunn. For oss er det viktig å presisere at kunnskap ikke bare handler om ferdigheter i språk og matematikk, men også om sosiale ferdigheter. Det er viktig at vi i vår iver etter å styrke faglige basisferdigheter ikke mister fokuseringen på det menneskelige. Det er ingen motsetning mellom trivsel og faglig utvikling, snarere tvert imot.

Til slutt har jeg lyst til å nevne en gruppe som tradisjonelt blir viet liten oppmerksomhet når kunnskap står på dagsordenen. Det er de voksne. Så mange som 400 000 voksne mangler lese- og skriveferdigheter eller tallforståelse. Her kan det være viktig å tenke annerledes. Mange i denne gruppen har kanskje negative erfaringer fra skolen og har behov for andre opplegg. Her skjer det heldigvis mye lokalt, og bl.a. NAV, bedrifter og studieforbund har satt i gang en rekke opplæringsstilbud. Det er tilbud som i stor grad kan vise til svært gode resultater. Jeg er glad for at vår regjering satser kraftig på denne gruppen. Det gjør vi ved å øke bevilgningene bl.a. til basiskompetanse i arbeidslivet og til studieforbundene. Jeg er også helt sikker på at dette er et område som det vil bli satset store ressurser på i årene framover. Humankapitalen er det viktigste vi har i vårt samfunn, og da er det selvsagt dårlig sam-

funnsøkonomi at voksne mennesker ikke får ut sitt potensial på grunn av manglende basisferdigheter.

Sigvald Oppebøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Olemic Thommessen (H) [15:01:47]: Jeg vil gjerne snakke litt om barnehager.

Høyre ønsker at barn skal få være barn i barnehagen, i omgivelser av stor frihet og der man kan lære ut fra egen motivasjon og egne forutsetninger. Det er viktig at barnehagene åpner porten ut og gir barna erfaringer slik at de kan delta i samfunnet utenfor barnehagens gjerder. Naturlig kreativitet må ikke overstyres av pedagogiske tiltak og krav til instrumentell samhandling.

Førskolelærernes viktigste oppgave er å legge til rette for at barna gis muligheter til rike og gode opplevelser, muligheter til å takle motgang og bli stilt krav til. De må også ha nødvendig spisskompetanse, slik at barn med særskilte utfordringer får god og relevant oppfølging. Dette gjelder særlig i forhold til de språklige utfordringer noen barn sliter med, enten ved språklige dysfunksjoner av forskjellige slag eller fordi barnet har et annet morsmål.

Høyre har foreslått at det innføres landsdekkende kartlegging av språkferdighetene hos alle fireåringer innen 2009. Det er nå tatt i bruk et kartleggingsverktøy, «Språk 4», til bruk ved utvalgte helsestasjoner. Høyre mener forskningen på og evalueringen av dette programmet kort og godt ikke er tilstrekkelig, at det bør foretas en bedre evaluering, og at det også må åpnes for andre verktøy enn dette ene. Forskningen på dette området må også omfatte tiltak for barn som ikke går i barnehage.

Barnehagesektoren er i en rivende utvikling, og stadig flere barn i stadig yngre alder tilbringer stadig mer tid i barnehagen. Det råder full enighet om at barnehagetilbudet skal være av høy kvalitet. Begrepet «kvalitet» er vanskelig å definere, og ulike grupper legger ulik betydning i innholdet. Pedagoger definerer det på én måte, foreldre vil definere kvalitet på en annen. Hva som er god kvalitet, er kanskje ikke så lett å bli enige om. I dette arbeidet er det viktig at det tas høyde for at så vel barnehagen, det pedagogiske personalet, foreldrene og barnehageeierne gis tilstrekkelig frihet til å komme med innspill om hva dette er, altså hvordan man ønsker at en best mulig barnehage skal være.

Høyre ønsker en vesentlig sterkere forskning på dette området. Vi tror det er nødvendig med mer kunnskap og mer viten for at vi skal greie å skape en kvalitativ bedre barnehage. Den viktigste forutsetningen i kjølvannet av det blir at denne kunnskapen deles med og stilles til disposisjon for alle aktører som arbeider med barnehager. For Høyre er det klart at en kvalitativ god barnehage handler om et reelt mangfold. Det betyr at det skal være plass til alle aktører, ikke minst de private, og at forskningskunnskapen deles mellom alle aktører på denne arenaen.

Ingrid I. Opedal (SV) [15:05:05]: Det er eit viktig tema Regjeringa her har sett på dagsordenen. Frå min eigen skulekvardag hugsar eg altfor godt nokre av dei som stod igjen, som fekk raude strekar i boka same kva dei gjorde, som fekk ein ufortent dårleg start på livet i ein skule som ikkje var tilpassa dei utanfor A4-mønsteret. Dessverre er temaet like aktuelt i dag. Eg trur og håpar at oppfølging av meldinga vil føre til at fleire barn og unge faktisk får ein betre start og eit betre liv.

Eg vil fokusere på eit par tema som ikkje er av dei mest sentrale i meldinga, men som eg likevel meiner er viktige å ha med seg.

I punktet om læringsmiljø står det at alle elevar har rett til eit godt fysisk miljø som fremjar helse, trivsel og læring. Me veit at tilstanden på mange skulebygg rundt om i landet er dårleg. Seinast denne månaden har skular i Ålesundsområdet stått i fare for å bli stengde på grunn av helsefare. Me veit òg at mange kommunar, trass i den gledelege satsinga på kommuneøkonomien frå den nye regjeringa, slit med å ta igjen vedlikehaldsetterslepet som har hopa seg opp etter mange år med svelteføring. Derfor er eg glad for at Regjeringa i 2007 fasar inn dei siste to milliardane av den statlege låneramma til renovering av skulebygg. Eg er endå meir glad for at ein i Soria Moria-erklæringa lovar at ordninga skal vidareførast og forsterkast. Dette er heilt nødvendig!

Det andre temaet eg vil nemne, har med språk å gjere. I meldinga står det:

«Språk gir mulighet til å kommunisere og bidrar til identitetsdannelse og tilhørighet i et fellesskap.»

Eg vil minne om at me har mange ungar med mange ulike språk her i landet. Meldinga fokuserer fint på dei minoritetsspråklege ungane og deira særskilde behov. Eg vil i tillegg minne om dei to offisielle skriftspråka som me har her i landet. Det å ha tilgang til lærebøker og anna undervisningsmateriell på si eiga målform bør vere sjølv sagt, òg for nynorskelevane.

I tillegg nemner meldinga i kapittelet om mangfaldige læringsarenaer Den kulturelle skulesekken som ei viktig kulturpolitisk satsing. Språket er ein viktig del av kulturen. Styrking av språkleg og kulturell identitet er viktige mål. Derfor bør språkpolitiske føringar vere med når skulesekken no skal vidareutviklast. Det bør etter mitt syn setjast av midlar til pilotprosjekt for utvikling av kunst- og kulturtilbod som er retta spesielt mot nynorskspråklege elevar. Sjølvkjensle er viktig for at ein ikkje skal stå igjen, og det å vere trygg på og stolt av sitt eige språk er ein av faktorane som kan sikre dette.

Ved Høgskulen i Volda er det no i gang planar om eit senter for kulturproduksjon og kulturformidling. Det kan bli ein nyttig arena for dette arbeidet.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [15:08:18]: For én time siden gikk fristen for å søke på høyere utdanning ut. Det betyr at det er mange av oss som har måttet legge hodet i bløt og har fundert på hva vi skal bli. Dessverre skjer dette altfor ofte alene og på bakgrunn av litt for lite fakta om de valgmulighetene vi har. Vi vet at resultatet for mange blir omvalg og nytt studium.

Sånn er det også i den videregående skolen. 11,7 pst. av elevene som gikk på grunnkurs i 2003, var fremdeles på grunnkurs året etter. Jeg er ikke i tvil om at dette er mye fordi de ikke fikk den rådgivningen de hadde bruk for. Dagens ordning sikrer ikke elever den retten til rådgiving som de har. Den sikrer heller ikke at kompetansen hos den som står for rådgivningen, er god nok. Derfor er det skuffende at regjeringspartiene ikke vil støtte forslag fra opposisjonen om mer utdanning for rådgivere. Vi må nemlig komme vekk fra en situasjon der lærere som ikke fungerer, blir omplassert til rådgivere. Men det er jeg redd for at Regjeringen i sitt forslag ikke tar nok inn over seg.

Like viktig er det å fokusere på det psykososiale læringsmiljøet. Det er først når elevene trives på skolen, at de vil ha fullt utbytte. Og når elever trives, vil de også lettere fullføre skolegangen.

Vi vet at presset mot ungdom er blitt større. Mote, slanking og jag etter det perfekte møter oss i TV og blader. Antallet unge med psykiske problemer bare øker. Det samme gjør ventelistene – de blir stadig lengre. I mitt hjemfylke, Aust-Agder, har hver elev i den videregående skolen mulighet til i gjennomsnitt 63 sekunder hos helse-søster hver uke. Dette er dramatisk lite når vi vet hvor viktig en samtale med helsesøster kan være.

Trivsel på skolen er så mye mer enn faglige utfordringer. En storsatsing på skolehelsetjenesten og på det psykososiale miljøet vil føre til sunnere og tryggere elever. Og det vil føre til at flere fullfører utdanningen og får utnyttet sitt potensial.

Kristelig Folkepartis mål er at alle som går på skolen, skal bli vinnere. For å få det til er det viktig å kombinere kunnskap med et godt og trygt læringsmiljø i skolen.

Lena Jensen (SV) [15:10:50]: Regjeringen har lagt fram en god og grundig stortingsmelding med konkrete forslag til tiltak for å få en skole som bidrar til å utjevne sosiale forskjeller. «...og ingen sto igjen» er en ambisiøs melding – og det skal den være. Vi vet gjennom undersøkelser og forskning at vi har en skole som ikke er med på å utjevne forskjeller, men reproducerer og til en viss grad faktisk forsterker disse.

Det er ikke tilfeldig at det er en SV-statsråd som legger fram en slik melding, for SV er opptatt av den enkelte elev og at alle elevene skal lykkes i sitt eget liv og i skolen.

I altfor mange år og til altfor mange barns fortvilelse har man levd i den troen at barn modnes med tiden. Klarer ikke lille Espen å lese, skrive eller å skjønne matematikk, vil dette modnes med alderen.

Men slik er det ikke. Det som har skjedd, er at altfor mange barn har mistet så mye kunnskap og har ikke sett noen mulighet til å ta dette igjen i etterkant. Det har igjen ført til at altfor mange barn har vendt seg imot kunnskap og imot skolen.

Jeg har lest en artikkel fra ADHD-foreningen der det står at det tar om lag fire år for et ADHD-barn å få en diagnose, og først etter diagnosen får barnet som oftest hjelp. Barn skal ha hjelp når de trenger det, ikke når det er for sent.

Dette er et nytt forslag som denne regjeringen kommer med. At opposisjonen føyer det vekk og sier at dette ikke er viktig, får være opp til dem, men det denne regjeringen gjør, er å sette hvert enkelt barn i sentrum – og det er viktig for oss.

Eksamensdebatten har vært en debatt som høyresiden har likt å kjøre fram, der eksamen er synonymt med kvalitet i skolen. Det vi vet nå, er at det er mye viktigere å fokusere på den læringsoppbyggende tilbakemeldingen som skjer daglig i skolen. Denne regjeringen vil satse på å styrke elevvurderingen i skolen. SV ønsker å stille krav til elevene hver eneste dag og ikke bare til eksamen.

Når deg gjelder evalueringen av Reform 97, viser forskning at systematiseringen av kunnskap i klasserommet er for dårlig. Lærere mestrer ikke å gi god nok tilbakemelding til elevene; hva som forventes av dem, hvordan de skal lære og hvordan de skal utvikle seg. Det gjør denne regjeringen noe med.

Jeg må si at jeg blir kraftig provosert av opposisjonen, og spesielt Kristelig Folkeparti, når de sier at denne regjeringen ikke er opptatt av skole-hjem-samarbeid. De tar så grundig feil som det er mulig å ta. I alle tiltak vi iverksetter, har vi hjemmet i sentrum. Det er avgjørende viktig at skole og hjem spiller på lag. Det er nødvendig og avgjørende viktig for at barna skal lykkes i skolen.

Men forskjellen mellom Kristelig Folkeparti og oss – SV og Regjeringen – er at når vi gjør noe, så satser vi. Vi holder ord, og vi gjør det vi sier vi skal gjøre. I budsjettet i år har vi økt bevilgningen til FUG. Vi har økt ansvarsfordelingen til Foreldreutvalget for grunnskolen. Vi har også mange merknader om dette i budsjettet.

Det var SV som sikret at Kristelig Folkepartis forslag om at Foreldreutvalget for grunnskolen skulle legges inn under direktoratet, ikke ble vedtatt, og at det heller ikke ble vedtatt at man skulle fjerne lovfesting av Foreldreutvalget for grunnskolen.

Britt Hildeng (A) [15:14:17]: Vi vet mye om ulikheter i samfunnet. Forskning gjennom mange tiår har vist hvordan ulikheter går i arv. Den har vist hvordan foreldres økonomiske forutsetninger bestemmer hvilke muligheter barn og ungdom har til å forfølge evner og anlegg, hvordan de igjen overfører dette til neste generasjon, og de igjen til neste generasjon.

Men den sosiale arven er ikke bare økonomi. Barn av tidligere barnevernsbarn er overrepresentert i dagens barnevern. Barn av misbrukere er overrepresentert blant dagens misbrukere. Overgripere og mishandlere har ofte selv en bakgrunn preget av mishandling og overgrep.

Til tross for denne kunnskapen mangler vi som samfunn strukturer som evner å bryte den sosiale arven. Den norske fellesskolen og utdanningssystemet har bidratt til at flere har muligheter til å utvikle evner og anlegg. I de senere år har vi imidlertid sett en skremmende utvikling av feilslått språkopplæring av minoriteter, og at det har ført til at mange har hatt vanskeligheter med å fullføre sin videreutdanning, noe som igjen skaper vanskeligheter på arbeidsmarkedet. Men problemet starter før skolealder. Språklige ferdigheter er en forutsetning for å lykkes i sko-

len. Innsats på språkutvikling må derfor settes inn før skolestart. På samme måte må uheldig sosial arv brytes på et tidlig tidspunkt dersom det skal føre til endringer i den enkelte utviklingsmuligheter.

Språkproblemer eller sosiale problemer må oppfanges på et tidlig tidspunkt. Barnehagereformen og Regjeringens barnehagepolitikk – når gjennomført – vil gi alle barn rett til en barnehageplass til en makspris. Det er således en strukturreform som vil gi alle en bedre mulighet til reelt å kunne utvikle evner og anlegg. Den moderne barnehagen vil i tillegg til å sikre barn omsorg og trygghet bidra til å motivere barn til å lære og til å gi dem utviklingsmuligheter. Det er helt avgjørende at alle barn gis disse mulighetene, at retten til barnehageplass blir reell, og at en slik rett verken direkte eller indirekte undergraves av andre økonomiske eller sosiale velferdsordninger.

Åsa Elvik (SV) [15:17:41]: Eg har behov for å knytte nokre kommentarar til nokre av opposisjonen sine innlegg.

Dei angrepa som går ut på at vi ikkje er opptekne av skole–heim–samarbeid og foreldra si rolle i forhold til ungane si læring, fell på si eiga urimelegheit. Det har fått omtale i meldinga, det har fått omtale i innstillinga, og det blei omtalt grundig i innlegget mitt. Og som om ikkje det er nok, så ikkje berre snakkar vi om det, men vi gjer faktisk noko med det òg. Representanten Lena Jensen var inne på det i sitt innlegg, så eg skal ikkje kommentere det utover det, men viss det er sånn at det er volumet av ord ein bruker på eit område i ei innstilling, som avgjer om ein er mest for noko eller ikkje, då dett eg av lasset.

Så har eg behov for å knytte nokre kommentarar til det som går på gruppetilnærming til spørsmålet om sosiale ulikskapar. Denne meldinga legg ikkje gruppetilhøring til grunn i analysen av reproduksjon av sosial ulikskap. Tvert imot bruker ein sosioøkonomiske variablar. Det er sosiologisk, og det kan kanskje til tider vere politisk irrelevant, for det er på ein måte lettare å teikne eit bilete av ei gruppe, men det er vesentleg i forhold til denne analysen.

Viss vi f.eks. ser på minoritetsspråklege, så er det ikkje minoritetsstatusen deira i seg sjølv som er årsaka til at det er ulikskapar mellom minoritetsspråklege og majoritetsspråklege i prestasjonar på skolen. Det kjem også av sosioøkonomisk bakgrunn. Det betyr ikkje at det ikkje er nødvendig med innsats på mange område – tvert imot – men det har aldri vore sånn her i huset at viss vi har ei melding som omhandlar eitt perspektiv og éi sak, så betyr det at vi er imot alt anna. Tvert imot – er det noko vi har innsats på, så er det jammen funksjonshemma, så er det jammen minoritetsspråklege. Eg vil ikkje ha hengande på oss at det er noko vi ikkje har innsats på, sjølv om vi har valt ei anna tilnærming for å prøve å forstå korfor utdannings-systemet reproduserer sosial ulikskap i staden for å gjere noko med det.

Eg synest òg han er urimeleg, den kritikken som blir reist om at vi ikkje tek opposisjonen på alvor. Tvert imot, det meste av meldinga er omsett til nynorsk, så det er ingen som kan sjå kva opposisjonen i utgangspunktet har vore opphav til. Men det er ganske mange av opposisjo-

nen sine merknader som vi i fleirtalet har skrivt oss i hop med, og som vi har fått ein samla komite om. Opposisjonen har bidrege til ein del her.

Alle som har vore statsråd, veit at ein løyver ikkje pengar gjennom ei stortingsmelding, så det blir òg eit skott som ikkje treffer i nærleiken av målet.

Når det er sagt, vil eg seie at vi har behandla opposisjonen sine innspel på ein ordentleg måte. Det har vi også gjort etter at innstillinga blei lagd fram. Derfor skal eg på fleirtalet sine vegner seie at vi kjem til å stemme for opposisjonen sitt forslag nr. 6. Så er det litt ulike konstallasjonar, men på vegner av fleirtalet vil eg be om at dei som står bak forslaga nr. 10, 13 og 22, vurderer om det kan vere aktuelt å oversende dei forslaga til Regjeringa utan realitetsbehandling, sånn at vi ikkje stemmer imot dei her i dag.

Elisabeth Aspaker (H) [15:21:04]: Flere av talerne her i dag har vært opptatt av frafallet i videregående opplæring. Det er et alvorlig problem, for det påfører veldig mange ungdommer et tungt nederlag, og det er selvfølgelig også sløsing med offentlige midler.

Problemet er stort i hele Nord-Norge. Samtidig vet vi at forsøk som betyr en utsettelse av hybellivet, påvirker positivt og minsker risikoen for frafall. Selv om sånne tiltak gjerne koster noe mer i utgangspunktet, tror jeg likevel det er lønnsomt om dette bidrar til at ungdom greier å stå løpet ut i første forsøk.

Dette var også bakgrunnen for at Bondevik II-regjeringen lot Båtsfjord kommune som den første kommunen i Norge få lov til å drive videregående skole i forlengelse av grunnskolen. Prosjektet ble satt i gang, den gang under sterke protester fra de rød-grønne i Finnmark, anført av den gang fylkesordfører, nå fiskeriminister, Helga Pedersen. I dag er det bred politisk enighet i Båtsfjord om at dette har vært en vellykket ordning, og man ønsker seg et utvidet fagtilbud. Det tror jeg kan skje gjennom økt tilrettelegging for flere nettbaserte fagtilbud.

Da justiskomiteen sist fredag møtte Longyearbyen lokalstyre, var politikerne der opptatt av samme problemstilling. Stadig flere familier har bosatt seg på Svalbard og ønsker å bli der. Utfordringen blir da: Hvordan få til større bredde i fagtilbudet når man kommer til videregående skole? Alternativet for dem er nemlig svært dramatisk: De må flytte tilbake til fastlandet, for det oppleves ikke godt for en familie å skulle sende en 16-åring alene tilbake til fastlandet for å etablere seg på hybel. Så jeg vil spørre statsråden om han kan tenke seg å legge til rette for utvikling av flere nettbaserte læringsressurser, slik at det kan gis et bredere og bedre opplæringsstilbud på mindre steder, som i Båtsfjord og i Longyearbyen. Vel er det lange avstander i Finnmark, men jeg tror vi kan være enige om at det er enda lenger fra Svalbard til fastlandet. Jeg vil også utfordre statsråden til å si noe om han kan garantere at Båtsfjord kommune vil kunne få fortsette sitt prosjekt.

Så var det også representanten Enger som fikk meg til å ta ordet. Det gjaldt den lille disputten vi hadde i replikk-runden om lærerutdanningen. Det som er korrekt, og som er svært alvorlig, er at NOKUT har slaktet den gamle læ-

rerutdanningen i Norge. Den har levert et stort antall lærere til skolen, men er avskiltet i sin helhet. Det Enger fortier, er at Bondevik II-regjeringen faktisk reformerte lærerutdanningen, med vekt på større faglig fordypning. Det første kullet nærmer seg nå uteksaminering. Det betyr at skolen vil få mer kompetente lærere. Det vil også bety et brudd med den allmennlærertilnærmingen at det nærmest har vært en menneskerett for lærere å få undervise i et hvilket som helst fag uavhengig av om de faktisk har utdanning i faget. Så det er en sannhet med store modifikasjoner den framstillingen som representanten Enger her gav til kjenne.

Anders Anundsen (FrP) [15:24:34]: La meg først si at jeg er glad for den avklaringen representanten de Ruiten kom med, hvor det ble klargjort at det ikke er aktuelt å innføre verken Internasjonalen eller Mao-drakter i norsk grunnskole. Jeg synes også det er interessant å merke seg at representanten mener det var så stor uklarhet knyttet til det at han måtte avklare det fra Stortingets talerstol.

Ellers gikk representanten i sitt innlegg veldig sterkt imot markedet. Så vidt jeg kan erindre, har verken Fremskrittspartiets representanter eller særlig mange andre snakket om markedet her i dag. Men det markedet som representanten de Ruiten mener er så farlig, er egentlig deg og meg, president, og alle andre i denne salen og alle andre utenfor denne sal. Så det de Ruiten egentlig angriper, er enkeltmenneskets valgfrihet. Ham om det! Men jeg håper i hvert fall at vi er enige om at vi skal bidra til å styrke elevenes mulighet til å foreta det Fremskrittspartiet kaller opplyste valg. At Arbeiderpartiet vil gå lenger enn Fremskrittspartiet i å påvirke elevenes valg, får så være uttrykk for en uenighet, og dem skal vi også ha noen av.

Egentlig tok jeg ordet for å gjøre oppmerksom på at Fremskrittspartiet vil signalisere støtte til forslag nr. 22, fra Høyre og Venstre. Jeg synes også det er verdt å merke seg at regjeringspartiene nå har vurdert opposisjonens forslag grundig – endelig – og at de derfor også signaliserer støtte til i hvert fall ett forslag, og så får forslagsstillerne ellers komme tilbake til anmodningen om oversendelse eller ikke i neste runde. Men det er bedre sent enn aldri.

Afshan Rafiq (H) [15:26:22]: Skolen er den eneste felles arena for alle barn og unge i Norge. Skal skolen fortsatt spille en viktig rolle som denne arenaen, må den tilpasse seg de utfordringene og endringene som skjer i samfunnet. Det flerkulturelle Norge er en av endringene som virker sterkt inn på dagens og morgendagens skole.

I dag har mer enn to av tre grunnskoler minoritetspråklige elever. Flertallet av dagens elever går altså på skoler med flerkulturelle elever.

Dette gir nye muligheter for undervisning i toleranse, respekt og integrering, og dette er en mulighet som skole-ene bør vite å utnytte. Ser vi på elevenes faglige prestasjoner, viser studier at uforholdsmessig mange med minoritetsbakgrunn har faglige problemer på skolen. Dette gjelder i alle de viktigste teorifagene. De faglige problemene knytter seg ikke minst til språklige forhold. Selv om de minoritetspråklige elevene klarer seg bra når det gjelder

dagligtale, blir språkproblemene synlige når det konkrete skal gjøres om til mer komplekse og abstrakte begreper.

Høyre er opptatt av at alle barn og unge skal få likeverdig og tilpasset undervisning. Språk er verktøy for denne tenkningen. Språkopplæringen må derfor ta utgangspunkt i barnets kompetanse. Forskning viser at bl.a. tospråklig opplæring fra og med 1. klasse er den beste måten å sikre at alle elever forstår og kan gjøre seg forstått på, slik at de kan tilegne seg faglig kunnskap.

Jeg vil også sette søkelyset på lærings- og oppvekstmiljøet i skolen. Barn og ungdom har krav på trygt og godt lærings- og oppvekstmiljø. Problemer knyttet til vold, mobbing, kriminalitet, rus og rasisme blant barn og unge har fått økt oppmerksomhet den senere tiden, og situasjonen vekker uro. Dette er en utvikling som alle politiske partier må jobbe sammen for å snu gjennom et bredt engasjement.

Det holdningsskapende arbeidet må gjennomsyre all virksomhet i skolene og lærebedriftene våre. Arbeidet mot rasisme og etnisk diskriminering krever en kontinuerlig og langsiktig innsats fra hele samfunnet. Skolens tiltak overfor problematferd, rasisme og etnisk diskriminering må ikke bli segregerte tiltak, men tiltak som omfatter alle elever. I den sammenheng er det også veldig viktig å satse på rekruttering av flere lærere med minoritetsbakgrunn. Det er en kjempeutfordring, for vi ser at det er veldig mange med minoritetsbakgrunn som ikke velger dette som sitt yrke.

Visjonen må være en skole der det flerkulturelle brukes som den store ressursen det er, der elevene utvikler en naturlig åpenhet og toleranse for andres bakgrunn, tro og kultur.

Dagrun Eriksen (KrF) [15:29:46]: Først til SV, Lena Jensens innlegg, og hva Kristelig Folkeparti har sagt og ikke sagt. Jeg vil anbefale å lese debatten i etterkant. Det jeg har påpekt, er at man er kommet til en erkjennelse hos regjeringspartiene når det gjelder skole-hjem-samarbeidet, men at det er en lang vei igjen å gå før man handler.

Det andre jeg har lyst til å kommentere, og som også andre har kommentert her, er representanten Inger S. Engers svar til meg i replikkveksling, hvor Senterpartiet sier at Kristelig Folkepartis forslag er fremmet for å demonstrere. Jeg synes at det vitner om en flertallsarroganse som denne salen ikke tjener på, og kanskje sier det mer om hvordan Senterpartiet selv jobber i opposisjon. Jeg kan love at vi i Kristelig Folkeparti går inn i de sakene vi jobber med. Vi fremmer saker som vi står for, og vi ønsker å gjøre skolen til et bedre sted å være. Derfor er jeg glad for at SVs representant Åsa Elvik går opp her og sier noe om en del av de forslagene som opposisjonen har kommet med, og som en faktisk kan se kan være med og gi en bedre løsning.

Så har jeg også lyst til å si noe i forhold til dette med funksjonshemmede, for det har vært et tema i dag. Jeg skjønner argumentasjonen deler av posisjonen bruker for å beskrive hvorfor ikke funksjonshemmede er tatt med. Men samtidig slår resten av posisjonen beina under sin

egen argumentasjon når man bruker uttrykk som at «alle skal få like muligheter, og denne meldingen er et ledd i det», «alle skal bli vinnere, og denne meldingen er et ledd i det», «den enkelte elev skal lykkes, og meldingen er et svar på det». Da blir det som er situasjonen for de funksjonshemmede, nemlig at de får dårlig læringsutbytte, stående igjen som noe veldig rart. Jeg skulle ønske at vi fikk saken om de funksjonshemmede også i forhold til en tankegang om sosial utjevning, for det er viktig at vi også skaper vinnere.

Det finnes ingen lette svar verken i hjem–skole–samarbeidet eller i frafallsproblematikken, det finnes ingen enkle svar på hvordan vi skal klare å skape mestere og vinnere i skolen. Men jeg tror at posisjonen gjør klokt i det den har gjort nå med å se på noen av forslagene, og jeg kan love at vi i Kristelig Folkeparti kommer til å fokusere mye på å følge opp det som står i meldingen. For det viktigste vi kan gjøre for den oppvoksende generasjonen, er å skape mestere og vinnere, og det burde være vårt hovedmål.

Odd Einar Dørum (V) [15:33:00]: Bare noen korte merknader: Representanten Elvik sa at man ikke hadde en kollektivistisk eller gruppemessig tilnærming. Nei, det er det ingen som har hatt i denne saken. Det har verken Regjeringen, flertallsfraksjonen i komiteen eller mindretallet hatt. Tvert imot har man vært opptatt av hvordan individer skal ha en sjanse til å klare seg. Når man løfter f.eks. funksjonshemmede, er det for at individer med en slik bakgrunn ut fra systematisk innsikt og erfaring skal kunne håndtere livet sitt på en ordentlig måte. Og når det gjelder spørsmålet om språklige minoriteter, er det skolen som integreringsarena som er temaet, ikke hvordan man kollektivistisk skal nærme seg det. Slik det er begrunnet, med mye, gledelig, tilslutning på tvers i komiteen, i alle partier, viser man f.eks. til hvordan skolen i Oslo både har skapt gode resultater når det gjelder møtet med svært mange individer med minoritetsspråklig bakgrunn, og på andre områder har mye å hente og utvikle. Så det er forbausende, man skulle nesten trodd at et forslag om å se på skolen som integreringsarena burde vært et av de forslagene som ville samlet oppslutning. På samme måte, når det gjelder mennesker med rusavhengighet – ja vel, så er det jo snakk om rett og slett å følge opp at du skal ha en sjanse til å komme tilbake hvis du har snublet. Det er ingen kollektivistisk tilnærming, det er en individtilnærming – jeg synes det er riktig å slå det fast.

Når det så gjelder prioritering, dreier jo enhver debatt i Stortinget seg om prioritering, også en stortingsmelding. I forbindelse med denne stortingsmeldingen signaliserer Regjeringen og regjeringspartiene ganske kraftig at de vil prioritere å utvide skoletiden i begynnelsen av skoleløpet for unge mennesker. Ja vel, så blir det jo en debatt om det – gitt at man ikke bare har alle kronene som man skulle ønske seg i en hvilken som helst retning – og da har jeg vært med på å gå inn for, sammen med andre partier i opposisjonen, at før vi begynner å utvide skoletiden, vil vi prioritere å sørge for at det går kroner til den innsatsen som allerede er der i form av lærerutdanning. På samme

måte, når vi f.eks. fremmer et forslag om en forskrift i forbindelse med undervisning, står det jo klart i premissene at det er ikke noe man kan gjøre over natta. Jeg er glad for at statsråden tok det på en saklig og konstruktiv måte, og så har jeg merket meg, for å være konstruktiv, hans erklærte ambisjon på det punktet. Men for å gjøre det tydelig: Det betyr at man har en ambisjon som, for å si det på klart norsk, setter et press på systematikken i etter- og videreutdanningen og reformen av lærerutdanningen. Man kan aldri gjøre noe slikt over natta i et land som Norge, med det sammensatte utdanningssystemet vi har, men man velger en ambisjon. Jeg har tidligere i denne debatten sagt at man må velge mellom ambisjoner, mellom de ambisjonene som går på å se på skolen som en arena for å få med seg kunnskap og livsviktige ferdigheter, og det å se på skolen som en generell velferdsarena. Det tror jeg er en hovedprioritering som vil bli stående igjen etter denne debatten også, og som jeg synes det har vært viktig å markere. Så synes jeg det er konstruktivt at regjeringspartiene kommer med signaler. Jeg avventer spent hva statsråden har å si.

Ågot Valle (SV) [15:36:02]: Det har vært interessant å følge med på denne debatten, og på dette stadiet var jeg litt i tvil om jeg kunne tilføre debatten noe nytt. Jeg tar ordet likevel, for jeg har mange år bak meg som barnefysioterapeut i skolen og i barnehagen. Jeg har bl.a. jobbet med unger med sammensatte problemer og med funksjonshemmede unger, unger som trengte hjelp fra lærere og fra førskolelærere, men også fra andre kompetente yrkesgrupper. Jeg opplevde at ungene ikke fikk den hjelpen de skulle ha, særlig fordi skolen hadde den oppfatninga at vi må vente og se, for dette kan gå over. Jeg er veldig glad for at denne stortingsmeldinga gir et så tydelig svar, at dette ikke lenger skal være holdninga. Som statsråden sa tidligere: Innsats skal settes inn tidlig i opplæringsløpet og tidlig når problemer oppstår. Som barnefysioterapeut vet jeg at når unger har problemer av en eller annen art, kan det oppdages ganske tidlig, fordi disse problemene ofte gir seg kroppslige og motoriske utslag. Det er jo bl.a. derfor barnehagene er så utrolig viktige, og at alle unger får muligheten til å gå der. Unger har behov for gode mestringsopplevelser og for å bli sett, og får de ikke den hjelpa, vil de mange nederlagene føre til psykiske påkjenninger, til atferdsproblemer og nettopp til at de blir stående igjen.

Både statsråden og saksordføreren understreket betydninga av en god skoleleder. I forrige uke besøkte jeg Mjølkeraen skole i Bergen, og da fikk jeg virkelig oppleve en skoleleder som var tydelig og inspirerende overfor lærerne og motor i mye bra utviklingsarbeid. Jeg vil trekke fram to eksempler.

Skolen legger vekt på uteskole og fysisk aktivitet og på å bruke skogen og naturen rundt som læringsarena. Deler av matteundervisninga f.eks. foregår ute. Erfaringene var mer tilfredse elever, flere mestringsopplevelser, større samarbeid mellom elevene som ser styrker i medelever som de ellers ikke ser, og dermed også bedre læring. Jeg er veldig glad for at en nå har større forståelse for hvor

(Valle)

viktig fysisk og motorisk aktivitet er for at unger skal kunne lære bedre.

Det andre gode eksemplet fra Mjølkeråen skole er utviklinga av skolebibliotek. Et godt skolebibliotek som samarbeider med folkebiblioteket, er viktig ut fra faglige behov, men også som sosial arena der unger kan møtes på tvers av alder. I meldinga sies det noe om at det finnes flere slike eksempler, men at det er altfor tilfeldig. Jeg ser virkelig fram til en opprustning av bibliotekene. Det er mye vi kan lære av Finland, bl.a. hvor viktig gode bibliotek er for leselest og for leselest.

Bjørn Tørresdal (KrF) [15:39:24]: Det er grunn til å sette ord på de utfordringer vi har i norsk skole. Vi har en tverrpolitisk enighet om kvalitet og kunnskapsløft, og vi burde ha økonomi og kompetanse til å ha verdens beste skole. Like fullt dropper altfor mange ut av videregående skole. Skolen produserer forskjeller, og skolen produserer tapere – dessverre.

I sitt innlegg i debatten i dag sa kunnskapsministeren at han er bekymret for at mange elever ikke får grunnleggende kunnskaper og ferdigheter i skolen, og han er og skal være bekymret når det gjelder dem som ikke makter å fullføre et videregående skoleløp. Men er det sikkert at mer norsk, mer matematikk og mer engelsk er svaret for at flere skal oppleve mestring i skolen, ikke minst i ungdomsskolen?

Jeg tror vi må gjøre flere ting. Det er rett å gjøre mer i forhold til rådgivning av ungdomsskolelever, og det er rett å gi rådgiverne i ungdomsskolen mer kompetanse og mer ressurser. Ja, det er rett å se på innholdet i den videregående skolen, som kunnskapsministeren sa, spesielt for de yrkesfaglige studieretningene der frafallet er størst. Men Kristelig Folkeparti tror ikke en finner svar på alle spørsmål om hvorfor de unge dropper ut, med kun å se på den videregående skolen. Jeg tror at problemene begynner tidligere for mange ungdommer. Manglende mestring i barne- og ikke minst i ungdomsskolen kan være hovedgrunnen til at elevene ikke klarer å gjennomføre videregående skole.

Kristelig Folkeparti ønsker et mer praktisk skoleløp i ungdomsskolen. Ikke alle lykkes i en teoritunge skole. Flere må føle mestring. De må lykkes. Mer norsk, matematikk og engelsk er ikke feil, men det er ikke nødvendigvis svaret for alle elever. Mer tid til praktiske fag og praktiske aktiviteter og valgfag vil føre til at flere elever lykkes. Det er et tankekors at vi snakker mye om tilpasset opplæring i norsk skole, men vi holder fast ved at alle elever skal gjennom den samme teoritunge grunnskolen. Her er det lite rom for tilpasning.

Kristelig Folkeparti vil oppfordre kunnskapsministeren til å lytte til dem som ønsker å skape en større mulighet til praktisk aktivitet for alle elever i ungdomsskolen og mer praktisk tilpasset skoleløp for enkeltelever. Sammen med styrket helsesøstertjeneste i ungdomsskolen tror jeg at dette kan gi mer mestring og mindre «drop-outs». Tilpasset opplæring må ikke bety at elevene skal tilpasse seg skolen, men at skolen er så romslig og så fleksibel at den

ikke skaper vonde opplevelser for enkeltelever, de som kan bli stående igjen. Vi må skape den skolen som fanger dem opp underveis.

Statsråd Øystein Djupedal [15:42:28]: La meg på tampen av debatten få si noe som jeg tror oppfattes som samlende. Det blir lett slik i det politiske ordskiftet at man fokuserer på det som det er mest uenighet om. Det er naturlig, for det ligger i politikkenes vesen. Samtidig er det slik at innenfor noen av politikkenes områder – og utdanning er ett av dem – er det de lange linjers politikk som er viktig, nemlig å fokusere på at det den ene regjeringen gjør, bygger nye regjeringer videre på, og det det ene stortinget gjør vedtak om, bygger nye storting videre på. Det er på den måten, gjennom de lange linjer, man lager en god utdanning, for det er ikke mulig innenfor bare få år å gjøre store endringer som faktisk har betydning. Det er over det halvlange løpet man kan se om endringene har virket.

Det vi her gjør, er å bygge videre på det mange regjeringer før oss har gjort, den kunnskapen om det som ikke fungerer, men også kunnskapen om hva som fungerer. En diskusjon om det er det eller det partiet som har æren eller ikke æren for det som har skjedd, oppfatter jeg som formålsløs diskusjon. Jeg synes noen har invitert til det, men la meg si at jeg tror det viktigste i det halvlange løpet er det man er enige om, det man skal bygge videre på.

Det er slik at denne stortingsmeldingen bygger videre på arbeid og kunnskap som andre har ervervet, og som også tidligere har vært diskutert i Stortinget. Jeg tror med respekt å melde at det ikke er én stortingsmelding som er lagt fram for Stortinget tidligere som har med sju siders litteraturhenvisning. Når jeg sier det, er det for å understreke det forskningsbaserte og kunnskapsbaserte i det som foreligger her, nemlig at det er det beste vi i dag vet om hva som virker, og så inviterer vi Stortinget til debatt, og jeg er glad for at Stortinget gjennom denne debatten har vist at en i det store og hele mener at disse grep er viktige, og at en vil bygge videre på det som er det beste i norsk skole og utdanningstradisjon.

Når jeg sier det slik, er det fordi en debatt kan få litt store ord, men i det lange løp har man glemt de store ordene, og man har glemt det trauste arbeidet som gir resultat. Jeg er veldig glad for at Stortinget er enig, og at storting og regjering har den samme dagsordenen, at vi har mange store og små grep som framover skal gjøre at vi får en bedre skole, som gjør at flere av barna våre lykkes. Det er det som er det tidløse perspektiv, nemlig at skolen er den arena som barna våre skal lykkes på. Hvis de ikke lykkes på skolen som arena, ser vi at de utstyres med handikap som de vanskelig klarer å hve av seg i voksen alder. Derfor er dette med frafall i videregående skole vanskelig å se isolert fra det som skjer i skolen for øvrig. Det vi nå gjør for barnehagene, henger naturlig sammen med det som skjer for de barna som lykkes på skolen, og de som ikke lykkes. Dette er første gang at vi har en stortingsmelding som har dette livslange læringsperspektivet, helt fra førskolealder og tiltak der og helt fram til universitet og høyskole.

Jeg er også glad for den brede tilnærmingen mange har hatt i debatten og i innstillingen, og dette skal vi bygge videre på i samarbeid med Stortinget. Det er jeg glad for.

Jeg har blitt utfordret på at noen forslag skal oversendes til departementet. Vi arbeider med mange ting i vårt departement, og jeg kan bekrefte at disse tre forslagene – forslagene nr. 10, 13 og 22 – er blant de ting som vi ser på. Så hvis det er et ønske fra Stortinget om å oversende disse forslagene, vil vi behandle dem med den største seriositet.

Vi har også forslag nr. 6, som jeg oppfattet at flertalls-partiene har signalisert at de ønsker å støtte. Det synes jeg er et godt forslag å støtte, og det er jeg også glad for – også under den samme vignetten, nemlig at det er et ord som sier at i utdanningsspørsmål er det ikke ett parti som besitter all klokskap, men at det er den kollektive klokskap som gjør at vi kan lage en bedre skole.

Gunnar Gundersen (H) [15:46:03]: Jeg noterer meg at statsråden har behov for å forsikre om at man stort sett er enig. Jeg synes jo debatten på mange måter har vært altfor rolig i dag i forhold til alvoret i den problemstilling vi står overfor, at det er såpass mange som faktisk faller utenom i skolen, og vi står jo kanskje litt i fare for, slik det heter i et ordtak, at der alle tenker likt, tenker ingen meget. Det skal man alltid passe seg for.

Det vi har etterlyst, er faktisk ambisjonene og konkretisering av tiltakene. Jeg noterer meg at saksordføreren prøvde å snu det til at ideologien kunne snus andre veien. Det har ingenting med ideologi å gjøre. Det har å gjøre med faktisk å spikre noen ambisjoner og være konkret på hvordan man skal nå dem. Det ligger en lang ønskeliste om tiltak her, men så lenge det ikke er kostnadssatt og ingen er prioritert ut fra kostnad, får det heller ikke den helt store troverdigheten. Men vi får håpe stasråden kommer tilbake med det ganske fort.

Vi noterer oss jo også at ideologisk sett har det heller ikke vært særlig markerte framstøt i debatten. Høyre-skolen er på mange måter adoptert, slik jeg ser det, bortsett fra på enkelte felter, hvor den ideologiske rullegardinen er dratt ned. Jeg noterer meg at statsråden var opptatt av det ikke var så viktig hvem som hadde funnet på ting. Det er jeg i og for seg helt enig i, men vi kunne jo tenke oss at man takker for lånet av klærne når man bruker dem. Så det er kommentaren til det.

Når det gjelder forslagene som er tatt opp, er det klart at vi er veldig glade for støtte til forslag nr. 6. Når det gjelder forslagene nr. 10, 13 og 22, forundrer det oss at vi ikke har fått støtte for særlig forslag nr. 13. Der vet vi at det er en tverrpolitisk enighet i Sør-Trøndelag om ønske om å få et nasjonalt senter for læring og ferdighetsutvikling ved NTNU. Vi har faktisk vært litt overrasket gjennom behandlingen over at det ikke er kommet støtte til det forslaget tidligere. Der har jeg egentlig bedt om at vi får en bekreftelse på at det kommer man tilbake til i statsbudsjettet for neste år. Det ble ikke bekreftet av statsråden. Jeg er sikker på at det jobbes seriøst med mye i departementet, men før vi lar det forslaget bli oversendt, vil vi ha en bekreftelse på at man kommer tilbake til det allerede i statsbudsjettet for 2008. Det gjør vi litt i lys av en del erfarin-

ger med slike oversendelsesforslag. Vi hadde et Dokument nr. 8-forslag, Dokument nr. 8:10 for 2005-2006, om en ordning med spesifiserte rettigheter til grunnskoleopplæring for voksne. Der ble vi også lovt at man skulle komme tilbake med en egen sak. Fortsatt har ingenting skjedd, selv med en så alvorlig problemstilling. Jeg ber derfor om at det blir klarlagt at man vil komme tilbake til forslag nr. 13 i forbindelse med statsbudsjettet for 2008, før jeg bekrefter at det er greit å oversende det.

Inger S. Enger (Sp) [15:49:30]: Dette har vært en interessant debatt. Det er jo stort engasjement fra mange hold, og det er et godt tegn. Vi har alle gått på skolen. Mange av oss i salen er lærere, og vi mener noe om skole.

Siden jeg har blitt referert et par ganger, føler jeg at jeg må komme med noen oppklaringer. Det første var representanten fra Fremskrittspartiet som siterte meg på følgende: å støtte mindretallsforslagene har vi ikke sett på. Det er mulig at jeg uttrykte meg noe uklart, men det er også mulighet for at det ble ganske spesielt tolket. Vi kan la det henge i lufta, uten at vi går noe videre på det, tror jeg.

Men uansett: Nå har vi i hvert fall fått bevis på at forslagene leses godt, for saksordføreren kom her i stad fram med – og sa – at forslag skal foreslås støttet og forslag skal foreslås oversendt til Regjeringa. Det er viktig for at de ikke bare skal bli lagt i en skuff, som mindretallsforslag noen ganger kan bli. Det har vi i hvert fall sett i tidligere tider. Derfor er det et godt tegn når en nå ber om at dette skal oversendes. Det skulle jo bare mangle, det er klart vi går dypt inn i forslagene til opposisjonen også, for jeg oppfatter egentlig ikke forskjellen mellom opposisjon og posisjon som å være så stor i denne saken.

Så var det det neste. Representanten Aspaker var opptatt av lærerutdanninga, og henviste til NOKUT og meg – for å si det på den måten. Det er rett at Bondevik II gjorde noen mindre endringer i 2003 når det gjaldt lærerutdanninga. Men i den rapporten som NOKUT avleverte i fjor høst, har de dessverre fremdeles mye å bemerke, for NOKUT vektlegger bl.a. der at lærerskolene ikke bruker det handlingsrommet som de faktisk har.

Men nå synes jeg ikke at vi skal se på det som har vært. Nå er det viktig at vi ser framover, samla. Det er jo nylig sendt på høring at det må bli kompetansekriterier ved tilsetting av lærere. En mener altså at det er viktig at det må være krav til kompetanse i matematikk og norsk ut fra hvilke fag en skal undervise i. Det er et viktig utgangspunkt og en viktig begynnelse, for dette er en stor debatt. Vi ønsker alle det beste for barna våre, og vi ser at tidlig innsats for livslang læring virker og er veldig viktig. Da gjelder det at vi sammen finner fram til alle de gode virkemidlene.

Presidenten: Representanten Aspaker har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Elisabeth Aspaker (H) [15:52:35]: I matematikk på skolen lærer vi at faktorenes orden er likegyldig, men vi

lærer også at det er ingen regel uten unntak. Når det gjelder kvalitet i skolen, har vi her et unntak. Det må være sånn at kvalifiserte lærere må komme først og utvidet tmetall deretter.

I mitt innlegg og i Gundersens innlegg ble det stilt flere konkrete spørsmål til statsråden: Hvordan sikre at etter- og videreutdanningsmidler til Kunnskapsløftet når fram til lærerne? Hvordan skaffe nok framtidige lærere osv.? Jeg konstaterer at statsråden nylig har hatt ordet og unnlot å svare på det som er helt konkrete og avgjørende spørsmål i forhold til å kunne sikre kvaliteten i skolen. Så selv om det her sies at vi kan være enige om mye, oppfatter jeg at på helt avgjørende punkter er det viktige spørsmål som fortsatt står ubesvart.

Freddy de Ruiter (A) [15:53:45]: Jeg har lyst til å knytte et par kommentarer til innlegget fra siste taler. Hvis vi skulle ha fulgt tempoet til Høyre i skolepolitikken, med Høyres forslag historisk sett, ville det ha gått veldig seint med reformene. Når det gjelder innføringen av alle utvidelsene på grunnskolenivå og også Reform 94, hadde Høyre en vente og se-holdning. Det har vist seg i ettertid at det ikke var særlig fornuftig, og det er heller ikke særlig fornuftig – det tror iallfall vi – å vente og se i forhold til en utvidelse av grunnskolen. Så også på det området går vi inn for tidligst mulig innsats. Det er et så viktig virkemiddel at vi har ikke tid til å vente og se.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 1.

(Votering, sjå side 2556)

S a k n r . 2

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av EUs sjuende rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter (Innst. S. nr. 162 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 48 (2006-2007))

Åse M. Schmidt (FrP) [15:55:23] (ordfører for saken): EUs sjuende rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter 2007–2013 ble formelt vedtatt i EU den 18. desember 2006. Deltakelse i dette programmet forutsetter økonomiske forpliktelser over flere år. Stortingets samtykke til deltakelse i EØS-komiteens beslutning er derfor nødvendig i medhold av Grunnlovens § 26, annet ledd. Med sikte på at Norge skal kunne delta i programmet så tidlig som mulig, ble stortingsproposisjonen fremmet før beslutning i EØS-komiteen.

EU har vedtatt å utvikle et europeisk forskningsområde, «European Research Area», ERA, som skal sikre bedre sammenheng mellom forskningspolitikk på nasjonalt nivå og EU-nivå, motvirke fragmentering av forskning i Europa gjennom bedre koordinering av nasjonale forskningsinstanser og skape et indre marked for forskning og utvikling. Videre har EUs sjuende rammeprogram som

overordnet mål å bidra til å gjøre EU til verdens ledende forskningsområde.

For å bidra til dette målet om å bli verdensledende forskningsområde iverksetter EU fire typer aktiviteter i dette rammeprogrammet:

1. tverrnasjonalt samarbeid innenfor prioriterte temaer i særprogrammet kalt «Samarbeid», hvorav minst 15 pst. av tilgjengelig finansiering skal gå til små og mellomstore bedrifter
2. forskerinitiert, grensesprengende forskning i særprogrammet kalt «Ideer»
3. styrking av det menneskelige potensialet innenfor forskning og teknologi i Europa i særprogrammet kalt «Mennesker»
4. styrking av forsknings- og innovasjonskapasiteten i Europa i særprogrammet kalt «Kapasitet»

Komiteen har særlig merket seg at det i større grad skal utvikles synergi og komplementaritet mellom rammeprogrammet og andre EU-programmer, herunder det nye programmet for konkurransevne og innovasjon, CIP, som komiteen har stor forventning til.

Vi så i senvinterens forhandlinger mellom Norge og EU når det gjaldt bidragsstørrelsen til EU, at det gir store konsekvenser for forskningen og Norges muligheter hvis det tidvis stopper opp et sted. En skal være klar over at Norges deltakelse gir gode muligheter for langsiktig markedsposisjonering for innovative norske bedrifter, samt bidrar til å styrke kvaliteten i norsk forskning og kvalitets-sikre denne gjennom gjenhenting av kunnskap og forskningsresultater, deltakelse i sentrale nettverk og inn- og utgående mobilitet.

I komiteen har det vært stor enighet om tilslutning, hvor viktigheten av langsiktig budsjettering over flere år eksplisitt påpekes. Den eneste dissensen framkom merkelig nok på hvordan det norske bidraget skal finansieres. Der er Stortingets tidligere forutsetning at det norske bidraget ikke skal finansieres over Forskningsfondet, men på vanlig måte bevilges over Kunnskapsdepartementets budsjett. Der er regjeringspartiene uenige. De følger dessverre ikke opp Stortingets tidligere forutsetning, mens Høyre, Kristelig Folkeparti, Venstre og Fremskrittspartiet ønsker denne forutsetningen lagt til grunn.

Komiteen viser til proposisjonen og råder Stortinget til å samtykke.

Statsråd Øystein Djupedal [15:59:04]: Jeg takker for presidentens velvilje. Jeg vet at det går mot stortingsmøtets slutt, men dette er en såpass viktig sak at jeg ønsker å si noen få ord om den.

Som Stortinget vil være kjent med, er EUs rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter det største EU-programmet Norge deltar i på bakgrunn av EØS-avtalen. Rammeprogrammet for forskning er EUs viktigste instrument for å finansiere forskningssamarbeid i Europa og er også det desidert største internasjonale forskningsprogrammet i sitt slag.

Norges deltakelse i det sjuende rammeprogrammet innebærer en kraftig satsing på økt internasjonalisering og styrket kvalitet i norsk forskning.

Som Stortinget er orientert om i stortingsproposisjonen om det sjuende rammeprogrammet, er de samlede norske kontingentforpliktelsene for hele sjuårsperioden på om lag 8,9 milliarder kr. Totalbudsjettet for programmet er på om lag 425 milliarder kr, og innebærer en kraftig økning fra det sjette rammeprogrammet. Økningen i budsjettet viser at EU sterkt vektlegger kunnskap, forskning og innovasjon for å nå målene i Lisboa-strategien knyttet til vekst, sysselsetting, miljø og sosial utjevning. Norge og EU er helt på linje når det gjelder synet på betydningen av kunnskap og kunnskapsutvikling som grunnlag for framtidig velferd.

Norge har vært fullverdig deltaker i rammeprogrammene siden EØS-avtalen trådte i kraft i 1994, men deltok også før den tid. De første rammeprogrammene bidro til å endre samarbeidsmønstre i Europa gjennom nettverksbygging på europeisk nivå. Norske forskere, FoU-institusjoner og bedrifter har fått svært mange nye nettverk og samarbeidspartnere gjennom deltakelsen. I det sjette rammeprogrammet ble det tatt viktige skritt videre i dette arbeidet ved at det ble fokusert på tiltak som kan bidra til utvikling av et europeisk forskningsområde. Arbeidet omfatter bl.a. bedre koordinering av nasjonale FoU-programmer i Europa og gjennomføring av felles tiltak mellom disse. Norge deltar i arbeidet fordi vi ser at det kan styrke vår egen FoU-innsats.

Det er gledelig at Norge har hatt meget god uttelling i det sjette rammeprogrammet. Norske forskningsinstitusjoner og bedrifter har deltatt i omtrent 850 prosjekter, eller ca. 10 pst. av alle prosjektene i rammeprogrammet. Innvilgelsesprosenten for søknader med norsk deltakelse har vært på 28, sammenlignet med 18 pst. i gjennomsnitt for programmet som helhet. Norge har hatt meget god deltakelse innenfor områdene marin og maritim forskning, miljø, transport og energi. Dette skal vi bygge videre på i det sjuende rammeprogrammet.

Siden det sjuende rammeprogrammet har langt større budsjett og større omfang enn tidligere, vil det være en utfordring å oppnå like god uttelling i framtiden. Jeg ser

imidlertid også store muligheter i det sjuende rammeprogrammet. De forskningspolitiske prioriteringene i rammeprogrammet sammenfaller i stor grad med våre egne. Vi kan dermed se på det sjuende rammeprogrammet som en arena som kan bidra til å styrke vår egen satsing. Vi vil bl.a. kunne samarbeide om fornybare energikilder, CO₂-fangst og -lagring og klimaforskning. Vi vil også kunne bidra til god utnyttelse av programmet gjennom økt informasjon og veiledning, særskilte virkemidler som skal stimulere til deltakelse og godt samspill mellom våre egne nasjonale FoU-satsinger og satsingene i den sjuende rammeprogrammet.

La meg også spesielt omtale det nye europeiske forskningsrådet – «European Research Council». Forskningsrådet skal finansiere såkalt grensesprengende forskning og øke kvaliteten, dynamikken og kreativiteten i europeisk grunnleggende forskning. Grunnforskning er en klar forskningspolitisk prioritering i Norge, og vi har mange sterke miljøer som vil kunne hevde seg i konkurransen om midlene fra det nye forskningsrådet, f.eks. forskere og miljøer knyttet til våre sentre for fremragende forskning.

Siden tiden er knapp, skal jeg bare kort avslutte med å si at jeg er meget tilfreds med at det sjette rammeprogrammet gav våre institusjoner og forskere så god uttelling. Vi står nå foran det sjuende rammeprogrammet, med et betydelig økt omfang, som jeg har store forventninger til. Dette skal jeg ta opp med min forskningskollega Potocnik, som jeg skal sammen med til Svalbard om kort tid, nettopp for å understreke det sterke norske engasjementet for forskning, og det sterke engasjementet knyttet til samarbeid med europeiske institusjoner på dette området.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 2.

(Votering, sjå side 2558)

Den reglementsmeisige tida for føremiddagsmøtet er no omme. Kveldsmøte blir sett kl. 18.

Møtet slutt kl. 16.04.

Møte mandag den 16. april 2007 kl. 18 President: **T h o r b j ø r n J a g l a n d**

D a g s o r d e n :

Sakene på dagens kart (nr. 68)

S a k n r . 3

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om eit informasjonssamfunn for alle (Innst. S. nr. 158 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 17 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 25 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 30 minutter, Fremskrittspartiet 20 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Det foreslås i tillegg at statsråden får en taletid på inntil 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil 3 replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og 5 replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen – innenfor den fordelte taletiden.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Irene Johansen (A) [18:01:54] (ordfører for saken): Regjeringen Stoltenberg la fram meldingen Eit informasjonssamfunn for alle den 15. desember i fjor. Det er en melding om nasjonal politikk for IKT og informasjonssamfunnet. IKT-meldingen har en bred tilnærming til IKT og ser dette området i sammenheng med andre viktige politikkområder som drift av offentlig virksomhet, utdanning, forskning, inkludering, universell utforming, næringspolitikk, rettssikkerhet og samfunnssikkerhet.

Tre måneder etter framleggelsen kan vi konstatere at meldingen har fått veldig positive tilbakemeldinger fra høringsinstanser, organisasjoner og brukere, og det har vært arrangert flere konferanser med fokus på ulike vinklinger til IKT og informasjonssamfunnet. I transport- og kommunikasjonskomiteen har vi hatt god dialog om meldingen, og det er stor grad av enighet om politikken, med noen nyanser som jeg regner med partiene selv framlegger.

Tittelen – Eit informasjonssamfunn for alle – indikerer hva som er hovedfokus og ambisjonene i meldingen, nemlig å gjøre Norge til en ledende kunnskaps- og IKT-nasjon, og at alle skal kunne delta i informasjonssamfunnet, uavhengig av alder, funksjonsevne, geografi og økonomi.

I et samfunn med økt bruk av teknologi innenfor alle samfunnsområder og næringsliv, der stadig flere tjenester

fra offentlig og privat sektor foregår digitalt, er det grunnleggende for den enkeltes deltakelse i samfunnet at vi sørger for at alle henger med.

Regjeringen har i meldingen pekt på særlig fire forutsetninger som er viktige for å nå disse ambisjonene. Det er digital tilgang, universell utforming, digital kompetanse og offentlig samordning. Jeg skal kort gå gjennom dem her.

Digital tilgang er en forutsetning for å kunne delta i informasjonssamfunnet. Tilgangen varierer imidlertid i forhold til bl.a. inntekts- og utdanningsnivå, alder, bosted og hvilken skole du går på. Slik kan vi ikke ha det. Det ønsker Regjeringen å gjøre noe med.

Målsettingen om digital tilgang skal sikre alle et tilbud om høyhastighetsnett og mulighet for tilgang til utstyr og veiledning i bruk.

Regjeringen har økt innsatsen for tilgang til bredbånd, og ved utgangen av 2007 vil ca. 98 pst. av husstandene ha slik tilgang. Det er veldig bra. Komiteen er imidlertid enig med Regjeringen i målet om bredbånd til alle, og at det gjennomføres en mer detaljert kartlegging av bredbåndstilgangen i kommunene enn det er gjort tidligere, slik Regjeringen har varslet, da det er mange hvite flekker på kartet uten tilgang, også i sentrale strøk som ikke blir bygd ut kommersielt.

Digital tilgang handler imidlertid ikke bare om bredbånd, men også om tilgang til utstyr og veiledning for dem som ikke har egen pc, og ikke kan bruke en. Det er viktig å motvirke slike klasseskille i samfunnet og tilrettelegge for at alle skal ha like muligheter til å delta. I Storbritannia har man gjennom et nasjonalt prosjekt bl.a. tilrettelagt for kommunale møtesteder og sentre der innbyggerne tilbys tilgang til pc-utstyr og veiledning. Regjeringen foreslår et lignende opplegg i Norge, gjennom bl.a. bruk av bibliotekene, der det er gratis å henvende seg. Bibliotekene har til dels en slik rolle i dag i mange kommuner, og etter det jeg forstår, ønsker bibliotekforeningen en forsterking av denne rollen, i forbindelse med bibliotekmeldingen som kommer. Det forutsetter imidlertid en forsterket innsats slik at bibliotekene utstyres med tilstrekkelig pc-utstyr og rom til å huse det og kompetanse til å veilede dem som har behov. Dette er i dag et kommunalt ansvar.

Universelt utformede IKT-løsninger er en forutsetning for at alle skal kunne delta. Dette er det tverrpolitisk enighet om og stor politisk fokusering på. Derfor er det et klart mål for Regjeringen at all teknologisk utvikling med IKT innen offentlig sektor skal bygge på universelt utformede løsninger. Private oppfordres til det samme. Vi støtter Regjeringen i dette og vil understreke viktigheten av at den politiske målsettingen tas på alvor, slik at alle offentlig eide og offentlig støttede nettstedet satser på løsninger som innfrir internasjonale kriterier for universell utforming for bl.a. blinde og svaksynte, dyslektikere og døve.

Digital kompetanse i hele befolkningen er essensielt. Regjeringen vil derfor øke fokuseringen på digital kompetanse og legge bedre til rette for utsatte grupper som eldre og dem utenfor arbeidslivet, grupper som i dag henger etter når det gjelder bruk av elektroniske løsninger.

Seniorsentre og NAV-kontorene ute i kommunene kan være aktuelle for å sørge for opplæring av disse gruppene. Samtidig er det viktig å opprettholde parallelle manuelle tjenester når de blir etterspurt, slik at disse gruppene ikke blir ekskludert fra tjenestene.

Regjeringen har som mål at norsk skole skal være en foregangsskole i verden når det gjelder bruk av IKT i undervisning og læring og pedagogisk IKT-bruk. Kunnskapsløftet stiller krav til digital kompetanse som en av ferdighetene elevene skal ha tilegnet seg i grunnskolen. For å komme dit må det satses systematisk på kompetanseutvikling av lærere og skoleledere og på investering i utstyr på skolene.

Status for IKT i skolen varierer stort fra kommune til kommune og mellom skolene i en kommune. Jeg synes det er et paradoks at vi foreldre kan kommunisere elektronisk med offentlige tjenester via e-post, mens det ikke er mulig å gjøre det med skole og barnehage mange steder.

For å nå de nasjonale målene i Kunnskapsløftet og i denne meldingen for IKT tror jeg det er nødvendig å få et sterkt nasjonalt fokus på dette, gjerne gjennom et nasjonalt prosjekt, slik man har gjort i Storbritannia.

Regjeringen vil framover legge til rette for en døgn-åpen elektronisk forvaltning der virksomhetene i langt større grad må samarbeide og samordne sine IKT-løsninger. Dette skal baseres på hovedprinsipper om utvikling av elektroniske selvbetjeningsløsninger, etablering av tverrsektorielle fellesløsninger og felles arkitekturprinsipper for offentlig sektor og bruk av programvare med åpen kildekode og åpne standarder. Gode komponenter fra ett prosjekt må kunne gjenbrukes.

Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet vil understreke behovet for en sterkere samordning av IKT-satsingen i staten, og at det legges opp til at alle offentlige tjenester skal baseres på sømløse IKT-løsninger. Behovet for dette er understreket for både innbyggerne og næringslivet, som møter mange forskjellige nettportaler når de skal ha kontakt med det offentlige. Regjeringens satsing på Altinn og Minside er imidlertid et viktig skritt i riktig retning som er blitt godt mottatt.

Jeg har nå gjennomgått noen av de forutsetninger som Regjeringen har pekt på for å oppnå ambisjonene og målsettingene i IKT-meldingen, nemlig nødvendigheten av at alle har digital tilgang og kompetanse, og behovet for offentlig samordning av IKT-satsingen.

Andre viktige innsatsfaktorer som understrekes i meldingen, er IKT-sektorens betydning for produktivitetsveksten i økonomien og hvilke muligheter den teknologiske utviklingen gir for effektivisering i næringslivet og for utvikling av ny næringsvirksomhet. IKT bidrar til å øke produktiviteten innenfor en rekke forskjellige sektorer og næringer, gjennom bl.a. automatisering av arbeidsoperasjoner som erstatning for arbeidskraft og gjennom økt bruk av teknologiske løsninger.

Et eksempel er skogbruksnæringsen, der skogbruksplanene fram til 2004 ble utviklet bl.a. ved at skogteknikere gikk ute og registrerte skogen med vanlige analoge instrumenter. I dag utvikles planene ved hjelp av lasermåling og fly- og satellittbilder som har så god oppløsning at det

ikke er nødvendig å ha skogteknikere ute for å registrere i skogen lenger. Dette er et eksempel på effektivisering av arbeidsoperasjoner ved å utvikle og ta i bruk ny teknologi innenfor en næring som tradisjonelt ikke forbindes med høyteknologiske løsninger, og som har frigitt arbeidsressurser til andre viktige oppgaver i velferdssamfunnet. Et firma som har vært sentralt i denne utviklingen, er Previsita AS på Kongsberg.

Det er viktig å gi IKT-næringen og næringslivet generelt gode vilkår for vekst og innovasjon. Regjeringen ønsker å fremme en kultur for nyskaping gjennom samspill mellom næringslivet, offentlig sektor og forskningsmiljøet. IKT-meldingen påpeker at statlige bevilgninger til FoU innenfor IKT har sakkert akterut, til tross for at IKT allerede i 1999 ble utpekt som ett av fire prioriterte områder. Jeg er derfor glad for at det i komiteen er tverrpolitisk enighet med Regjeringen om at det er nødvendig å øke den offentlige forskningsinnsatsen i de generelle bevilgningene til forskning og utvikling, og spesielt til grunnforskning som kan gi grobunn for ny industri og nye arbeidsplasser, og til deltakelse i ulike EU-programmer.

Det er imidlertid også behov for å stimulere til forskning og utvikling i næringslivet, og et virkemiddel som har fungert godt, har vært SkatteFUNN-ordningen, ikke minst når det gjelder IKT i små og mellomstore bedrifter.

Til sist vil jeg nevne et område som er viktig i informasjonssamfunnet, nemlig IKT-sikkerhet og personvern. Regjeringen har varslet at det nå utarbeides en ny nasjonal strategi for informasjonssikkerhet som vil foreligge til budsjettproposisjonen for 2008, og det er i meldingen foreslått en rekke tiltak for å fremme personvern, bl.a. blir det nå nedsatt en personvernkommisjon som skal ha en bred tilnærming til dette arbeidet.

Med dette vil jeg gi ros til Regjeringen for framleggelse av en god og viktig melding og til komiteen for et godt samarbeid, og anbefaler Stortinget å gjøre vedtak i tråd med innstillingen fra komiteen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bård Hoksrud (FrP) [18:11:16]: Meldingen legger opp til å nedsette en personvernkommisjon, som alle partiene ser ut til å støtte godt opp om.

Mitt spørsmål til representanten fra Arbeiderpartiet er hvorfor Arbeiderpartiet ikke forplikter seg til å sette en frist for når kommisjonens arbeid skal være ferdig, og når det bør framlegges for Stortinget, i tråd med Fremskrittspartiet, Høyre og Venstres forslag om at man skal komme tilbake til Stortinget innen to år.

Irene Johansen (A) [18:11:42]: I meldingen sier Regjeringen at det skal settes ned en personvernkommisjon, og at Regjeringen holder på med å jobbe med sammensetting og mandat og ut fra det vil komme tilbake til Stortinget med saken. Så vi legger vekt på å stole på at Regjeringen kommer tilbake når den er klar for det.

Trond Helleland (H) [18:12:20]: Det er stor enighet om veldig mye i denne meldingen.

Et av de områdene der posisjon og opposisjon skiller noe lag, er naturlig nok brageløftene om bredbånd til alle innen 2007. Et hovedspørsmål til representanten Irene Johansen vil da være: Tror representanten at det blir full bredbåndsdekning, dvs. at alle i Norge, som Regjeringen lovte, skal ha tilgang til bredbånd innen 2007? Og et tillegsspørsmål knyttet til det: Hvilken teknologi eller hvilken båndbredde baserer da Regjeringen sine løfter på? For det har kommet kritikk mot at en bl.a. benytter seg av mobilteknologi for å få full dekning på sine kart. Dette er jo en diskusjon som går på hvordan man teller, om det er hver kommune, eller om det er alle innbyggerne i kommunen, som får dekning. Det hadde vært hyggelig om representanten Johansen kunne utdype det litt.

Irene Johansen (A) [18:13:19]: Regjeringen har sagt i Soria Moria-erklæringen at det skal være bredbånd til alle innen utgangen av 2007. Statusrapport nå viser at ca. 98 pst. har slik tilgang. Regjeringen har også varslet at den vil kartlegge bedre hvem som har bredbåndstilknytning i løpet av 2007, slik at man også får med de hvite feltene som vi har hørt om. Målsettingen står der ennå – og 2007 er ikke over. Så får vi se hva Regjeringen ender opp med i forhold til den kartleggingen som gjøres.

Når det gjelder båndbredde, så er ikke det min sterkeste side, må jeg innrømme. Men jeg har forstått det slik at det skal være tilknytning til høyhastighetsnett, det jeg vil kalle ADSL-nett, man legger til grunn.

Jan Sahl (KrF) [18:14:28]: Jeg vil gå litt videre på det spørsmålet og utgangspunktet som Trond Helleland hadde.

I innstillingen skriver regjeringspartiene at de er fornøyd med at det for 2007 er bevilget 122 mill. kr til prosjekter gjennom Høykom. Men samtidig sies det i samme merknad at behovet er 500 mill. kr for at hele befolkningen skal få tilgang til bredbånd. Man skriver videre at man skal nå målet «i nær framtid». Det har representanten for så vidt sagt litt om.

Mitt spørsmål er: Når man bevilger 122 mill. kr og vet at man trenger ca. 500 mill. kr, betyr ikke det – i klare ordelag – at man har gått vekk fra det å nå målet i 2007? Det må flere bevilgninger til, og de kan ikke komme før i 2008.

Irene Johansen (A) [18:15:26]: Regjeringen har i Soria Moria-erklæringen satt seg et ambisiøst mål, langt mer ambisiøst enn den forrige regjeringens mål med hensyn til å skaffe bredbånd til alle. Slik sett er det som er gjort, veldig prisverdig. De 122 mill. kr bidrar – i hvert fall langt på vei.

Jeg har, som jeg sa i stad, forstått det slik at dekningsgraden nå kartlegges, og at man ut fra det må se på hvordan man skal prioritere dette videre framover, for å nå målet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Bård Hoksrud (FrP) [18:16:20]: St.meld. nr. 17, Eit informasjonssamfunn for alle, er den første stortingsmel-

dingen innenfor informasjons- og kommunikasjonsteknologien der man favner så bredt, og der man har som målsetting å skape en debatt om mange av de vesentlige veivalgene og utfordringene vi står overfor i dagens og framtidens informasjons- og kommunikasjonssamfunn.

Først vil jeg tillate meg å skryte litt av meldingen. Vi mener at meldingen er god, og at man i den tar opp mange av utfordringene, mulighetene og løsningene med hensyn til hvordan vi skal lykkes i å sikre at vi får et informasjonssamfunn for alle. Det å sikre at ingen faller av og står igjen på perrongen når toget har gått – eller, i denne sammenheng, når kanskje «informasjonen og teknologien suser av gårde, rett forbi nesa vår» – blir en av de viktigste og største utfordringene når man skal følge opp meldingen i tiden framover.

Vi vil allikevel påpeke at på noen områder i meldingen og i en del av de forslagene til tiltak som ligger der, er man for lite konkret og for slapp. Vi har derfor i forbindelse med vårt arbeid med meldingen og ut fra innspill vi har fått fra en rekke organisasjoner, utarbeidet merknader som vi mener er klarere og tydeligere enn det som ligger i meldingen i dag. Jeg vil redegjøre nærmere for noen av våre forslag til endringer.

Et av de virkelig store spørsmålene er hvem som skal ha ansvaret for en overordnet og koordinerende rolle når det gjelder IKT-politikken i det offentlige. Fremskrittspartiet mener at dette ansvaret i utgangspunktet bør ligge hos ett departement, og at dette departementet bør være et transport- og kommunikasjonsdepartement, noe vi tidligere har foreslått å opprette. Vi registrerer at vi på det nåværende tidspunkt ikke har fått tilslutning til å sørge for at man får et slikt departement. Men vi registrerer også at flere av partiene er enig i at hovedansvaret bør ligge hos ett departement, og at det bør være Fornyings- og administrasjonsdepartementet. Det kan vi subsidiært slutte oss til. Vi mener at det at ansvaret blir plassert hos ett departement, er avgjørende for å kunne sikre at man ser helheten, og for at man velger løsninger der intensjonen om et informasjonssamfunn for alle sikres.

Personvern er kanskje et av de aller viktigste områdene. Man må ha tenkt veldig nøye igjennom og ha vurdert hvordan man kan sikre den enkeltes personvern.

Informasjons- og kommunikasjonsteknologien har vi, og den vil gi oss mange nye og svært positive muligheter som virket helt utenkelige for bare noen få år siden. Teknologien har bidratt til å gjøre ting enklere og bedre for folk flest. Den har imidlertid også ført med seg en rekke nye utfordringer på nye områder, noe man ikke tenkte på – verken den gangen teknologien ble laget, eller den gangen man tok den i bruk. I det siste har dette kommet ganske tydelig fram, og man har fokusert på å ta vare på – og sørge for å sikre – den enkeltes personvern.

Vi ser en utvikling hvor stadig mer informasjon om den enkelte blir lagret i en rekke forskjellige systemer. I det enkelte system hver for seg er dette nødvendigvis ikke problematisk, men i det øyeblikket disse opplysningene blir koblet sammen – eller koblet sammen med andre registre – og brukt i en annen hensikt enn det som var utgangspunktet den gangen informasjonen ble samlet inn,

kan man oppleve at både den enkeltes rettssikkerhet og den enkeltes personvern svekkes.

I det siste har vi dessverre sett flere eksempler på at offentlige myndigheter/etater henter ut – eller signaliserer et ønske om å hente ut – opplysninger fra helt andre registre. Skatteetaten som hentet ut opplysninger fra et bomsselskap for å kunne registrere når en bestemt bil passerte en bomstasjon, er et eksempel på hvordan man kan koble inn andre registre enn det registret man hadde tenkt å hente inn opplysninger fra.

I stortingsmeldingen legges det også opp til at man skal nedsette en egen personvernkomisjon som skal vurdere personvernets stilling i forhold til den teknologiske utviklingen. Dette er vi svært fornøyd med, men vi ønsker at man også konkretiserer når arbeidet skal være ferdig, jf. forslag nr. 6, fra mindretallet bestående av Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre, om at Regjeringen innen to år skal komme tilbake til Stortinget med en melding om hvordan arbeidet med å sikre personvernet går, og at kommisjonen da skal være ferdig med sitt arbeid. Dette vil jeg komme tilbake til i et senere innlegg i debatten i dag.

Kompleksiteten i dagens IKT-systemer og i nettverket øker, både i det private næringsliv og i den offentlige forvaltningen. Når samfunns- og virksomhetskritiske systemer i tillegg blir koblet sammen med Internett, står vi overfor store sikkerhetsutfordringer. Arbeidet med IKT-sikkerhet er derfor svært viktig. Det må fokuseres mye på at informasjonssystemer og nettverk skal være robuste og sikre, slik at man ikke opplever at de blir brutt inn i og ødelagt. Også under høringen kom det mange innspill om at dette er viktig, og at Regjeringen må fokusere sterkt på dette når den foretar innkjøp. Man mener at anbuds- og innkjøpsreglementet bør endres, slik at informasjonssikkerheten blir vurdert i forbindelse med nye innkjøp av systemer og programmer.

Det har også kommet innspill i forbindelse med arbeidet med å etablere elektronisk signatur. Og eID må komme i gang raskere, slik at verifisering av innhold ved bruk av elektronisk signatur og eID kan skje senest fra 2009. Dette støtter Fremskrittspartiet opp om. Vi mener at det er svært viktig at man kontinuerlig arbeider for å bedre sikkerheten, slik at man kan møte framtidens sikkerhetsutfordringer.

Regjeringen har lovet bredbånd til alle i løpet av 2007. Regjeringen hevder også at det nå er ca. 98 pst. dekning. Dessverre stemmer ikke dette med de faktiske forhold. Denne oversikten baserer seg på en beregning hvor visse utvalgte kommuner er lagt til grunn, og som man da har gjort om til en beregning for hele landet. Oversikten baserer seg heller ikke husstands nivå – noe den skulle ha vært for å kunne være reell. Vi vil også peke på at beregninger synliggjør at det faktisk trengs over 500 mill. kr for å oppnå full bredbånddekning. Vi er nok redd for at beløpet vil bli høyere når man går ned på husstands nivå.

Ellers vil jeg vise til at Fremskrittspartiet foreslo å etablere et infrastrukturfond på 300 milliarder kr, hvor 5 pst. skulle benyttes til bredbåndssatsing/IKT-infrastruktur.

Det ville bidratt til at vi ville kunne ha nådd målet om full bredbånddekning til alle i løpet av svært kort tid. Vi vil også sterkt peke på at med intensjonen i meldingen om et informasjonssamfunn for alle er det viktig å sørge for at alle som ønsker det, skal ha mulighet til å kunne få bredbånd.

Når det gjelder forskning og utvikling, sier meldingen mye om dette. Dessverre har det ikke blitt fulgt opp på samme måte de siste årene. IKT-forskningen har hatt en mye dårligere utvikling enn de fire andre satsingsområdene som man vedtok i forbindelse med forskningsmeldingen fra 1999. Vi ønsker derfor at bevilgningene til IKT-forskningen må økes og prioriteres for å sikre at Norge skal kunne være i tet når det gjelder utvikling av ny teknologi i framtiden.

Vi vil også peke på at SkatteFUNN-ordningen var svært viktig. Den har vært veldig positiv for mange bedrifter innenfor IKT, og da kanskje spesielt for små og mellomstore bedrifter. Vi mener derfor at denne ordningen må styrkes, og at dette allerede bør skje i forbindelse med revidert statsbudsjett.

Universell utforming og tilgjengelighet for alle er svært viktig, og meldingen legger til grunn at man ønsker at alle skal kunne delta aktivt i informasjonssamfunnet. For å sikre dette må man i utformingen ta hensyn til at hver enkelt har forskjellige behov som det må tas høyde for når man velger å ta i bruk ny teknologi. Det er også viktig å sørge for at alle skal ha mulighet til å kunne bruke og tilegne seg digital kompetanse.

For å sikre at alle skal kunne delta må man også legge til rette for at de som ikke selv har teknologien tilgjengelig, får mulighet til å låne denne eller benytte denne på andre steder, som f.eks. på biblioteket, på kommunale servicekontorer eller på NAV-kontorene som nå blir opprettet i alle norske kommuner.

Døgnåpen offentlig forvaltning vil være med på å bidra til å effektivisere offentlig sektor, samtidig som det vil være med på å sørge for å gjøre offentlig sektor langt mer tilgjengelig for brukerne enn det har vært, fordi man ved hjelp av nettet sørger for at den offentlige forvaltningen gjøres døgnåpen for brukerne. Dette vil også bidra til at offentlig forvaltning på en langt bedre måte vil møte de behovene innbyggerne har for å kunne bruke kommunens tjenester når det passer den enkelte innbygger, og ikke slik det er i dag, hvor man kun kan benytte disse i kommunens kontortid.

Jeg vil også peke på at offentlig sektor må bruke IKT langt sterkere for å oppnå effektiviseringsgevinster, og virksomheter, etater og enheter må framvise sin satsing på IKT, samtidig som man må få synliggjort resultatene av den økte bruken av IKT i virksomhetsplanene til de forskjellige departementene.

Jeg vil med dette ta opp Fremskrittspartiets egne forslag og de forslagene vi fremmer sammen med andre i innstillingen.

Presidenten: Representanten Bård Hoksrud har tatt opp de forslagene han viste til.

Det blir replikkordskifte.

Torstein Rudihagen (A) [18:25:37]: Eg trur nok at Bård Hoksrud og Framstegspartiet må vente med å utforme departementsstrukturen og ansvarsfordelinga til dei eventuelt kjem i posisjon. Det er ingen tradisjon for at Stortinget blandar seg bort i det.

Elles var det interessant å høyre Bård Hoksrud prate om personvern. Framstegspartiet har i hop med Venstre fremma eit forslag der ein «ber Regjeringen legge frem forslag om å lovfeste lovlydige borgeres rett til anonym ferdsel i vegtrafikken». I seg sjølv er det eit veldig uklart forslag, iallfall korleis det skal følgjast opp og praktiserast. I forlenginga av dette skriv Framstegspartiet i ein merknad at

«for Fremskrittspartiet blir det spesielt provoserende at en av hoveddrivkreftene for dette er økende omfang av bompengefinansiering og tilhørende innkreving av bompenger».

Der avslører Framstegspartiet seg, for det er kanskje ikkje personvernet ein er så oppteken av, men bilistane og bompengeneinnkrevjinga. Eller er det slik at Framstegspartiet no har fått eit heilt anna syn på dette som etter kvart vil prege dei tidlegare forslaga dei har hatt om politimetodar, overvåkingskamera og andre tiltak der Framstegspartiet har vore hemningslause når det gjeld overvaking av borgarane?

Bård Hoksrud (FrP) [18:26:52]: Poenget vårt er nettopp at vi er skeptiske til det vi ser nå, at man begynner med automatisk trafikkovervåking. Man setter opp antennepunkter for å registrere bilister som kjører og bruker veien. Lovlydige bilister som bruker veien, skal nå registreres, og dataene kan brukes i etterkant til helt andre formål enn det de var tiltenkt. Når vi også ser at staten, forskjellige etater, kan gå inn og hente ut opplysninger fra disse stedene, mener vi at det er en svært uheldig utvikling. Det er bakgrunnen for at vi er svært skeptiske til det som nå skjer. Vi synes det er viktig å sikre personvernet for alle de som bruker veiene våre.

Hallgeir H. Langeland (SV) [18:27:38]: Me må bora litt meir i dette med «å lovfeste lovlydige borgeres rett til anonym ferdsel», for det er veldig interessant kva det eigentleg betyr. Er det slik at når dei innsette kjem ut av fengselet, skal dei ha eit eige skilt når dei køyrer gjennom bomringen? Kva er det eigentleg Framstegspartiet seier når det gjeld dette? Eg forstår det ikkje heilt. Er ikkje eigentleg alle lovlydige i utgangspunktet? Korleis skal ein klara å skilja kven som er lovlydig, og kven som ikkje er det? Skal det vera slik at dei lovlydige skal køyra i den køen, dei skal ikkje registrerast, mens dei som ikkje er det, skal i ein annan? Eg forstår ikkje korleis ein reint praktisk skal gjennomføra dette. Som førre replikant peikte på, har Framstegspartiet ein heilt annan praksis. Det er jo terrorlovgeving i heile Noreg. Alt skal filmast og fotograferast, slik at ein kan veta kvar folk er.

Hovudspørsmålet er korleis ein reint praktisk skal gjennomføra dette forslaget som Framstegspartiet har om lovlydige borgarar sin rett til anonym ferdsel.

Bård Hoksrud (FrP) [18:28:41]: Jeg synes ikke dette er noe problematisk i det hele tatt. Poenget er at alle som ferdes på lovlig måte i trafikken, ikke får noen problemer i det hele tatt. Det kan faktisk være andre forhold som gjør at man får det. Selv om vi f.eks. er kritiske til fartsgrenseproblematikken på en del steder, mener ikke vi at man ikke skal følge fartsgrensene. Man må følge dem. Det er nettopp derfor vi har vært opptatt av at alle som kjører lovlig, skal kunne kjøre trygt på veiene våre.

Vi er veldig kritiske til det vi nå ser. Det blir langt, langt mer kontroll og overvåking i form av alle disse antennepunktene som nå fyker opp rundt omkring i hele landet, og som veldig mange ønsker å innføre, nettopp for å kontrollere og overvåke bilistene.

Hallgeir H. Langeland (SV) [18:29:49]: Lat meg òg takka Framstegspartiet for at dei faktisk skryter av denne meldinga. Det var kjekt. Vanlegvis er det jo stort sett sutring me høyror frå Framstegspartiet, men no var ein iallfall i eit halvt minutt positiv til Regjeringas politikk. Det var bra.

Berre for å gjenta spørsmålet mitt: Korleis skal ein skilja ut desse ikkje-lovlydige borgarane, som på ein måte ikkje skal ha den retten? Korleis blir dette reint praktisk i forhold til situasjonen på vegane?

Bård Hoksrud (FrP) [18:30:25]: Jeg har forsøkt å forklare representanten Langeland det. Jeg forstår at han ikke vil forstå hvordan man skal klare å løse det. Jeg synes man løser det på en veldig genial og god måte.

Jeg er også veldig glad for at representanten Langeland synes det er positivt at vi i Fremskrittspartiet er positive til mye av det som står i meldingen. Som jeg også sa i mitt innlegg, er det mye som er veldig bra i meldingen. Selvfølgelig er det ting man er uenig om, men i det store og hele er stort sett alle de politiske partier i Stortinget enig i mye av det som står i meldingen, noe som er positivt.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Trond Helleland (H) [18:31:16]: At IKT-meldingen fra Regjeringen ikke har skapt noen bred offentlig debatt, overrasker ikke. Det er enighet om mange av de politiske målsettingene som beskrives i meldingen. Men det er absolutt grunnlag for debatt om IKT-politikken, for det holder ikke å sette seg ambisiøse mål når en ikke kan ta skikkelig grep.

Høyre er opptatt av at når vi som nasjon setter oss ambisiøse mål for kunnskap og forskning innenfor IKT, må det tas noen overordnede politiske grep for å sikre at vi også reelt sett staker ut en kurs som gjør at vi på en god måte møter utfordringene på alt fra kompetanse, forskning og næringsutvikling til personvern.

I viktige aspekter som kunnskapsoppbygging hos lærere og elever, forskning og utvikling og ikke minst når det gjelder opplæring av den eldre del av befolkningen, er meldingen på mange måter et slag i lufta når det ikke er friske midler til å satse i budsjettene. En av de hyppigst gjentatte frasene i meldingen er at satsingen skal finansi-

eres over ordinære bevilgninger. Spesielt når det gjelder å få et reelt kompetanseløft rundt omkring på landets skoler, er det i beste fall naivt å innbille seg at vi skal få til det med det hvileskjæret Regjeringen har lagt seg på. Her kan en ikke legge begge hendene på ryggen.

Høyre er særlig opptatt av tre hovedformål når det gjelder IKT-politikken. For det første vil vi ha flere og bedre offentlige tjenester, som elektronisk selvavgivelse er et eksempel på, til brukerne. For det andre vil vi at mer IKT-bruk skal frigjøre midler til innsats og bedre tilbud på andre viktige områder gjennom effektiviseringsgevinster. Mindre permflytting i det offentlige muliggjør flere varme hender til omsorg, og her er det viktig å ta i bruk IKT-teknologi. For det tredje kan IKT-bruk bidra til forenkling for norske bedrifter, bl.a. ved rapportering til det offentlige. Data må kunne gjenbrukes, så en slipper å rapportere samme informasjon flere ganger.

Jeg skal komme tilbake til og gå nærmere inn på flere av disse temaene, men aller først vil jeg nevne det vi i Høyre ser som en helt overordnet faktor for om vi lykkes, nemlig fornyingsministerens mandat i egen regjering. Vi vil ikke gå inn og overstyre departementsstrukturen, ettersom vi har sittet i regjering noen ganger selv, men vi er veldig opptatt av at fornyingsministeren faktisk får mulighet til å gjennomføre det som står i denne meldingen. Den invitasjonen tar sikkert ministeren imot. Spørsmålet er om resten av Regjeringen gjør det. Problemet i dag er altså at vi har 19 statsråder med IKT-ansvar. Bare i staten er det i dag 341 enheter som fatter viktige IKT-beslutninger. Staten må samarbeide tettere med landets 430 kommuner, selv om kommunene faktisk har vært flinkere til å samordne sin IKT-bruk enn det staten har, så jeg mener at staten må gi fornyingsministeren, eller den det måtte gjelde, større muligheter til å gå inn og styre utviklingen på en måte som gjør at en kan nyttiggjøre seg den teknologien som blir tatt i bruk.

De rød-grønne lovte med pomp og prakt bredbånd til alle innen utgangen av 2007. Det løftet kommer, som ventet, til å bli brutt. Selv i Oslo er det fortsatt hvite flekker på bredbåndskartet. Høyre ser fram til at Regjeringen leverer bedre tall til Stortinget for hva som er status i bredbånddekningen.

Bredbånddekningen er i mange kommuner langt dårligere enn den statusen en kan få inntrykk av ved å lese den såkalte Nexia-rapporten, som departementet nylig har lagt fram. Vi vil ha full åpenhet om hvilke områder av landet som ikke har bredbånddekning. Hvordan skal vi ellers vite hva slags innsats som er påkrevd? Det er også et rimelig krav sett i lys av løftene om 100 pst. bredbånddekning i løpet av året. De rød-grønne gikk i sine valglofter lenger enn stortingsvedtaket i forbindelse med bredbåndsmeldingen. Da må de finne seg i å bli målt på det.

Full bredbånddekning koster penger. Det skal komme mye penger i revidert nasjonalbudsjett for å nå det målet. Nexia-rapporten, som Regjeringen nylig framla, bygger på en metode med 15 såkalte referansekommuner. I sine anslag for hva full bredbånddekning vil koste, bygger den på aggregerte tall ut fra de nevnte referansekommuner.

I likhet med Fremskrittspartiet tror vi at rapporten har et altfor optimistisk anslag på pris.

I de områdene der kablet samband blir for dyrt, er vi opptatt av at et trådløst alternativ må holde en tilnærmet like god kvalitet. Høyre skal ikke ta stilling til om WiMax eller andre teknologier skal være løsningen, men vi godtar ikke at dekning fra mobiloperatøren ICE regnes som bredbånd. Skal vi bruke statlige bevilgninger på trådløst bredbånd, er ikke tilbudene i dagens norske mobilnett gode nok erstatninger for kabel. Høyre tror at stabilitet og hastighet for Internett over mobilnettene UMTS og CDMA 450 raskt vil forbedres, men vi anser ikke at den Internett-aksess som tilbys over mobilnettet, enten det er med UMTS eller med CDMA fra ICE, i øyeblikket har en faktisk hastighet til å kunne anses som et bredbåndnett.

EU er på offensiven i IKT-politikken. Det bør være en målsetting for Norge å være det land i Europa som ligger lengst framme på IKT. EU har gjennom sitt initiativ i2010 et strategisk rammeverk for IKT- og mediepolitikken. i2010 skal promotere den europeiske utviklingen av en åpen og digital økonomi og utnyttelsen av IKT til å bidra til å oppnå sosial inkludering og økt livskvalitet. Som rammeverk favner initiativet mange programmer og tiltak som adresserer gjennomgående problemstillinger, herunder regulatoriske forhold, IKT-forskningsbehov, standardisering, harmonisering og samarbeid mellom landene. Høyre har merket seg at en hovedpilar i i2010 er utviklingen av et åpent felleseuropeisk innholdsmarked. Dette kan bidra til inkludering og til mer konkurranse og tjenesteinnovasjon. Der EU fokuserer mye på et europeisk innholdsmarked, ser vi her på berget mest på et nasjonalt marked. EU har f.eks. under i2010 sin ambisiøse flaggskipsatsing «Digitale biblioteker». Satsingen skal gjøre flere millioner bøker og andre objekter digitalt tilgjengelige for europeiske brukere innen få år.

Vi har merket oss at EU ikke bare er opptatt av tilgjengelighet til kulturarven. Det er også et viktig mål for EU å få på plass en felles europeisk infrastruktur for geografiske data/kartdata. Dette er sentral IKT-politikk og viktig for tjenesteindustrien i årene som kommer. Dette vil bidra til flere nytteanvendelser på tvers av landene og økt verdiskaping på tjenesteområdet. Hvilken fremdrift skal vi ha på dette i Norge?

Digitale skiller i norsk utdanning kan føre til kunnskapsskiller, og at elever ikke når de kompetansemål de har krav på. Regjeringen bør ha en nasjonal opptrappingsplan mellom nasjonale og lokale utdanningsmyndigheter for å sikre et minimum av infrastruktur i grunnskolen og videregående opplæring. Dessuten betinger Kunnskapsløftets krav om digitale ferdigheter i grunnopplæringen digitalt kompetente lærere og skoleledere.

Høyre har merket seg at bevilgningene til norsk IKT-forskning har vært svært lave de siste årene. SkatteFUNN har vært et viktig og godt tiltak, og jeg er veldig glad for at også Regjeringen nå framhever SkatteFUNN som en svært god ordning. Men det er ikke nok. Norge må satse på forskning i dag dersom vi i fremtiden skal ha konkurransedyktige produkter og tjenester. Et eksempel kan være RFID-teknologi som gjør det mulig å registrere

gjenstander med en bitteliten chip festet på seg. Den revolusjonen RFID-teknologien gir grobunn for i forhold til nye produkter og tjenester, må Norge være en del av samtidig som vi selvsagt – sett i lys av forrige replikkveksling – må ta hensyn til personvern.

Høyre støtter Regjeringens forslag om å styrke satsingen for å tiltrekke utenlandsk faglært arbeidskraft til norske bedrifter. IKT-næringen lider av mangel på kompetent arbeidskraft, og det er kritisk for denne næringen at UDI blir tilført ekstra midler slik at et tidligere vedtak om en «fast track» for ekspertinnvandring kan bli satt i verk. Tilgang på IKT-kompetanse i form av eksperter er svært viktig for at fornying i offentlig og privat sektor skal fortsette.

Høyre vil ellers vise til representantforslag som Høyre fremmet, Dokument nr. 8:32 for 2006-2007. Der er det foreslått en lang rekke tiltak som vil bidra til å sikre nødvendig arbeidsinnvandring og dermed bedre tilgangen på arbeidskraft også til IKT-næringen.

Som jeg har vært inne på, er Høyre opptatt av at det overordnede ansvaret for IKT-politikken og IKT-investeringene plasseres i ett departement. Det kunne være grunn til å se på om ikke alle investeringer over en viss størrelse skal godkjennes av Fornyings- og administrasjonsdepartementet. For å sikre gode offentlige tjenester for brukerne, må informasjon og kommunikasjon være uavhengig av brukerens teknologivalg og funksjonsevne. Vi er derfor opptatt av at all offentlig informasjon og offentlige løsninger må bygge på åpne standarder og være universelt utformet. Offentlig informasjon må også kunne benyttes i næringsutvikling.

Høyre ber Regjeringen sette fortgang i arbeidet med etablering av elektronisk signatur og elektronisk ID. Verifisering av innhold skal innen 2009 alltid kunne garanteres ved hjelp av elektroniske signaturer. Vi er også opptatt av at nødvendig informasjonssikkerhet ivaretas i alle offentlige tjenester og databaser for privatpersoner og virksomheter. Det bes derfor om at Regjeringen vurderer en endring av anbuds- og innkjøpsreglementet for det offentlige, der informasjonssikkerhet alltid blir vurdert.

Personvernet blir satt under kraftig press i et digitalt samfunn, hvor stadig mer blir overvåket og lagret. Derfor er det bra at vi får nedsatt en personvernkommisjon for å få en helhetlig gjennomgang av det mangfoldige og kompliserte bildet disse utfordringene utgjør. Vi ønsker også årlige tilbakemeldinger til Stortinget om statusen i arbeidet med IKT-sikkerhet og sårbarhet, og vil understreke at mye, med relativt beskjedne midler, kan gjøres på den enkelte arbeidsplass og i det enkelte hjem i forhold til IKT-sikkerhet. Vi er derfor opptatt av at det offentlige i samarbeid med arbeidslivets organisasjoner driver holdnings- og skapende arbeid.

IKT-politikken er viktig for innbyggere og næringsliv. Stortingsmeldingen har mange gode ansatser, men det er oppfølgingen som blir viktig og spennende. Jeg håper fornyingsministeren får større fullmakter og større alburom til å følge opp meldingen. Hvis ikke, frykter Høyre at vi får en offentlig IKT-politikk uten kraft, hvor alle småkon-ger i alle statlige etater gjør som de vil.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Irene Johansen (A) [18:41:30]: Jeg fikk et spørsmål fra representanten Helleland om bredbåndsdekning og kartlegging av denne og hvilken bredbåndsbredde vi legger til grunn. Jeg har lyst til å returnere det spørsmålet: Hvilken teknologi mener Helleland er tilfredsstillende, og på hvilken måte ønsker han å telle opp dekningsgraden på kartet, slik at det blir dekkende for situasjonen?

Jeg måtte sjekke definisjonen av bredbånd etter at jeg holdt innlegg. Dagens definisjon av bredbånd står i St.meld. nr. 49 for 2002-2003, altså under forrige regjering. Der står det at

«breiband er tovegs kommunikasjonsnett som kan overføre ulike former for data som tekst lyd og levande bilete. Nettet må kunne bere nye tjenester og tillate at mange nyttar nettet samtidig».

Synes Helleland denne definisjonen fortsatt er dekkende?

Trond Helleland (H) [18:42:29]: Det jeg er helt sikker på, er at når det gjelder IKT-politikken og utviklingen av den, kan en godt gå tilbake noen år og se på definisjoner som da lå til grunn. Men vi vet at dette er et så dynamisk marked, det skjer en så stor utvikling, at jeg mener at det hele tiden må vurderes hvilken båndbredde som er den riktige ut fra den situasjonen vi befinner oss i. Jeg synes ikke det er så interessant å gå inn i hva som ble sagt om båndbredde for tre–fire år siden, fordi vi vet at teknologien utvikler seg veldig fort.

Det er viktig å ha det utgangspunktet. Samtidig er det viktig at vi nå definerer hvilke behov som er avgjørende for både næringsliv og privatpersoner. Jeg tror i alle fall det er et godt utgangspunkt at de aller, aller fleste i Norge bør ha tilgang til kabel, kablet teknologi, fordi vi ser at mobilteknologien i hvert fall per i dag ikke er god nok til å ivareta de behov som ligger i stadig mer krevende tjenester på det digitale området.

Hallgeir H. Langeland (SV) [18:43:40]: Eg vil gjerne at representanten Helleland utdjuvar litt meir også det som låg i den førre replikken, for no har han kome i opposisjon, og då kan det vera at det blir viktig for replikanten å unngå at Soria Moria-erklæringa sitt ønske om 100 pst. dekning innan 2007 blir oppnådd, at det er målet at me nettopp ikkje skal få til det.

Mitt spørsmål er: Kva er det mogleg å få til i løpet av 2007, og kor mykje pengar meiner Helleland må til for å få det til? Departementet opererer med 500 mill. kr som eit beløp, men eg går ut frå at med den definisjonen Høgre har av breiband, vil det bli heilt andre beløp. Kunne representanten Helleland utdjupa det litt?

Eg vil elles minna om at denne regjeringa har dobla innsatsen for breibanddekninga i forhold til den regjeringa som Helleland sjølv var ein del av for ein del år sidan.

Trond Helleland (H) [18:44:40]: Først vil jeg si at det har vært en formidabel utvikling i bredbåndsdekningen i Norge, som er skapt både gjennom Telenor, som er

en gigant, og gjennom mange andre private aktører. Det er jo der den virkelig store delen av befolkningen får sin dekning.

Jeg kan ikke svare på det spørsmålet, fordi vi, en samlet opposisjon, i våre merknader nettopp stiller spørsmål ved den målmetoden som blir benyttet. Vi har heller ikke, så vidt jeg kan skjønne, tilgang til alle data i forhold til dekningen. Det blir pekt på at en har 98 pst. dekning. Ja vel, men vi vet samtidig at det er hvite felt når det gjelder bredbånd, til og med i Oslo kommune. Det er derfor vi etterspør en gjennomgang av hvilke kriterier som ligger til grunn i Nexia-rapporten, der det er brukt femten referansekommuner – noe som kan være en god metode, men som jeg frykter gir et litt for optimistisk anslag for hva som er realistisk å få til.

Når det gjelder hva en får til i 2007, er det Regjeringen og regjeringspartiene i Soria Moria-erklæringen som har definert at alle skal ha tilgang. Dette setter vi spørsmålstegn ved. Jeg synes det er en fin målsetning, og jeg håper at den lar seg gjennomføre.

Truls Wickholm (A) [18:45:56]: Det kan virke som om representanten Helleland kritiserer oss både for å gjøre for lite og for å gjøre for mye på én gang. Han er i hvert fall svært kritisk til at vi har lovt mer enn de gjorde, men mener nå at vi ikke har høyt nok ambisjonsnivå. Da kan man lure på Høyres opprinnelige ambisjonsnivå i denne saken.

Jeg må gå litt videre, for det kommer noe fra Høyre her om at alle skal ha tilgang til kabel. For noen år siden ble det sagt at man aldri i verden kunne levere framtidens bredbånd i kobber, og at vi måtte bygge ut fiber fordi det var umulig å levere bredbånd i kobber. Nå sier Helleland at alle i hvert fall må ha kabel, men vi har lagt merke til at ny teknologi stadig kommer.

Er det lurt av Høyre å være så spesifikke i sine definisjoner her, eller er det et utslag av en opposisjonspolitik som skal tvinge igjennom tunge utbygginger?

Trond Helleland (H) [18:46:56]: Det som jeg også la veldig vekt på i mitt svar, var at det ikke er sikkert at de definisjonene en hadde for tre–fire år siden, er like gyldige i dag, fordi teknologien er i stadig utvikling. Hvis det kan leveres gode mobile løsninger, er det selvsagt bra, men pr. i dag har i hvert fall jeg litt vanskelig for å se at det kan defineres som et fullverdig bredbånd – de løsningene som er omtalt med noen forkortelser er UMTS og CDMA 450 osv., og det såkalte ICE-selskapet, som hevder at de leverer bredbånd. Jeg tror at vi må ha en felles ambisjon om hele tiden å ha en dynamisk utvikling av dette, fordi målene flytter seg. Vi vet at komprimeringsteknologien stadig blir bedre, så vi kan få mer gjennom et smalt bånd. Kobber fungerer bra i dag, men dette er i stadig utvikling. Derfor synes jeg det er dristig av Regjeringen – og det er dét jeg kritiserer – å si at alle skal ha bredbånd. Det er lite realistisk at en får det til i 2007, og da er det Regjeringen som må svare på hvorfor de ikke nådde målene.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Hallgeir H. Langeland (SV) [18:48:19]: Representanten Helleland avsluttar med å seia at me har ei dristig regjering. Ja, eg er veldig glad for at me har ei regjering som tør, og som faktisk no òg legg fram ei melding om IKT-politikken i Noreg. Det er nemleg ti år sidan sist det var ein skikkeleg diskusjon om dette her på huset. Eg har vore her i ti år, og dette er første gongen me diskuterer dette. Når ein då veit at Høgre har sete i regjering fleire gonger og ikkje har klart å produsera ei melding for å diskutera breiband og IKT-politikk, fortel vel det noko om at det er bra at me har denne raud-grøne regjeringa, som faktisk gjer det, legg opp til ein debatt om dette på Stortinget.

Eg synest òg det er bra at det eine partiet etter det andre skryter av Regjeringa, som legg fram denne meldinga, og at ein òg stort sett er fornøgd med innhaldet, både her i Stortinget og i høyringsinstansane. Det er litt flautt å skryta av seg sjølv og av Regjeringa, men eg synest det er på sin plass å gjera det i denne saka, fordi ein faktisk har brukt veldig mykje tid på å høyra på folk før ein la denne saka fram. Det er noko av grunnlaget for at meldinga har blitt så bra som ho har. Ein har nemleg høyrte etter kva dei ulike høyringsinstansane har sagt, før ein har lagt ho fram og diskutert med partia her på huset, med ein del av oss i alle fall.

Kva er grunnen til at ein ikkje har kome med ei slik melding før? Er det fordi høgresida i Noreg ikkje ønskjer å ha ein IKT-politikk? Det må vera eit relevant spørsmål. I og med at det stort sett er høgeregjeringar me har hatt, må konklusjonen vera at høgresida i Noreg ikkje ønskjer at me skal diskutera kva ein vil med IKT-politikken i Noreg.

Kva er målet med vår IKT-politikk? Noko slikt skal ein ikkje ha, ein skal berre seia at dette er noko marknaden skal ordne opp i, altså rein marknadsliberalisme – og så får me sjå korleis dette går. Derfor er det veldig bra at me no får ei anledning til å diskutera kva me faktisk vil med IKT-politikken. For SV og Regjeringa er det nemleg slik at me driv med politikk fordi me ønskjer å forandra og få noko til, me ønskjer å påverka i ulike retningar. Då er nettopp eit av hovudpoenga i meldinga for oss at dette gjeld alle. Det er ei IKT-melding for alle, dvs. for alle folk og alle samfunnsnivå, ikkje slik ein hadde fått det dersom ein berre hadde late marknadsliberalismen rå, då hadde det nemleg vore noko for dei få. Ambisjonen er nok ein gong dristig, og det bør høgresida merka seg. Me ønskjer å ha alle med på laget, ikkje berre dei som har ressursar og moglegheiter på grunn av at dei står sterkt i marknaden. Det betyr, når me brukar omgrepet «alle», at alle skal ha tilgang, òg i forhold til breiband. Det betyr at me i budsjetta legg opp til å auka i forhold til det dei førre regjeringane har gjort – me har faktisk dubla budsjettet – og at me etter mi meining, må fortsetja å auka innsatsen i revidert budsjett no og i komande budsjett.

Me har òg ein ambisjon om at alt det me gjer skal vera universelt utforma. Her har me stadig vekk sett eksempel på – innafor dette området – at vi ikkje er gode nok. Så må me – det er òg ein ambisjon, sikkert ein dristig ein ifølgje

høgresida – auka kompetansen, slik at me kan ta i bruk dei løysingane me kjem fram til.

Ein ting er eg einig med representanten Helleland i, og det er at mandatet til fornyingsministeren kunne ha vore tydelegare i forhold til å kunna skjera igjennom, i forhold til å ha sterkare styring og samordningsansvar enn det som står i meldinga, og som me har skrivne i innstillinga. Eg reknar med at det er noko som ein bør koma tilbake til i neste runde, anten i budsjetta eller andre plassar, for å sørgja for at det koordinerings- og styringsansvaret blir betre enn det me har lagt opp til så langt.

Heilt til slutt litt om IKT og miljøpolitikk: SV er eit miljøpoliti, unnskyld, eit miljøparti – me er miljøpoliti òg, sjølv om det er litt vanskelegare i regjering. WWF har m.a. sagt at dersom ein satsar skikkeleg på dette, kan ein i EU redusera klimagassforureininga med ca. 80 mill. tonn. Det kan ein gjera på ulikt vis, m.a. ved å implementera intelligente transportsystem og ved energispareteknologi.

Med desse velvalde orda vil eg elles få visa til stasråden når det gjeld SV sitt syn.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arne Sortevik (FrP) [18:53:37]: Det er helt i orden at representanten Langeland skryter av Regjeringen. Det gjør han hver gang han har ordet i en sak. Det er også viktig å ha ambisjoner. Det er en del viktige ambisjoner i denne saken, bl.a. når det gjelder et informasjonssamfunn for alle.

Tidligere i dag har Stortinget behandlet St.meld. nr. 16 for 2006-2007, ... og ingen sto igjen. En del av det vi også berører i St.meld. nr. 17, gjelder digitale ferdigheter i skolen. Men her må vi altså passe på. Min utfordring til representanten fra SV, som også har utdanningsministeren, gjelder nettopp det, for nå opplever elever og foreldre et voldsomt datapress i skolen. Her satses det nå på mer digitale læremidler, mer digitale undervisningsmetoder, og man forutsetter at alle har utstyret hjemme. Mange elever har ikke det. Det svaret de får fra skolen, er at da må de få med melding hjemmefra om at de ikke kan gjøre leksene sine, ikke kan gjøre arbeidene sine, ikke kan gjøre prosjektene sine, men at de kanskje kan sitte på skolen. Hvordan vil SV ivareta dette? Jeg har fått 4 minutter her, president. Det er kanskje litt romslig tid, men ...

Jeg skal gi meg der.

Hallgeir H. Langeland (SV) [18:54:45]: Eg håpar ikkje at eg skryter så uhemma av Regjeringa at ein ikkje ser at det av og til er eit kritisk lys på Regjeringa sin politikk. Mellom anna er det snakka mykje om ein viss plen i dette området, og ein hugsar òg kanskje Hardangerbrua, som heller ikkje var så veldig populær i dette partiet.

Men poenget til Sortevik er viktig, for det er 40 000 barn som ikkje har tilgang på pc heime, og nærmare 150 000 har ikkje tilgang på Internett. Det er etter mi meining ei kjempeutfordring. Den utfordringa har me sagt at me må ta i samband med budsjettet. Me må få ei heilt anna satsing på skulesida for at den tilgangen skal sikrast. Og

så må me, etter vår meining, utvikla biblioteka slik at alle dei som ikkje har tilgang heime, har tilgang i biblioteka – om ikkje anna. Men sjølv sagt burde det ha vore slik at alle hadde så god råd at dei hadde pc heime til barna.

Trond Helleland (H) [18:56:02]: Hallgeir H. Langeland har blitt Regjeringens fremste forsvarer. Jeg er veldig imponert over hans entusiasme når det gjelder å forsvare Regjeringens gjøren og laden. Så har Langeland dessverre lagt seg til den uvanen å si at egentlig skjedde det ingenting før september 2005. Derfor burde Hallgeir Langeland lese gjennom sin egen stortingsmelding, der det er veldig mange gule bokser. I nesten alle disse gule boksene står det om tiltak som er iverksatt under den forrige regjering, og som nå blir fulgt opp.

Jeg tror ikke det er på det nivået vi skal ha denne debatten, om hvem som gjorde hva. Høyre har dessverre ikke sittet i regjering i mer enn fire av de siste ti årene. Det hørt ut som om vi har sittet der hele tiden.

Jeg har lyst til å stille representanten Langeland et spørsmål: Er Langeland fornøyd med IKT-forskningen og de offentlige midlene som blir stilt til rådighet, når vi vet at Regjeringen med kunnskapsminister Djupedal i spissen nå har lagt seg på et hvileskjær i forskningen? Spesielt når det gjelder IKT, er det dårlig.

Hallgeir H. Langeland (SV) [18:57:08]: Mitt hovudpoeng når eg refererte til den førre regjeringa sin politikk og dei fire åra som Høgre sat i regjering – sjølv om det verka som ei æve – var dei offentlege løyvingane til breiband. Det kjem ein ikkje bort frå, der har denne regjeringa auka innsatsen. Me har dobla han, og me kjem i framtida til å fokusera på at den dekningsgraden skal bli 100 pst., slik det står i Soria Moria-erklæringa, og som Helleland prisverdig er oppteken av.

Når det gjeld IKT og forskinga, er det klart at der er det ikkje grunn til å vera heilt fornøgd. Nettopp derfor må me ut av kvileskjersperioden, som dette er definert som. Det betyr at me har satsa meir på forskning enn det den førre regjeringa har gjort. Eg er heilt einig i intensjonen i Høgre sitt spørsmål. Skal me ha framtida for oss, må me satsa betydeleg meir på forskning, ikkje minst innafor IKT, enn det me gjer i dag.

Arne Sortevik (FrP) [18:58:19]: Blant de gode tingene i meldingen er at man har opprettet en personvernkommisjon. Men hvorfor vil ikke SV fortelle oss når vi skal få se resultatet av Personvernkommisjonens arbeid, og hvordan vi skal få melding om det til Stortinget? Hva skjer med personvernet mens vi venter på at Personvernkommisjonen gjør seg ferdig med sitt arbeid? Hvilken tidsramme har man for dette? Og hvordan vil SV ivareta personvernet mens vi venter?

Hallgeir H. Langeland (SV) [18:58:54]: SV er sjølv sagt oppteke av at personvernet skal bli vareteke på ein god måte. Men no er det altså ein intern prosess som er sett i gang, der ein går igjennom desse spørsmåla. Eg har ikkje oversikt over kva tid Regjeringa har tenkt å leggja

dette fram. Me har jo ein løpande diskusjon i partia, som det sikkert også er i Framstegspartiet, knytt opp mot spørsmål som gjeld personvernet. Men eg kan ikkje gje eit eksakt tidspunkt for dette, fordi her må me bli ferdige med prosessen, slik at me er sikre på at det me legg fram, er haldbart. Då gjeld det å ikkje hasta av garde, slik Framstegspartiet ønskjer at me skal gjera. Når det f.eks. gjeld desse bommane og dei som er lovlydige og dei som ikkje er lovlydige, forstår ikkje eg korleis Framstegspartiet kan klara å fremma slike forslag og gje dei eit innhald. Personvernet vil bli vareteke av Regjeringa, og Sortevik skal snart få vera med og diskutera det her i Stortinget.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Jan Sahl (KrF) [19:00:14]: La meg først si at Kristelig Folkeparti støtter forslag nr. 6 i innstillingen, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre.

Det er godt at representanten Langeland etter hvert innrømmer at vi også har diskutert både bredbånd og IKT i tidligere stortingsperioder. Det er jo ikke så veldig lenge siden bredbåndsmeldingen kom.

Informasjons- og kommunikasjonsteknologien har forandret verden, og den vil fortsette å gjøre det i framtiden. IKT gir fantastiske muligheter for utvikling, lagring og formidling av kunnskap og for en enklere hverdag i jobb og fritid. IKT gir bl.a. høyere produktivitet og økt velferd, et mer konkurransedyktig og kunnskapsorientert næringsliv, og sist, men ikke minst en døgnåpen elektronisk forvaltning som gir bedre tjenester til borgerne.

En slik positiv utvikling forutsetter at vi er bevisst på å unngå fallgropene.

- For at ikke noe skal falle utenfor må utviklingen inkludere og omfatte alle. Det betyr at hele Norges befolkning må sikres digital kompetanse.
- Gode offentlige tjenester og forutsigbare rammevilkår er viktig for at utviklingen skal oppfattes som forenklende.
- Koordinering og samordning av samfunnets felles ressurser er svært viktig, i motsatt fall blir det rot og overlappende dobbeltarbeid. Vi er videre avhengig av et godt samarbeid mellom innbyggere og myndigheter, mellom mennesker med ulike ressurser og mellom ulike offentlige instanser.

Den teknologiske utviklingen skaper en rekke nye etiske utfordringer og problemstillinger som vi må være bevisst på. I dag er det slik at vi henger etter i den teknologiske utviklingen. Vi er ikke bevisst på de utfordringene vi skaper. For eksempel klarer vi ikke med dagens lovverk å regulere tilgangen til musikk og filmer. Åndsverk og beskyttet publisert materiale utnyttes av pirater og lastes ned uten at opphavsmennene får betalt. Vi har heller ikke utstyrt oss med gode nok metoder for å ruste barn og ungdom til å møte verden gjennom Internett. Små barn kan utsettes for sterke inntrykk og opplevelser uten at foreldrene eller andre voksenpersoner trenger å vite om det.

Den teknologiske utviklingen gir også en rekke muligheter som utfordrer personvernet. Vi etterlater oss stadig flere elektroniske spor, og personvernet blir utfordret

gjennom en mer omfattende registrering og intensiv bruk av personopplysninger.

Med IKT-utviklingen skaper vi stor sårbarhet og risiko knyttet til informasjonssystem og nettverk. IKT-sikkerheten er en helt essensiell del av samfunnssikkerheten. Det raske tempoet i utviklingen på IKT-området er en utfordring i seg selv. Vårt politiske system er ikke bygd for så raske vurderinger og endringer av lov- og regelverk som IKT-området egentlig krever.

Kristelig Folkeparti er opptatt av at informasjons- og kommunikasjonsteknologien gir store muligheter for framgang og utvikling, men vi må være oss bevisst en del utfordringer og feller som vi ikke må falle i på veien framover.

St meld. nr. 17 har fått gjennomgående positiv respons fra høringsinstansene og bransjen. Det er også bred enighet i Stortinget om hovedpunktene i meldingen. Regjeringen fortjener ros for å ha lagt fram den første helhetlige stortingsmeldingen om IKT, og vi er enige om at en offensiv statlig politikk for informasjonsteknologi er avgjørende for landets vekst og utvikling og for inkludering og sosial utjevning.

Komiteens flertall skriver i innstillingen at de mulighetene IKT gir for å skape en grønn kunnskapsøkonomi og for å redusere klimagassutslipp, både gjennom video- og telefonkonferanser, distansearbeid og intelligente transportsystemer i samferdselssektoren, gir oss en positiv utvikling.

IKT kan altså bli et verdifullt miljøpolitisk virkemiddel. IKT gir oss spennende muligheter i nordområdepolitikken. IKT kan spille en viktig rolle innenfor forskning, overvåking og forvaltning av klima, natur og miljø. Her er prosjektet «Barentshavet på skjerm» særdeles spennende.

Ifølge Soria Moria-erklæringen skal hele landet ha tilbud om tilknytning til høyhastighetsnett innen utgangen av 2007. Ifølge Regjeringen er status nå at 98 pst. av Norges befolkning antas å ha et bredbåndstilbud innen utgangen av 2007. I Kristelig Folkeparti setter vi noen spørsmålsteget ved det, og vi håper å få fram bedre tall fra Regjeringens side når man går grundigere inn i dette, slik som det er lovet.

S i g v a l d O p p e b ø e n H a n s e n hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Irene Johansen (A) [19:05:32]: I merknadene som Kristelig Folkeparti har vært med på i innstillingen, står det:

«Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil peke på at kunnskapen om IKT har en enorm betydning for en stor del av arbeidsplassene i Europa. Betydningen av IKT i utdannings- og arbeidslivet vil etter all sannsynlighet bare bli enda større i fremtiden.

Disse medlemmer vil vise til at Kunnskapsloftets krav om digitale ferdigheter i grunnopplæringen, betinger digitalt kompetente lærere og skoleledere. Disse

medlemmer har merket seg at det i dag ikke finnes slike kompetansetilbud.»

Mener representanten Sahl at det ikke er krav til dette i lærerutdanningen? Og hvordan kunne representanten Sahl være med på gjennomføringen av Kunnskapsløftet uten at det eventuelt var stilt slike krav den gangen den reformen ble innført?

Jan Sahl (KrF) [19:06:30]: Det er uhyre viktig at vi har en lærerstab som er på høyde med den utviklingen som foregår innenfor IKT i samfunnet. Kristelig Folkeparti mener selvfølgelig ikke at lærerne er uten slik kompetanse i dag, men vi er veldig opptatt av at lærerne skal få muligheten, gjennom den utviklingen som lærerne nå er tilbudt innenfor Kompetanseløftet, til å få ekstra kunnskaper innenfor IKT.

I dag er det dessverre slik at det er lærere som sliter med å ha samme kompetanse som eleven har på dette området. Og skal vi få den ønskede utviklingen, er det for Kristelig Folkeparti uhyre viktig å fokusere på at man innenfor Kompetanseløftet skal prioritere videreutdanning innenfor IKT.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Jenny Klinge (Sp) [19:07:57]: Denne IKT-meldinga er banebrytande på fleire vis. Eg ønskjer først å understreke kor godt ho har blitt teken imot blant høyringsinstansane. Det var ikkje sjølvsaugt, for den politikken vi skal utforme på dette området, fannar vidt og er av stor betydning for mange. Meldinga har klart å ta omsyn til det og peikar fram mot nye og gode grep innanfor IKT-politikken.

Det er likevel ikkje til å leggje skjul på at det er ei stor utfordring å skulle forme ein IKT-politikk i praksis. Dette handlar om ei teknologiutvikling som går i rekordfart, og ein må leggje til rette for at flest mogleg skal henge med i denne utviklinga. Vi skal gi gode rammevilkår for at IKT-næringa sjølv skal ha vekst og framgang, men ikkje minst skal vi sikre at andre næringar, offentlege verksemder og flest mogleg enkeltmenneske òg skal gjere seg nytte av denne teknologiutviklinga. Det er mykje nyttig i samband med denne relativt nye teknologien: Han er verdiskapande og gir store moglegheiter. Han gjer det mogleg å få betre informasjonsflyt og betre samordning av offentlege tenester. Han kan forenkla mange arbeidsprosessar i andre næringar og såleis gjere oss konkurransedyktige for framtida, sjølv om vi er eit høgkostland.

Eg var inne på at vi må leggje til rette for at flest mogleg enkeltmenneske skal kunne bruke IKT. Det er lettare sagt enn gjort, og det kostar pengar. Men omgrepet «utgifter til inntekts erverv» passar godt her. Dei midlane det offentlege brukar for å stimulere fleire til å bruke IKT i privat samanheng, i studium og på jobben, vil kaste av seg i mangfald.

IKT er rett og slett ei sentral drivkraft i økonomien, og det er eit stort potensial vidare framover. I tillegg til det økonomiske potensialet er det også andre viktige mogleg-

heiter. Eg vil nemne at vi kan bruke denne teknologien positivt for å redusere klimagassutslepp dersom vi gjer oss betre nytte av video- og telekonferansar, e-handel og distansearbeid. Teknologien kan gjere at fleire blir inkluderte, med t.d. talesyntese for svaksynte, og at det blir lettare for fleire med ulike funksjonshemmingar å handtere ulike verktøy og maskiner. For å oppnå ein slik gevinst i retning av universiell utforming må vi vere bevisste på målet, og det offentlege må sjølv stille krav til gode og inkluderande løysingar ved nye innkjøp og oppdatering av utstyr.

Innanfor undervisning teiknar det til store endringar all den tid ikkje berre mykje informasjon er tilgjengeleg på Internett, men t.d. ein times individuell språkopplæring på data kan vere vel så lærerik som ein time der 29 elevar deler ein lærar. Kanskje vil det opne opp for alternative måtar å bruke datamaskiner på i undervisninga og frigrere lærarressursar slik at vi kan setje inn meir der det trengst mest.

Så til breiband: Det er gledeleg at vi forhåpentlegvis vil nå målet om breiband til alle raskare enn det vi tidlegare har trudd. Eg har likevel lyst til å peike på noko som vi vanlegvis ikkje fokuserer på, men som eg likevel trur vil bli viktigare i tida som kjem. Fleire og fleire brukar meir tid på hyttene eller fritidseigedomane sine, fordi desse etter kvart er blitt større og betre utstyrte, og fordi arbeidslivet er fleksibelt og folk har meir fritid. Dette er noko eg vil kalle ei desentralisering på deltid, noko som er svært positivt fordi det oftare blir lys i vindauga og det blir fleire menneske ute i Distrikts-Noreg større delar av året. Og det er sjølvsaugt vi i Senterpartiet veldig opptekne av. No har vi tenkt mest på korleis vi skal sikre breiband til alle der folk bur. Eg meiner det er svært positivt om det blir breibandsdekning også der folk har fritidseigedom, og det er naturleg for meg at vi ser nærmare på dette når vi har nådd målet om breiband i alle heimmar. Det er ikkje sikkert at staten nødvendigvis skal ha noka finansieringsrolle her, men når kommunane no kan innføre eigedomsskatt på hytter, er det eit interessant perspektiv, iallfall.

Til slutt vil eg få understreke kor viktig det er å auke innsatsen innan forskning og utvikling av IKT. Regjeringa har eit ambisiøst mål om å lyfte den samla forskingsinnsatsen til 3 pst. av BNP innan 2010. Vi i Senterpartiet er på same måten som resten av komiteen einig med Regjeringa i at vi må ha ei offensiv satsing på IKT-forskning framover.

Så heilt til slutt eit interessant perspektiv i forhold til dei bekymringane som av og til blir uttrykte for at den nye teknologien tek arbeidet frå folk. Då vil eg minne om historia om det eg trur var ein herskar i Roma, som, då hjulet vart funne opp, ikkje ville ta det i bruk fordi han ikkje ville at undersåttane skulle miste arbeidet sitt. Det gjekk bra den gongen, og det gjer det sannsynlegvis no òg.

Presidenten: Ingen har bedt om ordet til replikk.

Borghild Tenden (V) [19:12:45]: Jeg vil berømme Regjeringen for å ha lagt fram denne helhetlige stortingsmeldingen om IKT. Det er en naturlig videreføring av den

forrige regjeringens offensive politikk på dette området. Det er også naturlig som en oppfølging av valgløftene om bredbånd til alle innen 2007.

Utbredelsen av bredbånd og Internett har gitt mange positive effekter. Det gjelder verdiskaping, utdanning, effektivisering av offentlig sektor, utøvelsen av demokratiet og ikke minst kontakt mennesker imellom. Folk har fått en enklere hverdag.

Venstre ønsker at vi i Norge skal fortsette å høste disse fordelene. Derfor er det viktig å sørge for videre utbygging av bredbånd. Venstre støtter Regjeringens ambisjoner om at alle skal ha tilgang til bredbånd. Erfaringene har vist at aktiv bruk av markedet har vært den beste strategien for å sikre dette. Ved å redusere Telenors dominerende stilling og åpne for konkurranse og dermed nye aktører har vi fått en fenomenal utbygging på kort tid. Senterpartiets ønske om å bruke milliarder av statlige kroner til dette ble heldigvis ikke førende politikk, og nå kan staten konsentrere seg om å støtte utbygging i de områdene hvor kostnadene er større enn de kommersielle inntektsmulighetene.

Denne fornuftige grenseoppgangen mellom stat og marked er grunnleggende i Venstres ikke-sosialistiske tenkning og gir de beste resultatene. Regjeringen står i fare for å øke de offentlige utgiftene unødvendig hvis den ikke er varsom med å kludre til denne grensen. Dersom man er for ukritisk med løftene om statlig innsats, f.eks. ved å love for mye på for kort tid, kan en bidra til at potensielle utbyggere hopper opp på gjerdet i påvente av statlige bevilgninger i stedet for å være kreative medspillere.

For å unngå unødvendig sløsing med offentlige midler er det viktig at myndighetene stimulerer markedskreftene i stedet for å motarbeide dem, og at man aktivt bidrar til å styrke konkurransen i markedet. Da får vi mer bredbånd for pengene.

Jeg er glad for at Regjeringen selv ser faren ved misbruk av markedsrett, og at det er behov for gode og oppdaterte reguleringer for å sikre forbrukerne mot overpris og for at mindre aktører og nye løsninger skal kunne vinne fram.

Det er viktig å kartlegge bredbåndsdekningen med gode, oppdaterte tall, og det er viktig med åpenhet om disse forholdene. Venstre opplever stadig å bli kontaktet av forvilt mennesker som ikke har tilgang til bredbånd. Vi vil gjerne bidra til at alle skal få det. Det er ikke bare i de ytterste utkanter det fortsatt er mangler. Også i relativt sentralt beliggende kommuner, f.eks. i Østfold, er det fortsatt ikke dekning. Jeg vil derfor oppfordre Regjeringen til å presentere en oversikt over den reelle dekningen av bredbånd i Norge, slik at det er mulig å justere innsatsen deretter.

En annen sak som er viktig for Venstre innenfor IKT-politikken, er personvernet. Albert Einstein skal en gang ha sagt: Vår samtid preges av den eiendommelige omstendighet at mens midlene vi har til rådighet blir mer og mer perfekte, hersker det en voksende forvirring om målene.

Personvernet er viktig for enkeltmenneskets frihet, og uten en bevisst personvernpolitikk kan vi havne i et overvåket samfunn.

EUs datalagringsdirektiv vil kunne få stor betydning for den grunnleggende retten til å kommunisere anonymt. Venstre er bekymret for at en implementering av dette direktivet vil gripe inn i både personvernet og ytringsfriheten. Direktivet pålegger telefon- og internettleverandører å lagre trafikk- og lokaliseringsdata i minst seks måneder og maksimalt i to år.

Formålet med direktivet er å bekjempe kriminalitet og terror. Venstre er enig i at personvern må balanseres opp mot slike hensyn, men datalagringsdirektivet går altfor langt i å gripe inn i vanlige borgeres frihet. Jeg er derfor skuffet over at regjeringspartiene ikke sluttet seg til forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre om at Regjeringen ved eventuell implementering av datalagringsdirektivet sikrer at opplysninger som direktivet pålegger landene å lagre, maksimalt lagres i seks måneder, som er direktivets minimumsramme.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Irene Johansen (A) [19:17:05]: Representanten Tenden fra Venstre er opptatt av at vi må gjøre mer for å tiltrekke oss arbeidskraft, slik at teknologibedrifter som er avhengig av personell med høy kompetanse, får dette. Medlemmet fra Venstre «ønsker derfor at reglene om arbeidsinnvandring endres og justeres etter dagens og framtidens behov: Overgangsreglene for de nye EU-landene bør oppheves og dagens kompetansekrav fjernes. Det bør innføres et jobbsøkervisum slik at folk utenfor EØS kan få søke jobb i Norge». Dette står i en merknad i komiteinnstillingen.

Ser representanten Tenden noen betenkeligheter ved å tappe andre land for nødvendig kompetanse som også de kan ha god bruk for, for at vi skal få det vi har behov for?

Borghild Tenden (V) [19:17:52]: Jeg takker for dette spørsmålet.

Jeg har vært så heldig å få bli med på tur til India, og der utvekslet vi denne type erfaringer i forhold til om vi – om Norge skulle ønske det – ville tappe f.eks. India for arbeidskraft på høyt nivå. Den responsen vi fikk derfra, var at det tvert imot var veldig viktig at man utvekslet høykompetente IKT-arbeidere.

Hallgeir H. Langeland (SV) [19:18:38]: Eg må få gratulera Venstre med vel overstått landsmøte og løfte om nytt samarbeid med Regjeringa – og ikkje minst med SV – i den politiske kvardagen. Det ser me fram til.

Einstein blei sitert. Eg likar òg godt han. Han seier at det viktigaste er at ein aldri sluttar å stilla spørsmål, så derfor skal eg stilla to spørsmål.

Det eine spørsmålet går på det som representanten Tenden seier om marknaden, at marknaden skal rydda opp i breibandsdekninga, og at staten ikkje må gjera for mykje, for då vil ikkje marknaden rydda opp. Betyr det at ein eigentleg skal kutta i løyvingane til breiband til folk rundt omkring i landet? Me har jo eit grisgrendt land, og det er ikkje alle plassar marknaden verkar.

(Langeland)

Det andre spørsmålet gjeld den lovfesta retten til anonym ferdsel. Betyr det at ein òg skal lovfesta den retten for fotgjengarar nede i byen, som er under overvaking heile vegen? Kva betyr dette forslaget?

Borghild Tenden (V) [19:19:48]: Jeg synes det er litt underlig at representanten Langeland ikke ser at markedet har spilt en stor rolle i utviklingen på bredbåndsektoren. At en ikke kan være så raus og storsinnet å si at det har vært flott og det har vært viktig, det underer meg.

Så er det rett og slett slik at denne regjeringen har lovt bredbånd til hele landet – det var veldig viktig – innen 2007. Det skal vi følge nøye med på. Vi hadde våre virkemidler når det gjaldt å bygge ut bredbånd. Når det gjelder denne regjeringen, får vi se hva som skjer, og spørre statsråden litt senere. Tilbake til spørsmålet: Det er rett og slett slik at markedet har vært svært viktig i utbyggingen så langt. (Presidenten klubber.)

Så til det andre spørsmålet, om det forslaget som jeg føler det har blitt harselert litt med her i dag. Jeg synes det er litt dårlig gjort, for å si det sånn, fordi for det første svarte Bård Hoksrud veldig godt, og for det andre: Anonym ferdsel i veitrafikken er svært viktig.

Presidenten: Eg vil minne representantane om at dei må respektere at taletida i replikkordskiftet er inntil 1 minutt.

Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Statsråd Heidi Grande Røys [19:21:31]: 4. februar 1997 oppsummerte Erik Solheim ein interpellasjon om IKT til dåverande statsminister Thorbjørn Jagland på følgjande måte:

«Om ikke det» – altså debatten dei hadde – «er det aller første, så er det iallfall et av de første skrittene dette storting har tatt for å ta kontroll over det som lar seg politisk kontrollere av IT-utviklingen.»

Debatten kom på bakgrunn av ein rapport frå eit statssekretærutval, leia av dåverande statssekretær Torstein Rudihagen, no representant, etterfølgd av ei orientering til Stortinget gitt av dåverande statsråd Rugaas. Erik Solheim var den gongen – og er framleis – ein stor optimist, men det tok altså ti år før ei regjering kom tilbake til Stortinget med ei heilskapleg stortingsmelding om IKT.

Nettopp det å presentere den store breidda i utfordringar var ei sentral drivkraft i arbeidet med St.meld. nr. 17, Eit informasjonssamfunn for alle.

Eg er sjølvsagt glad for og takkar for det konstruktive arbeidet som komiteen har gjort med meldinga. Det er ikkje ofte ei stortingsmelding er så samlande. Men eg meiner faktisk det er eit poeng at den er samlande for å ta nokre store og viktige grep, slik at Noreg framleis heng med i utviklinga av og i bruk av IKT.

I tillegg til komiteen har òg høyringsinstansane og IKT-bransjen, som fleire òg har vore inne på, vore veldig positive til meldinga – sjølvsagt med visse utfordringar, slik det skal vere, og som ligg i opposisjonen sine merknader, og det er ein del forslag som går lenger enn Regje-

ringas. Det skulle nesten berre mangle at det ikkje var noko vi var ueinige om! Eg håpar og trur likevel at meldinga i sum støttar opp om ein heilskapleg politikk for korleis vi som deltakarar og brukarar kan nyttiggjere oss IKT, korleis IKT som motor for økonomisk vekst kan utvikle seg, og ikkje minst korleis IKT kan fornye offentleg sektor.

Alle er eit nøkkelord i meldinga. Ved å erkjenne IKT sin enorme påverknad på nær sagt alle samfunnsområde tek vi òg på oss eit ansvar for å sørje for at teknologien når ut og kan brukast av flest mogleg. Det er særleg tre føresetnader som må liggje til grunn for at vi skal klare det: at det er tilgang for alle, at løysingane er universelt utforma, og at innbyggjarane våre har kompetanse til å ta løysingane i bruk.

Med omsyn til digital tilgang har Regjeringa sett av meir pengar til breibandsbygging enn nokon gong tidlegare, og vi har no hatt ein ganske omfattande breibandsdiskusjon allereie. Satsinga har gitt resultat: Ved utgangen av året er anslaget at vi vil ha nådd 98 pst. dekning, og vi kryp altså nærare målet om full dekning. Over sommaren vil eg kome tilbake – det har eg varsla tidlegare – med ei detaljert utgreiing med dekningstal på kommunenivå. Det er ikkje noko eg treng oppfordring til å gjere – det har eg varsla at eg kjem til å gjere, og eg skal sjølvsagt offentliggjere ho. Då får vi beskjed om desse kvite flekkene som står att. Ytterlegare breibandsatsing for å nå Soria Moriamålet om 100 pst. dekning kjem vi sjølvsagt tilbake til i budsjettprosessane.

Vi ligg på verdstoppen med omsyn til utbreiing av IKT i samfunnet. Det er flott. Men det er like viktig at vi inkluderer og gjer dei forskjellige IKT-løysingane tilgjengelege for alle, òg for dei som av ulike grunnar står utanfor i dag. Vi må sørje for at IKT-løysingane er universelt utforma, slik at alle kan bruke dei uavhengig av dårleg syn, dårleg hørsel eller annan type funksjonshemming. Blinde og svaksynte, men òg dyslektikarar, slit i dag unødig med bruk av minibankar, billettautomatar og nettsider. Dette er altså heilt unødvendig, for det finst løysingar som gjer at ein kan inkludere alle. Eg er glad for at dette temaet har fått såpass brei oppslutning og brei plass i komiteens behandling, for dette er det viktig at ein har tverrpolitisk trykk på for å få gjort noko med. No blir IKT innarbeidd i Regjeringas arbeid med ny lov om diskriminering og tilgjenge, som vi kjem tilbake til Stortinget med ved eit seinare høve.

Men det hjelper ikkje å ha tilgang om ein ikkje har kompetanse til å bruke teknologien! Digital kompetanse i heile befolkninga er ein føresetnad for deltaking. Satsinga på IKT i skulen blir styrkt ytterlegare og er viktig. Regjeringas mål er at norsk skule skal vere ein føregangsskule i verda når det gjeld bruk av IKT i undervisning og læring. Ein kommuneøkonomi som har vorte styrkt med over 18 milliardar kr, er sjølvsagt det viktigaste for å styrkje norsk skule.

Men ein kan ikkje berre satse i skulen. Vi har altfor mange i arbeidslivet som anten ikkje kan bruke data eller aldri har lært seg å bruke data. Difor har kunnskapsministeren og Regjeringa auka løyvingane til Program for ba-

siskompetanse i arbeidslivet til over 35 mill. kr, nettopp for å stimulere arbeidsgjevarane til å gi sine tilsette digital kompetanse.

Så er det dei godt vaksne, 55+, i dette landet som ikkje har digital kompetanse, det er rundt 800 000. Det er sjølv sagt eit spørsmål for arbeidsgjevar, men det er òg ikkje minst ei utfordring som eg ser at våre frivillige lag og organisasjonar med stor interesse og stor entusiasme grip fatt i. Vi støttar opp om den politikken gjennom vår generelle politikk og støtte til frivillige lag og organisasjonar. Vi løyvde 1 mill. kr til Seniornett så seint som i fjor haust, m.a. for det arbeidet dei gjer for å gje den eldre delen av befolkninga digital kompetanse.

Så har fleire vore inne på forskning. Forsking er heilt avgjerande for at utviklinga innanfor IKT og bruken av ny teknologi skal vere så god som vi ynskjer. Fleire har vore inne på at forskingsmidlane til IKT har vore låge. Sjølv om området har vore prioritert, har ein altså ikkje fått den same utteljinga som på dei andre forskingsområda. Det ønskjer vi å gjere noko med.

Meldinga peiker òg på IKT sin drivkraft i økonomien. Det er det viktig at Regjeringa og Stortinget er bevisste på, for det handlar om korleis vi skal leggje til rette for at IKT faktisk kan halde fram med å vere den drivkrafta i økonomien som vi ser at han er.

Regjeringa har som ambisjon å skape verdas beste offentlege sektor. Då må vi fokusere på korleis vi skal fornye oss, slik at offentleg sektor er i tråd med det innbyggjarane våre forventar av oss. Vi har ein ambisjon som er todelt: Brukarane skal møte ein open, tilgjengeleg og samanhengande offentleg sektor, som tilbyr heilskaplege og fullstendige digitale tenester gjennom gode elektroniske sjølvbeteningsløysingar, og vi vil effektivisere og frigjere ressursar ved bruk av IKT, for dermed å kunne styrkje det offentlege velferdstilbodet på andre område.

Fleire har vore inne på den fragmenterte utviklinga som har vore innanfor statleg sektor. Vi gjer noko med det. Regjeringa stiller krav til at verksemdene i langt større grad må samarbeide om å etablere fleire og betre elektroniske døgnopne tenester. Vi har allereie lansert Miside. Etter ein månad hadde allereie 150 000 nordmenn logga seg inn på den sida. Vi jobbar vidare med den typen satsingar.

Vi må få IKT-systema våre til å samspele betre. Det betyr at vi må byggje opp ein IKT-arkitektur. Her tek vi grep – nettopp samordnande, koordinerande grep. Vi jobbar med opne standardar. Vi nedsette eit standardiseringsråd i fjor haust, som no er ferdig med den fyrste versjonen av referansekatalogen. Den skal vi sende på høyring om kort tid. Igjen: Regjeringa tek grep for nettopp å koordinere og samordne IKT i offentleg sektor.

Vi har løyvde 10 mill. kr inneverande år til arbeidet med opne standardar og open kildekode, dette fordi vi ser at når systema kan kommunisere, hentar ein mykje meir ut av den investeringa enn det ein hadde frå før. Eit eksempel til å riste på hovudet av er jo at innanfor helsevesenet har fem regionale helseføretak investert i pasientjournalar frå tre forskjellige programvareleverandørar, og kommunane har bestilt frå ytterlegare seks! Innanfor éin by kan ikkje

eit sjukehus sende pasientopplysingar til eit anna fordi ein har ulike system! Det er det Regjeringa gjer noko med når vi no tek tak i standarddiskusjonen. Det er beviset på at vi tek denne samordnings- og koordineringsutfordringa.

Så er det personvern, som fleire førebileleg har vore innom. Det er klårt at ny teknologi utfordrar personvernet på stadig fleire område. Men eg meiner vi må sjå positivt på det, og vi må sjå på korleis vi kan bruke teknologien til å verke personvern fremjande og ikkje personvernhemmande.

I befolkninga er det stor tillit til at offentlege verksemdar og òg private bedrifter tek seg av personvernet for folk. Dei tenkjer ikkje så mykje over det før opplysningane vert misbrukte. Vi håper jo at ved å setje ned ein personvernkommisjon skal vi oppnå fleire ting. Personvernkommisjonen skal gå igjennom lover og regelverk på området – no ligg det litt fragmentert i ulike lover og regelverk – og kome med forslag til korleis lover og regelverk kan verte betre, men ikkje minst medverke til å få den opne, gode debatten om t.d. korleis personvern vert utfordra innanfor samferdsel og innanfor helse. Det skal personvernkommisjonen bidra til, og vi kjem sjølv sagt tilbake til Stortinget på ein eigna måte. No skal vi fyrst setje ned ein kommisjon, så skal dei få jobbe, og så skal vi sjølv sagt melde tilbake til Stortinget på eigna måte kva som er resultatet av kommisjonen sitt arbeid.

Eg skal avslutte med å sitere tidlegare statsminister Thorbjørn Jagland sitt svar på den interpellasjonen som Erik Solheim hadde for ti år sidan. Jagland sa følgjande:

«Framtidas kapital er kunnskap. Framtidas fordelingspolitikk er fordeling av kunnskap – å fordele kunnskapen ut til hele folket, trekke alle med, la alle få muligheten til å søke etter kunnskapen på nettene, ha kunnskap om maskinene til å kunne gjøre det. Og det er først og fremst det som er Regjeringens ambisjon i årene som kommer.»

Det var godt sagt då, og det er godt sagt no.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bård Hoksrud (FrP) [19:32:10]: Denne regjeringen elsker å skryte av seg selv. Jeg har lyst til å ta for meg noen av de brutte løftene til denne regjeringen. De står faktisk i kø: Det er 1 milliard kr i manko på jernbane. Det er 600 mill. kr i manko på vei i forhold til Nasjonal transportplan for 2006–2007. Barnehageforliket gir manko på antall plasser. Maksprisløftet klarer man ikke å oppfylle. Løftet om varm skolemat i grunnskolen følges ikke opp av Regjeringen, og nå er det løftet om bredbånd til alle innen 2007 som heller ikke følges opp.

Er statsråden fornøyd med å komme inn i denne rekken av brutte løfter fra Regjeringen, eller kan vi nå forvente at statsråden i løpet av 2007 klarer å sørge for at alle får bredbånd, som Regjeringen lovet i Soria Moria-erklæringen?

Statsråd Heidi Grande Røys [19:33:01]: Det var då ei merkeleg opplysning av likt og ulikt. Det stod aldri om varm mat i Soria Moria-erklæringa. Det var SV sitt valløf-

te. Det fekk ikkje fleirtal på Soria Moria. Dermed er det ikkje ein del av det som denne regjeringa skal gjennomføre dei neste fire åra. Ein får iallfall prøve å rydde litt i det som er Regjeringa sine løfte, og det som var SV sine løfte i valkampen.

Så er det sånn at vi har fire år på å fullføre Soria Moria-erklæringa. Men vi skal ha oppfylt løftet om breiband innan utgangen av året. Vi har fordobla satsinga på breiband i forhold til den førre regjeringa. Vi erkjenner at skal vi få breiband ut til alle distrikt og ytste nes og øvste nut i dette landet, må det offentlege bidra – til forskjell frå den førre regjeringa, som meinte at marknaden skulle ta alt. Vi seier at det offentlege skal bidra. I år bidreg vi med 122 mill. kr samla sett over Høykom-programmet, ikkje alt går til infrastruktur, men det aller meste, 100 mill. kr, går til infrastruktur. Vi har sagt at no skal vi føreta ei ny kartlegging, slik at vi får dei siste kvite flekkene på plass. Så er det eit løyvingsspørsmål. Vi har revidert nasjonalbudsjett for døra, og så har vi eit nytt statsbudsjett til hausten. Eg har god tru på at vi skal klare å oppfylle Soria Mora-lovnaden.

Trond Helleland (H) [19:34:17]: Jeg stilte i stad et spørsmål til representanten Langeland fra statsrådets parti om fornyings- og administrasjonsministeren hadde nok myndighet til å gjennomføre de mange gode tiltak som det blir pekt på i meldingen. Representanten Langeland var enig med meg i at fornyingsministeren burde få flere virkemidler og større muligheter til å koordinere og drive igjennom offentlig IKT-politikk.

Jeg pekte på at det er 340 beslutningstakere i statlig sektor, men så sier fornyingsministeren i sitt innlegg at hun faktisk har nok makt og myndighet. Beviset på det var bl.a. dette med åpne standarder, universell utforming osv. Jeg blir litt forvirret. Føler ministeren at hun har nok myndighet til å sette denne politikken ut i livet? Og er ministeren klar til å ta et oppgjør med alle småkongene i IKT-avdelingene rundt i de 340 statlige etatene?

Statsråd Heidi Grande Røys [19:35:24]: Det morsomme med den replikken er at han kjem frå Høgre. Høgre sat i Bondevik II-regjeringa. Vi har òg hatt ei Bondevik I-regjering. Sidan 1997 meiner eg at det er opp mot 140 statlege etatar som har regionalisert seg, AS-ifisert seg, som vart konkurranseutsette og fristilte. Det er jo høgrepolitikk, det – New Public Management er jo fristilling, konkurranseutsetjing, AS-ifisering av statlege etatar. Og så vaknar ein til ein blåmåndag og ser det vi har sagt heile vegen, at dette jo utfordrar ein del problemstillingar, nemleg korleis ein skal få samordna og koordinert når ein har store og viktige utfordringar.

Eg er glad for at Høgre no ser det same. Eg håper det vil få konsekvensar for framtidig politikk på det same området. Men eg vil berre seie at eg gjerne vil ha meir makt. Kva statsråd er det som ikkje ynskjer meir makt og myndigheit på sitt område?

Eg har no sett i gang arbeidet med IKT-arkitektur med felleskomponentar. Det er ute på høyring, og standardar kjem på høyring om veldig kort tid. Det betyr at har ein den moglegheita og grip den moglegheita, så har ein den

makta ein er dyktig nok til å skaffe seg i eit regjeringskollegium. Og som sagt: Andre høyring er på gang. Det kjem fleire, og eg gler meg til Høgre si støtte til det arbeidet.

Jan Sahl (KrF) [19:36:47]: Det blir ikke mer rett om man gjentar gang etter gang at den forrige regjeringen ikke skulle bruke statlige midler på IKT. Så vidt jeg vet, kom Høykom allerede i Sentrumsregjeringens tid. La nå det være sagt en gang for alle.

Så har vi et felles mål. Kristelig Folkeparti ønsker også at vi skal få bredbånd til alle så snart som overhodet mulig. Men jeg tror dessverre at med de midlene som nå ligger på bordet, kommer vi ikke i mål i 2007, men så snart som mulig.

Det er mange motkrefter, og jeg har i det siste hatt mange telefoner fra frustrerte kunder som har ringt Telenor og bedt om å få ADSL. Telenor har gjort en formidabel jobb på området, men nå ser det ut som om det er bom stopp. SV er opptatt av statlig styring. Da vil jeg spørre ministeren: Er ministeren villig til å gå inn i en samtale med Telenor for å se om vi i større grad kan få åpning for å få ADSL inn i husene der kabelen ligger?

Statsråd Heidi Grande Røys [19:37:55]: Det er heilt rett som Jan Sahl seier, at Høykom-programmet kom under ei borgarleg regjering. Det er eit flott program. Men Høykom-programmet, slik det var innstilt den gongen, førte til at ein skulle stimulere etterspurnaden etter breiband, ikkje bidra med midlar direkte til bygging av infrastruktur. Det er den snunaden denne regjeringa har gjort, slik at vi pr. i dag har bruka 100 mill. kr av dei 122 til direkte bygging, mens dei siste 22 mill. kr er til vidare etterspurnad. Det er på ein måte forskjellen i breibandsatsinga.

Det er klårt at vi har ein dialog med Telenor, for Telenor er ein vesentleg og stor leverandør. Den måten vi har valt å organisere breibandsatsinga på gjennom Høykom, fører til at nettopp kommunar og fylkeskommunar samordnar dei kvite flekkene i sitt område. Då får ein store nok anbod til at det er interessant, også for Telenor. Vi kan ikkje påleggje Telenor å ta enkeltområde (presidenten klubbar). Dette må gå gjennom anbod. Men Telenor er jo ein anbydar i denne prosessen (presidenten klubbar). Der som Telenor har det beste anbudet, får dei kontrakten.

Presidenten: Presidenten vil minne statsråden om at det for replikk svar er ei taletid på inntil 1 minutt.

Borghild Tenden (V) [19:39:15]: Det har vært en del fokusering på forslaget om rett til anonym ferdsel i veitrafikken. Er retten til anonym ferdsel i veitrafikken viktig for statsråden? På hvilken måte vil hun i så fall gjennomføre det?

Statsråd Heidi Grande Røys [19:39:41]: Meldinga seier at Regjeringa ynskjer å jobbe vidare med retten til å ferdast anonymt, om det er i vegtrafikken eller andre stader. Det er klårt at det er eit spørsmål som Regjeringa skal jobbe vidare med.

I tillegg ynskjer vi sjølvsagt at det skal vere eit tema som kommisjonen går inn i, at dei ser på moglegheitene for kva som kan gjerast i forhold til ny teknologi, og kvar grensene skal gå. Det er jo ingen vits i å setje ned ein kommisjon dersom ein allereie har bestemt seg for kva ein skal gjere. Eg og Regjeringa har sagt at når vi set ned ein kommisjon, er det for å få gode råd og for å ha ein offentleg debatt om dei ulike problemstillingane. Vi veit at det er ein god del saker, både EU-direktiv og andre saker, spesielt på samferdselsområdet. Dei må ein ta undervegs. Det er samferdselsministerens ansvar. Ho vil kome tilbake til Stortinget med dei sakene fortløpande, for dei kan ikkje vente til kommisjonen er ferdig. Så får samferdselsministeren leggje fram sitt syn i dei sakene. Det er ikkje min jobb.

Arne Sortevik (FrP) [19:40:56]: Jeg har forsøkt å telle, og jeg tror det er mer enn 50 tiltak som er omtalt i stortingsmeldingen. Ambisjonene på dette viktige området er store. Det skal Regjeringen ha honnør for.

Fremskrittspartiet ønsker årlige tilbakemeldinger til Stortinget om oppfølgingen og virkningene knyttet til disse mer enn 50 tiltakene. Hvordan vil statsråden sørge for at Stortinget får tilbakemelding?

Statsråden har selv gjennom svar på spørsmål fra komiteen om IKT-utgifter vist til at anslaget for offentlig sektor ligger på et sted mellom 6,5 og 11,5 milliarder kr årlig. Hvordan skal vi få se effekten av disse årlige tiltakene i offentlig sektor? Et viktig poeng i denne meldingen er jo at det ligger til rette for utvikling og fornyelse av offentlig sektor ved å bruke IKT-teknologi. Da må vi også se at vi får noe igjen for pengene.

Statsråd Heidi Grande Røys [19:41:59]: Det er jo gledeleg å høyre at Framstegspartiet synest at det er ei ambisiøs melding. Eg har jo høyrst at ein har sagt det motsette også. Ei stortingsmelding er jo noko anna enn ein proposisjon. Ei stortingsmelding skal vere drøftande og analyserande i si form. Men vi har altså valt å leggje inn ein god del konkrete tiltak som vi skal følgje opp, nettopp fordi vi ynskjer å vere ambisiøse.

Tilbakemeldinga til Stortinget vil jo skje på litt forskjellige måtar. Nokre saker, f.eks. Personvernkommisjonens arbeid, må vi kome tilbake med på eigna måte når dei har avslutta arbeidet sitt. Eg har sagt at vi skal lage ei eiga IKT-informasjonstryggingssak. For oss i Fornyings- og administrasjonsdepartementet vil det i det store og heile vere naturleg å bruke budsjetttdokumenta for å gi ei generell tilbakemelding på det arbeidet vi gjer, og sjølvsagt fordi det kan vere oppfølging når det gjeld midlar. Kunnskapsministeren vil ha ansvaret for ein god del av oppfølginga. Dei enkelte statsrådene må jo melde tilbake når dei kjem med lovendringsar og budsjettforslag til Stortinget, slik tradisjonen er.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Torstein Rudihagen (A) [19:43:33]: Ein IKT-politikk må ha som mål å utnytte dei moglegheitene som tek-

nologien gir, men samtidig motverke og dempe uynskte konsekvensar.

Stortingsmeldinga Eit informasjonssamfunn for alle drøftar bl.a. desse utfordringane og trekkjer opp tiltak for å nå måla på ein etter mitt syn svært god måte. Tittelen, Eit informasjonssamfunn for alle, illustrerer eit klart mål: Teknologien må gjerast tilgjengeleg og skal kunne utnyttast av alle. Vi må unngå nye skiljeliner i samfunnet. Derfor blir opplæringa styrkt i skulen på alle nivå og i samfunnet elles. Likevel er det mange som ikkje har teknologien eller som ikkje kan eller vil bruke han. Mange vil vere utafor i mange år framover. Eg vil uttrykkje ei viss uro for desse. Vi kan ikkje lage eit samfunn der offentleg informasjon utelukkande er elektronisk. Mange vil framleis trenge å levere sjølvmeldinga på papir, mange vil ha behov for ein telefonkatalog på papir, og mange vil framleis trenge ein bank for å betale rekningane sine.

I vår iver etter å utnytte IKT og effektivisere all kommunikasjon må vi unngå å gjere nokon i samfunnet nærmast funksjonshemma. Ein føresetnad for at alle skal ha same moglegheit, er breibandtilgang for alle. Her har Regjeringa verkeleg bidrege gjennom Høykom-midlane, som også statsråden har orientert om. Eg oppfordrar likevel Regjeringa til å vurdere vidareføring av dette, for å dekkje der det framleis er hol. Det gjeld ikkje berre i distrikta, men, som vi også høyrde, i meir sentrale område.

Da vi begynte å prate om IT-revolusjonen, var det mange som frykta tap av arbeidsplassar. No ser vi det som sjølvsagt mange føresåg, at utviklinga skapar langt fleire arbeidsplassar enn det som forsvinn. IKT-næringa er ei gedigen næring i seg sjølv, og den industrien og den næringa som utnyttar teknologien, aukar verdiskapinga og konkurranseevna.

I industribedrifter – eg høyrer ofte på industrimiljøet på Raufoss – seier dei at dei deltek i ein verdsmeisterskap kvar dag. Dei kan ikkje konkurrere på lønningar, men må ha dei beste produkta og – like viktig – den beste produksjonsmetoden, basert på den siste og beste datastyrte teknologien.

Møbelindustrien heldt på å døy i Noreg, men produsentar som har vore offensive og teke robotar og annan teknologi i bruk, har ikkje berre auka produksjonen formidabelt, men òg talet på tilsette – nettopp fordi dei har vorte konkurransedyktige.

Eit viktig politikkområde er derfor å stimulere og støtte næringslivet i dette – gjennom forskingsmidlar, eit sterkt Innovasjon Noreg og SIVA, med mange og gode verkemiddel. IKT har eit stort distriktsvennleg potensial i seg fordi verksemda kan utførast kor som helst i landet, men det kan like gjerne vere sentraliserande, fordi mykje av verksemda kan lokalisrast til og utførast frå eit sentralt område. Vi ser at verksemdar blir etablerte i utkantområde, fordi teknologien gjer det mogleg. Men det er ikkje nok. Fråflytting og sentralisering skjer, i tillegg til mykje langpendling/ vekependling.

Den utflyttinga av statleg verksemd som har skjedd dei siste åra, var eit riktig og viktig tiltak – sjølv om det støtt utløyser stor motstand og faglege utfordringar i ein overgangsfase. Når det har gått ei tid, fungerer desse institu-

sjonane glimrande der dei er. Lokaliseringa av dei spesialiserte NAV-kontora rundt i distrikta, som nettopp er vedteke, er nok eit glimrande tiltak.

IKT opnar for moglegheita til å utføre arbeid frå heimen, større fleksibilitet og betre moglegheit til å kombinere omsorgsarbeid og jobb. Men dei som utfører jobben frå heimen, kan fort bli einsame. Vi treng alle eit sosialt og fagleg miljø rundt oss. For desse og for ei rekkje småbedrifter er næringsparkane rundt i landet heilt avgjerande for at dei kan og vil vere ute i Distrikts-Noreg.

SIVA har ei viktig rolle og oppgåve i nærings- og distriktpolitikken. Vi må ta vare på og utvikle vidare desse næringshagane. Gjeninnføring av differensiert arbeidsgivaravgift var viktig, likeins regionale utviklingsmidlar gjennom Innovasjon Noreg og fylkeskommunen. Poenget er: Skal vi få utnytta det distriktsvennlege potensialet som utvilsamt er der, må vi ha ein politikk som dreier i den same retninga på ei rekkje område. Ein aktiv IKT-politikk som gjer at vi kan utnytte moglegheitene som teknologien gir, krev i det heile ei samordning med politikken elles.

Arne Sortevik (FrP) [19:48:50]: Den teknologiske utviklingen går i kvantesprang innenfor mange teknologi-områder. Informasjons- og kommunikasjonsteknologien har forandret verden og vil nok fortsatt gjøre det. IKT visker ut grenser og griper inn i alle samfunnssektorer og samfunnsområder. IKT snur opp ned på gamle forestillinger om hvordan ting «må» og «skal» være. Knapt har vi lært av oss gamle hjelpemidler og forestillinger og strevet oss inn i nye, før nye utfordringer tar tak i oss. Utviklingen innenfor IKT-området visker ikke bare ut grenser, den reduserer virkningen av fysisk avstand, reduserer tidsbruk og reduserer tidsforskjeller. Den teknologiske utviklingen forenkler oppgaver på måter som vi tidligere knapt kunne forestille oss, og gir oss nye muligheter og utvidet kapasitet som er dramatisk i sitt omfang.

Det kan være en god utvikling, som også stiller oss overfor store utfordringer. Måten vi møter utfordringene på, er avgjørende for om det blir en god utvikling.

St.meld. nr. 17 har som tittel Eit informasjonssamfunn for alle. Skal det være et informasjonssamfunn for alle, må alle ha teknisk mulighet for å kunne delta; det må være tilgang til bredbånd. Dekningen må gjøres bedre. Måling av dekning må gjøres bedre, og mål om dekning må også knyttes opp til hastighet i bredbåndsnettet. Bredbåndsnettet er informasjonssamfunnets veinett. Infrastruktur for informasjonsutveksling er like viktig som tradisjonell samferdselsmessig infrastruktur, ja kanskje vel så viktig. Norge bør ha som mål å være blant de beste. Norge har råd til også å sikre god bredbåndsdekning for landets innbyggere.

Skal det være et informasjonssamfunn for alle, må alle kunne klare å delta – ikke bare teknisk, men også gjennom kunnskap om hvordan IKT brukes. Universell utforming har fått en ny dimensjon. Om den utfordringen ikke møtes, ekskluderes mange. Da blir det ikke en bra utvikling.

Skal vi som nasjon kunne nyttiggjøre oss IKT på en god måte, må vi alle ha digital kompetanse. Ikke minst må

det satses på at utdanningssystemet vårt gir slik digital kompetanse.

Reformen i grunntdanningen – Kunnskapsløftet – skal gi elevene en bred basiskompetanse og stille tydelige krav til grunnleggende ferdigheter. Det er viktig, riktig og gledelig at én av disse fem grunnleggende ferdighetene som elevene skal ha, er digital kompetanse.

Fremskrittspartiet mener at IKT bør integreres i undervisningen så tidlig som mulig, og vil at IKT innføres som obligatorisk fag allerede fra 1. klasse i grunnskolen. Det er videre viktig å sikre at alle elever i grunnskole og videregående skole har tilgang til teknologien, samtidig som det er avgjørende at alle elever får en god opplæring. Fremskrittspartiet mener at skole-pc bør innføres som en del av skolemateriellet til elever på videregående skole, og at hele grunntdanningen bør være offentlig finansiert.

Fremskrittspartiet peker på at IKT-basert læring gir nye muligheter for å øke læringsutbyttet, og for å styrke samarbeidet mellom hjem og skole i hele grunntdanningen. Dette forutsetter at pc og bredbånd blir tilgjengelig også i elevenes hjem. Dette gir utfordringer i en samlet IKT-strategi for offentlig sektor generelt og for utdanningssektoren spesielt, og må følges opp av Regjeringen.

Jeg har tidligere i en replikk pekt på det presset som foreldre og elever utsettes for med å henge med i svingene på den utfordringen som faktisk allerede er i gang. Det må ikke bli ekskluderende at hjemmet ikke har pc. Det må ikke bli ekskluderende at hjemmet ikke har bredbånd.

IKT gjør det mulig med omfattende fornyelse og utvikling av offentlig sektor. Det kan frigjøre både penger og personell. Men det er viktig at den store ressursbruken til IKT i offentlig sektor, altså 6–12 milliarder kr, gir resultater. Det må være slik at offentlig sektor i sine planer og i sin rapportering viser frem hvilke effekter IKT-satsingen gir, og hvordan effektene blir brukt.

Det blir heller ingen god utvikling med kvantesprang innenfor IKT om vi ikke samtidig ivaretar personvernet på en god måte. Tvert imot – det kan bli et overvåkingssamfunn. Det må vi unngå. Da må vi passe på, treffe tiltak og ikke minst lytte til dem som er satt til å vokte personvernet på vegne av alle landets innbyggere. Vi som er innvalgt her, bør føle et særskilt ansvar for nettopp det.

Overvåkingssystemer kan misbrukes, og de kan endre maktbalansen mellom den enkelte og det offentlige. Fremskrittspartiet er opptatt av å sikre den enkeltes personvern og er derfor sterkt bekymret for de svake begrunnelsene man legger til grunn for å lagre alle våre bevegelser, og den manglende viljen man ser til å vurdere risikoen ved slike systemer. Fremskrittspartiet mener at det av og til kan virke som om systemene tas i bruk bare fordi løsningene finnes, og fordi det er effektivt og praktisk for den som overvåker, at enkeltmennesket automatisk blir identifisert. For Fremskrittspartiet blir det spesielt provoserende at en av hoveddrivkreftene for dette er økende omfang av bompengefinansiering og tilhørende innkreving av bompenger. Fremskrittspartiet forutsetter at personvernkommisjonen vurderer en slik problemstilling nøye.

Fremskrittspartiet understreker igjen retten til å være anonym, retten til å kreve sletting av elektroniske spor og

kravet om ikke-aktiv overvåking der tiltak ikke er begrunnet med trygghet for liv og helse.

Hva skal vi gjøre mens vi venter på anbefalingene fra personvernkommissjonen?

I alle fall bør vi lytte meget nøye til synspunkter og anbefalinger fra Datatilsynet.

Ved behandling av saker som gir mulighet for overvåking av kjøretøy og personer, vil Fremskrittspartiet primært kreve slike saker utsatt til personvernforhold er behandlet, subsidiært legge inn forslag om ikke-aktiv overvåking og aktiv sletting av spor.

Fremskrittspartiet vil peke på at det er viktig at personvern hensyn og personvernvennlige teknologier innarbeides i prosjekter allerede i designfasen, og at det bør settes krav til at konsekvensvurderinger også gjennomføres for personvernforhold i saker som omhandler ordninger der overvåking av kjøretøy og personer er mulig.

Vi vet også at datalagringsdirektivet er på vei til Stortinget. Fremskrittspartiet vil – sammen med de andre opposisjonspartiene – gå inn for at Norge når vi pålegges å lagre opplysninger, skal bruke direktivets minimumsramme på 6 måneder som tidsramme og ikke direktivets maksimumsramme på 24 måneder.

Fremskrittspartiet vil understreke at personvernsspørsmål må behandles grundig både *før* tiltredelsesproposisjoner kommer til Stortinget, og *når* de gjør det. Da bør det også fremvises hvordan personvern sikres på norsk måte – ikke først og fremst på EU-vis.

La meg til slutt si noen ord knyttet til forslag nr. 7, som det tydeligvis harseleres litt over fra noen av regjeringspartienes representanter. Det undrer meg litt, for det er jo slik at når vi altså flytter aktiv overvåking ut av det kriminalitetsforebyggende området, med beskyttelse av liv, helse og eiendom i forbindelse med kriminalitet som ramme, og inn på det lovlige veinettet, slik at ulike aktører og ulike myndigheter kan bruke innsamlet informasjon til mange ulike formål som ikke har med kriminalitetsbekjemping å gjøre, da flytter vi grenser og beveger oss langt inn i innbyggerovervåking. Det er det vi forsøker å peke på i forslag nr. 7, som vi beklager at ikke flere slutter seg til.

Truls Wickholm (A) [19:57:48]: IKT sier vi ofte har et uendelig potensial, et potensial ikke bare innenfor én sektor, men innenfor alle. Denne teknologien er et fundament for alt vi driver med i vårt moderne samfunn. På samme måte som vi er helt avhengige av elektrisitet for at Norge skal gå rundt, er vi også helt avhengige av informasjons- og kommunikasjonsteknologi.

Men innenfor IKT kan vi bare ikke slå oss til ro med at vi har det, eller at nettet er på plass, selv om Regjeringen gjør en glimrende jobb med å sikre det nå om dagen. Vi er oppe i 98 pst. dekning nå, og vi kryper stadig nærmere 100 pst. Men dette er et område som må utvikles dag for dag. Hvis vi ikke greier å ligge langt framme på dette området, vil vi i framtiden bli en nasjon som ligger etter. Det at vi har olje her i landet, kan vi bare komme et stykke på vei med. Skal vi også i framtiden sikre vekst og velstand,

er informasjons- og kommunikasjonsteknologi et satsingsområde som ikke må forsømmes.

I meldingen kan vi lese at e-drift i oljesektoren gir milliardinntekter. Jeg tror at altfor mange av oss tenker på IKT som noe diffust, noe som spesielt interesserte holder på med på gutterommet. ABB kan derimot fortelle oss at en investering på 25 milliarder kr kan øke inntektspotensialet med 250 milliarder kr de neste tre årene. Det burde jo være noe som interesserer de aller fleste.

Nå sitter ikke jeg med tall for alle sektorer, men jeg har sett at i Danmark slår de fast at en investering på 1 milliard danske kroner i IKT i offentlig sektor kan gi en innsparing på 17 milliarder kr. Derfor blir denne stortingsmeldingen en av de aller viktigste som er lagt fram her i Stortinget på lenge. Denne meldingen er et verktøy som vil stå sentralt for å utvikle offentlig sektor og skape nye arbeidsplasser og innovasjon.

Men også på andre områder kommer IKT til nytte. Internett er jo stadig med på å knytte mennesker sammen. Jeg hørte tidligere nevnte Erik Solheim snakke om noe annet på søndag. Da fortalte han at han skrev en bok i 1996 eller noe sånt, hvor han ifølge ham selv nærmest bommet totalt på å definere hva Internett var, og utfordringene. Men kanskje grunnen var at de færreste på det tidspunktet hadde hørt om nettopp Internett.

I dag er alle brukere av Internett – vi er på Internett. For noen uker siden var jeg selv med på, eller kom på – eller hva det nå enn heter – «Face Book», som er et sted hvor man legger ut bilde av seg selv, kan koble seg sammen med venner man har, invitere folk med på ting, eller sende ut bilder av hva man har gjort i det siste. Det er en helt fantastisk mulighet, for plutselig kan man ha kontakt med venner fra mange år tilbake i tid uten at det koster altfor mye. Uten for mye anstrengelse vet jeg nå hva de som jeg gikk på ungdomsskole med på Holmlia, driver med om dagen.

Dette er selvfølgelig helt flott, men det er også litt skummelt. De som bruker dette nettverket, må ha digital kompetanse. For det er på nett som i resten av verden, ikke alle mennesker er snille. Et hyggelig feriebilde kan plutselig bli noe helt annet i hendene på folk med skumle hensikter, og nå tenker jeg ikke bare på journalister. Og det er lett å manipulere folk som har lagt ut for mye informasjon om seg og vennene sine i det åpne nettverket. Det er derfor positivt at statsråden har varslet tiltak på dette området, og skal sikre barn og unge digital kompetanse. For min egen del var det statsrådets politiske rådgiver som gjorde oppmerksom på at det var lurt å skru opp sikkerhetsnivået på «Face Book».

En av dem som det er enklere for meg å holde kontakt med på dette, er søsteren min, som studerer i Ålborg. Poenget er ikke å si akkurat det, men at hun nå i ferien viste meg noe som heter sykesikringskort, som de har i Danmark. Det er et veldig flott system. Det er et kort som den danske stat har utrustet henne med, som inneholder masse personopplysninger, og som kan brukes til alt fra legebesøk til bibliotekbesøk – et kort som kan brukes til det meste.

Dette mener jeg er flott, og derfor er jeg glad for at Regjeringen nå arbeider med eID. Jeg har av banker nå blitt utstyrt med opptil flere lignende eID-er. Men jeg mener at det ikke er banksystemets oppgave å skulle definere hvem jeg er. Jeg vil veldig gjerne at den norske staten lager et system som gjør at jeg kan få identifisere meg som den jeg er, uansett hvilket system det skulle være. Det er mulig det høres litt skummelt ut for Venstre og andre at vi skal ha en sann type kort, men jeg mener uansett at det er framtiden, og er glad for at ministeren jobber med saken.

Tor-Arne Strøm (A) [20:03:19]: Digital kompetanse i befolkningen, gode offentlige tjenester og forutsigbare rammevilkår er nødvendig for at Norge fremdeles skal være et av verdens beste land å bo i. At vår felles utvikling skal være inkluderende og omfatte alle, er mer enn en hjertesak for denne regjeringen. Det er tvingende nødvendig for å utjevne forskjellene mellom generasjonene.

IKT er i sin natur grenseoverskridende og griper inn på alle sektorer og samfunnsområder. Er det bare vilje til koordinering, gir dette store muligheter for gevinster ved samordnet utnyttning av samfunnets felles ressurser.

St.meld. nr. 17 slår fast en sterk ambisjon om at «vår felles utvikling skal vere inkluderende og omfatte alle», at IKT skal brukes aktivt for å redusere forskjellene i samfunnet, og ikke minst at hele befolkningen skal kunne ta IKT i bruk om de ønsker det.

Dette er svært positive utgangspunkt for arbeidet med å gjøre informasjonssamfunnet tilgjengelig for alle. Samtidig savner jeg en enda tydeligere markering av et seniorpolitisk perspektiv på utviklingen, med større vekt på hva som skal til for at seniorene opplever seg som inkludert. Det er særlig fire områder jeg vil trekke fram her:

- manglende digital kompetanse i den eldste delen av befolkningen og dermed faren for økende sosiale ulikheter
- behovet for å opprettholde parallelle manuelle systemer
- eldresentrenes rolle og frivillige organisasjoners rolle
- betydningen av kompetanseheving på IKT-området for ansatte i offentlige virksomheter som forutsettes å fylle viktige veilederfunksjoner overfor den delen av befolkningen som ikke behersker IKT

Store grupper seniorer er ikke databrukere. Det vil kunne være bildet også i mange år framover. Jeg vil påpeke at det er store utfordringer knyttet til seniorer som ikke har vært i yrkeslivet, eller som har forlatt det, og til dem som i tiden framover kommer til å forlate yrkeslivet.

Aldersgruppen 67–79 år bruker i dag ca. 3 minutter på Internett en gjennomsnittsdag, mens 16–19-åringene bruker over en time. Mens bruken hos yngre har økt vesentlig de siste årene, har ikke den samme økningen skjedd hos dem over 60 år. Aldersgruppen 55–66 år bruker derimot nettet 10 minutter mer enn 9–12-åringene, og det er grunn til å tro at dette kommer av bruk av pc og Internett i jobbsammenheng.

Det er selvsagt viktig at tilgjengeligheten til IKT økes gjennom videre utbygging av bredbånd. Etter min oppfatning må det skje en ekstraordinær satsing i flere år framover for å sørge for at seniorer blir inkludert i informa-

sjonssamfunnet. Jeg viser til at den britiske regjeringen satser store midler for å bedre ferdighetene i data og nettbbruk hos dem som står utenfor det digitale samfunnet, bl.a. seniorer.

Krav til tradisjonelle manuelle tjenester og serviceformer må opprettholdes for å kunne yte lik service til dem som ikke kan benytte seg av elektroniske tjenester. Som påpekt på side 68 i stortingsmeldingen, er eldre over 60 år og pensjonister storforbrukere av skranketjenester. Det er viktig at både offentlige og private tjenesteytere leverer slike manuelle, ikke elektroniske tjenester når dette blir etterspurt.

Som vist til foran, vil vi i mange år framover oppleve at mange ikke bruker data som verktøy for å oppnå offentlige og private tjenester. Når samtidig omfanget av slike tjenester øker for den delen av befolkningen som bruker data, vil vi risikere at de sosiale forskjellene øker.

Jeg vil derfor sterkt understreke at alle offentlige kontorer må ha publikumsterminaler tilgjengelig, og at brukerne av disse får god veiledning av levende mennesker – ikke bare anvisninger på skjermen.

St.meld. nr. 17 legger stor vekt på å gjøre befolkningen i stand til å beherske IKT, og peker på bibliotekene som forum for økning av digital kompetanse i befolkningen. Jeg er enig i at bibliotekene er viktige i denne sammenheng, men neppe i stand til å løse alle oppgavene.

Jeg vil også trekke fram eldresentrenes rolle. Eldresentrene har en sentral plass i livet for en stor del av de eldre og er viktige for å nå fram til denne delen av befolkningen. I en økt satsing for digital inkludering kan eldresentrene spille en viktig rolle. En økt satsing på å styrke deres rolle som formidler av digital kompetanse kan styrke seniorennes mulighet og evne til å delta. Tilrettelagt dataopplæring, tilgang til datautstyr og veiledning i bruk er viktig for å sikre seniorene tilgang til informasjonssamfunnet. Derfor vil jeg understreke at eldresentrene kan spille en svært sentral rolle hvis de gis økonomiske muligheter.

Både eldresentre og andre naturlige møteplasser i nærmiljøet kan dessuten fungere som servicesentre, hvor f.eks. offentlig ansatte og andre – noen timer i uken – kan hjelpe eldre å få utført nødvendige tjenester som er basert på bruk av IKT.

T h o r b j ø r n J a g l a n d hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Elisabeth Aspaker (H) [20:08:45]: Internett er blitt en selvfølge. Det meste av det vi foretar oss i den virkelige verden, kan vi nå også gjøre på Internett. Vi snakker sammen, søker informasjon, leverer selvangivelse, handler og betaler regninger på nettet.

Mitt perspektiv er imidlertid et litt annet enn for talerne for meg. Internett kan utvilsomt lette hverdagen, men samtidig må vi ta inn over oss at muligheten til å opptre anonymt også gjør nettet til en fristende arena for kriminelle. Vi ser en utvikling hvor stadig nye former for kriminalitet finner veien til nettet. Det kan være svindel,

økonomisk kriminalitet, kommunikasjonskanal for organiserte kriminelle og kriminalitet rettet mot barn. Det haster med å ruste opp regelverket slik at det er treffsikkert og effektivt mot ulovlige handlinger på nettet.

Det er særlig kriminalitet rettet mot barn som bekymrer meg. Voksne er bedre rustet til å forstå når de tar en risiko, og hva de må være på vakt mot på nettet. Barn er langt mer sårbare på nettet, selv om de fysisk befinner seg få meter fra foreldrene i hjemmet sitt.

Vi har allerede mange eksempler på at barn er blitt kruttet til kriminelle miljøer via nett, har bestilt narkotika på nett og blitt utsatt for seksuelle overgrep av personer de er blitt kjent med via Internett. Noen barn har til og med blitt lurte inn i menneskehandel og prostitusjon.

På nettet ser vi selv for voksne hvordan skillet mellom det offentlige og privatlivet blir stadig mer utvisket. Faren for dette er enda større når det gjelder barn. Barn byr ukritisk fram kontaktinformasjon, bostedsadresser, bilder, personlige tanker, snakker med «nettvenner» om krangler med foreldre osv. At informasjonen blir liggende ute til «evig tid», er en ting, noe helt annet er at dette også kan fungere som et oppslagsverk for overgripere som gjerne gir seg ut for å være jevnaldrende, for å få kontakt.

Stortinget behandlet sist høst et representantforslag fra Høyre med en rekke tiltak for å forebygge overgrep mot barn gjennom bruk av Internett. Barns utsatthet i en virtuell verden hvor potensielle overgripere føler seg usett av andre voksne, krever at vi tar våre forholdsregler.

Høyre foreslo bl.a. en utredning av en groomingbestemmelse og etablering av et ressurscenter for beskyttelse av barn etter mønster av et senter i England. Senteret har samlet kompetanse fra en rekke ulike organisasjoner og bransjeforeninger og jobber online i forhold til å beskytte barn mens de er på nettet, og det utvikles egne utdanningsprogram for voksne og barn rettet mot potensielle farer for overgrep.

I Norge har SAFT-prosjektet, med tung EU-finansiering, bidratt til økt fokusering på barn og Internett. Det finnes en rekke eksempler på tiltak de har iverksatt, men dessverre står nå prosjektet i fare, fordi Regjeringen ikke har vist vilje til å overta finansieringen når EU-midlene tar slutt senere i år. Jeg vil, så sterkt jeg kan, derfor oppfordre fornyingsministeren til å ta ansvar for å videreføre SAFT og til å støtte justisministeren slik at han kan få midler til å iverksette flest mulig av forslagene fra Faremo-utvalget, om viktige tiltak for at barn skal være trygge i den virtuelle verden.

Dersom vi skal ha et informasjonssamfunn for alle, må vi også ha kjøreregler som ivaretar barn på Internett.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3 (Votering, se side 2558)

S a k n r . 4

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om dekning av kostnader knyttet til oljeforurensning fra fartøyet MS «Server» (Innst. S. nr. 160 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 52 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen – innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Hanne Dyveke Søttar (FrP) [20:12:51] (ordfører for saken): Proposisjonen dreier seg om kostnadene i forbindelse med opprydningsarbeid etter oljeforurensning etter at det Kypros-registrerte lastefartøyet MS «Server» gikk på grunn ved Hellisøy fyr den 12. januar i år. De samlede kostnadene er anslått til 225,5 mill. kr.

Komiteen mener det er riktig at staten forskutterer denne type kostnader, men vil samtidig peke på at det i henhold til forurensningsloven er forurenser som er ansvarlig for kostnadene til begrensnings og opprensning av oljesølet. Det er derfor riktig at det i ettertid blir krevd refusjon for statens kostnader ved oljevernaksjonen, i samsvar med gjeldende regelverk.

Komiteen slutter seg enstemmig til forslaget i proposisjonen og legger dette fram som innstilling til vedtak i saken.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 2559)

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget skal da votere i sakene nr. 1–4 .

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram 22 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–11 , fra Jon Jæger Gåsvatn på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 12, fra Jon Jæger Gåsvatn på vegne av Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 13, fra Jon Jæger Gåsvatn på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre
- forslagene nr. 14–16 , fra Jon Jæger Gåsvatn på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslag nr. 17, fra Gunnar Gundersen på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 18–21, fra Jon Jæger Gåsvatn på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 22, fra Gunnar Gundersen på vegne av Høyre og Venstre

Gunnar Gundersen har bedt om ordet til stemmeforklaring.

Gunnar Gundersen (H) [20:22:41]: Under debatten kom det fram et ønske fra saksordføreren om at forslagene nr. 10, 13 og 22 skulle oversendes departementet. Når det gjelder forslag nr. 13, bad vi om en bekreftelse fra statsråden på at han ville komme tilbake til det i forbindelse med statsbudsjettet for 2008. Den bekreftelsen kom ikke, men det forhindrer jo ikke at forslagene nr. 10 og 22 kan oversendes departementet.

Presidenten: Åsa Elvik – til stemmeforklaring.

Åsa Elvik (SV) [20:23:20]: Forslagsstillarane får ta det for det det er verdt, men saksordføreren har snakka med statsråden, som kan bekrefte at om forslag nr. 13 blir oversendt utan realitetsbehandling frå Stortinget si side, vil han sørge for at det forslaget får omtale i samband med budsjettet for 2008, om det er det Stortinget ønskjer. Så takkar vi for at forslaga nr. 10 og 22 òg blir oversende.

Presidenten: Gunnar Gundersen – til stemmeforklaring.

Gunnar Gundersen (H) [20:23:57]: Da kan også forslag nr. 13 oversendes.

Presidenten: Forslagene nr. 10, 13 og 22 er da omgjort til oversendelsesforslag.

Forslag nr. 10, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, lyder da i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å endre regelverket slik at flere ungdommer med spesielle behov kommer inn under ordningen med tilskudd til bedrifter som tar inn lærlinger med spesielle behov.»

Forslag nr. 13, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre, lyder da i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å opprette et senter for læring og ferdighetsutvikling ved NTNU for å drive forskning, slik at man får bedre kunnskap om læring og ferdighetsutvikling.»

Forslag nr. 22, fra Høyre og Venstre, lyder da i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å iverksette en ordning der elever og deres foresatte får skriftlige tilbakemeldinger basert på faglig utvikling fra første klassetrinn.»

Presidenten foreslår at disse forslagene oversendes Regjeringen uten realitetsvotering, og anser det som vedtatt.

Forslagene nr. 18–21, fra Fremskrittspartiet, tas opp til votering.

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen klargjøre at det ikke er forbud mot å ha samme rektor for flere skoler/enheter, og sikre enhetlig praktisering i alle kommuner/fylker.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige forslag for å sikre at allmennlærerutdanningen i Norge legges inn i ordinær gradsstruktur og endres slik at 3-årig bachelor gir mulighet til undervisning i 1.-4. klassetrinn, og at mastergrad gir anledning til å undervise

på øvrige trinn. Det må stilles krav til tilstrekkelig fordypning i enkelte fag.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag om en forpliktende etterutdanningsplan for lærere, som inkluderer forsterket opplæring i moderne ledelse/klasseledelse.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen endre betegnelse og innhold i den foreslåtte foreldrekontrakten og legge til grunn en individuell samarbeidsavtale mellom likeverdige parter, der også barnets medvirkning vektlegges.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 80 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.24.29)

Presidenten: Forslag nr. 17, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sette i verk strakstiltak for å øke antall førskolelærere til barnehagesektoren, og komme tilbake til Stortinget med en redegjørelse om dette senest i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2007.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 78 mot 28 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.24.46)

Presidenten: Forslagene nr. 14–16, fra Fremskrittspartiet og Høyre, tas opp til votering.

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen iverksette utvidede forsøk med kommunal overtakelse av videregående skole.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for forsøk med at skoleledelse og pedagogisk ledelse kan ivaretas av ulike personer, slik at skoleeier står fritt til å organisere skolene i kommunen/fylket.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen gjennomføre et forsøk med regionale veiledningssentra, fristilt fra enkeltskoler, som har til oppgave å utnytte infrastruktur, ressurser og kompetanse på en optimal måte til elevenes beste.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 70 mot 36 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.25.04)

Presidenten: Forslag nr. 12, fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en egen sak om studiefinansiering som sikrer at alle, uavhengig av egen eller familiens økonomi, kan få finansieringshjelp til høyere utdanning. Summen av lån/stipend må sikre kjøpekraft nok til at studenten kan studere på hel-tid.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 69 mot 36 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.25.20)

Presidenten: Forslagene nr. 1–5, 7–9 og 11, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, tas opp til votering.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen definere PC som et nødvendig digitalt læremiddel.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med en egen sak om hvordan skolen kan styrkes som integreringsarena i forhold til ulike språklige minoritetsgrupper.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å komme tilbake til Stortinget, snarest mulig og senest innen utgangen av 2008, med en sak vedrørende det spesialpedagogiske støttesystemet i skolen både lokalt og nasjonalt.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en melding om kvaliteten i barnehagene.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen igangsette tiltak for å stimulere flere kommuner til å bygge ut sitt tilbud om Åpen Barnehage, både når det gjelder omfang og innhold.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige endringer i forskriftene til opplæringsloven, slik at kompetansekrav knyttes til undervisning og ikke bare til ansettelse.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en konkret og forskningsbasert tiltaksplan for økt foreldremedvirkning i grunnskolen.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen innføre en videreutdanning for å kunne bli rådgiver for å sikre en best mulig rådgivningstjeneste i skolen.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen endre opplæringsloven slik at de som ønsker å fullføre videregående opplæring, får en rett til slik utdanning uavhengig av alder.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 57 mot 50 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.25.45)

Presidenten: Forslag nr. 6, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Regjeringen bes igangsette et forskningsprosjekt der man følger en representativ barnegruppe over lang tid. Forskningen bør søke å avdekke ulikheter i utvikling knyttet opp mot valg av omsorgsløsning, sosial bakgrunn og etnisk opprinnelse.»

Presidenten antar at Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet vil støtte forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble enstemmig bifalt.

Komiteen hadde innstilt:

St.meld. nr. 16 (2006-2007) – ... og ingen sto igjen. Tidlig innsats for livslang læring – vert å leggje ved møteboka.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i at Norge deltar i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av en beslutning om EUs sjuende rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter (2007-2013).

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram åtte forslag. Det er

- forslagene nr. 1–5, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 6, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre
- forslag nr. 7, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet og Venstre

– forslag nr. 8, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 8, fra Fremskrittspartiet, tas opp til votering.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremlegge årlig redegjørelse til Stortinget om oppfølging og virkning knyttet til de tiltakene som er omtalt i St.meld. nr. 17 (2006-2007)»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 83 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.27.36)

Presidenten: Forslag nr. 7, fra Fremskrittspartiet og Venstre, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag om å lovfeste lovlydige borgeres rett til anonym ferdsel i vegtrafikken.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Venstre ble med 78 mot 29 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.27.53)

Presidenten: Forslag nr. 6, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en melding basert på personvernkommissjonens arbeid innen 2 år etter kommissjonens oppnevning.»

Jan Sahl (KrF) (fra salen): Kristelig Folkeparti har varslet at vi ønsker å støtte forslag nr. 6.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre ble med 56 mot 50 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.28.23)

Presidenten: Forslagene nr. 1–5, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, tas opp til votering. Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede mulighetene for og kostnadene ved frikjøp av resultater av offentlig delfinansiert forskning, som i dag publiseres i lukkede betalingsdatabaser, etter modell av arbeidet med dette innenfor EUs eContentplus-program.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen, ved eventuell implementering av Datalagringsdirektivet (2006/24/EF), sikre at dataopplysninger som direktivet pålegger landene å lagre, maksimalt lagres i seks måneder som er direktivets minimumsramme.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en melding for Stortinget om status og planer for å styrke IKT-infrastrukturen og opplæringen innenfor IKT i utdanningssektoren. Det er ønskelig at Regjeringen vurderer en norm for maskinpark og nettilknytning for landets grunnskoler og videregående skoler.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sikre at alle fremtidige IKT-leveranser til staten er av en standard som sikrer at informasjon som saksdokumenter mv. sikres for ettertiden og senere kan fremhentes på en enkel og rimelig måte.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at kravene i alle fremtidige IKT-leveranser til staten ikke bare formelt, men reelt er av en standard som sikrer at dokumentutveksling kan foregå på tvers, på en enkel måte, og uavhengig av om sender og mottaker bruker ulike leverandører av den relevante programvare. Programvare/ applikasjoner må kunne konvertere filformat automatisk.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 56 mot 51 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.28.42)

Komiteen hadde innstilt:

St.meld. nr. 17 (2006-2007) – eit informasjonssamfunn for alle – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2007 gjøres følgende endring:

Kap.	Post	Formål	Kroner
U t g i f t e r			
1062	21	Kystverket Spesielle driftsutgifter, f o r h ø y e s med	225 500 000
		fra kr 3 750 000 til kr 229 250 000	

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

S a k n r . 5

Referat

1. (173) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Arne Sortevik, Karin S. Woldseth og Kari Kjønås Kjos om å sørge for at ofrene etter bombingene av Laksevåg og Holen skole får sine søknader om krigspensjon vurdert på nytt (Dokument nr. 8:64 (2006-2007))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
2. (174) Sammenslåing av Statoil og Hydros petroleumsvirksomhet (St.prp. nr. 60 (2006-2007))
3. (175) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Øyvind Korsberg, Per-Willy Amundsen, Torbjørn Andersen og Tord Lien om å gi kommunene vetorett mot vindmølleutbygging (Dokument nr. 8:58 (2006-2007))
4. (176) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Tord Lien, Torbjørn Andersen og Thore A. Nistad om bruk av beltevogn til persontransport (Dokument nr. 8:60 (2006-2007))
Enst.: Nr. 2–4 sendes energi- og miljøkomiteen.
5. (177) Representantforslag fra stortingsrepresentantene May-Helen Molvær Grimstad, Bjørg Tørresdal og Laila Dávøy om kommunalt selvstyre når det gjelder utplassering av gevinstautomater (Dokument nr. 8:59 (2006-2007))
6. (178) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olemic Thommessen, Sonja Irene Sjøli og Jan Tore Sanner om å gi rett til foreldrepenge uavhengig av 6-måneders regelen i forbindelse med etterfølgende barn, når barn fødes med kort mellomrom (Dokument nr. 8:62 (2006-2007))
7. (179) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olemic Thommessen, Elisabeth Aspaker, André Oktay Dahl og Martin Engeset om full gjennomgang av forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barnevernsinstitusjoner (Dokument nr. 8:63 (2006-2007))
Enst.: Nr. 5–7 sendes familie- og kulturkomiteen.
8. (180) Kredittmeldinga 2006 (St.meld. nr. 23 (2006-2007))
9. (181) Forvaltningen av Statens pensjonsfond i 2006 (St.meld. nr. 24 (2006-2007))
10. (182) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Bjørg Tørresdal og Ingebrigt S. Sørfonn om videreutvikling av etiske retningslinjer for Statens pensjonsfond – utland (Dokument nr. 8:57 (2006-2007))
Enst.: Nr. 8–10 sendes finanskomiteen.
11. (183) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Inge Lønning, Sonja Irene Sjøli, Børge Brende og Trond Helleland om en opptrappingsplan for å styrke tilbudet om habilitering og rehabilitering (Dokument nr. 8:56 (2006-2007))
12. (184) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Gunvald Ludvigsen og André N. Skjelstad om å legge til rette for vaktmestertjenester til eldre (Dokument nr. 8:65 (2006-2007))
13. (185) Representantforslag fra stortingsrepresentantene André N. Skjelstad og Gunvald Ludvigsen om å legge til rette for at foreldre med funksjonshemmede barn kan motta en omsorgslønn (Dokument nr. 8:66 (2006-2007))
Enst.: Nr. 11–13 sendes helse- og omsorgskomiteen.
14. (186) Representantforslag fra stortingsrepresentantene André Oktay Dahl, Elisabeth Aspaker og Bent Høie om å legge til rette for økt analysekapasitet for DNA, styrket nasjonal kompetanse og økt oppklaring av kriminalitet (Dokument nr. 8:61 (2006-2007))
Enst.: Sendes justiskomiteen.
15. (187) Pensjonar frå statskassa (St.prp. nr. 59 (2006-2007))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
16. (188) Årsmelding fra Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget) for 2006 (Dokument nr. 20 (2006-2007))
17. (189) Stortingets ombudsmann for forvaltningens skriv datert 13. mars 2007 med forslag til endringer i lov og instruks for Stortingets ombudsmann for forvaltningen
Enst.: Nr. 16 og 17 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
18. (190) Delvis bompengefinansiering av prosjekt og tiltak på Haugalandet i Rogaland og Hordaland (St.prp. nr. 57 (2006-2007))
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.
19. (191) Endringer under enkelte kapitler i statsbudsjettet for 2007 under Utenriksdepartementet og Justis- og politidepartementet i forbindelse med NATOs uformelle utenriksministermøte i Oslo 26.–27. april 2007 (St.prp. nr. 58 (2006-2007))
Enst.: Sendes utenrikskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Ønsker noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 20.30.